

Florjan Jančič

STO PETDESET LET
GASILSTVA V MESTU
SLOVENSKE KONJICE
1873–2023

STO PETDESET LET GASILSTVA V MESTU SLOVENSKE KONJICE 1873–2023

Avtor: Florjan Jančič

Izdajatelj: Občina Slovenske Konjice

Odgovorna oseba založnika: Darko Ratajc, župan

Urednik: Blaž Prapótnik

Odbor za zbiranje in pripravo gradiva:

Florjan Jančič, Alojz Hlastec

Fotografije: Foto Nareks, arhiv društva, avtorjev arhiv,
arhiv Občine Slovenske Konjice, arhiv Epigraf in drugi

Grafično oblikovanje in tehnično urejanje: Blaž Prapótnik

Jezikovni pregled, lektoriranje: Urška Stani

Produkcija in izvedba: Epigraf

Naklada: 300 izvodov

Leto izdaje: 2023

Ni za prodajo.

Pravice izdajatelja in avtorja so zadržane
po Zakonu o avtorskih in sorodnih pravicah.

Opomba tehničnega urednika:

*Slikovno gradivo je objavljeno v kvaliteti, ki je bila na voljo
pri virih in je ponekod zgolj zadovoljiva ter pogojno ustrezna,
a je vendarle prevagala zgodovinska dokumentarna vrednost.*

ISBN 978-961-92153-6-4

CIP - Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

614.842(497.4Slovenske Konjice)(091)(082)

JANČIČ, Florjan, 1936-

Sto petdeset let gasilstva v mestu Slovenske Konjice : 1873-2023 /
Florjan Jančič ; [fotografije Foto Nareks ... et al.]. - Slovenske Konjice :
Občina, 2023

ISBN 978-961-92153-6-4

COBISS.SHD 151047427

Florjan Jančič

STO PETDESET LET
GASILSTVA V MESTU
SLOVENSKE KONJICE
1873–2023

Najvišje slovensko gasilsko priznanje:
nagrada Matevža Haceta, kipec

Vsebina

UVODNE BESEDE

Janko Cerkvenik

Spoštovani gasilci in gasilke Gasilske zveze Slovenske Konjice! 9

Janja Kramer Stajnko

Spoštovani gasilci, spoštovane gasilke Prostovoljnega gasilskega društva Slovenske Konjice 10

Vilijem Tomat

Dragoceni knjigi na pot 11

Tomaž Pahole

S prizadevnim delom vseh generacij je društvu uspelo doživeti 150 let 12

Drago Alenc

Monografija je ogledalo, kakšna je prihodnost naše preteklosti, ki je bogata v razvoju 13

Darko Ratajc

Županove misli ob 150. obletnici PGD Slovenske Konjice 14

I. DEL

SLOVENSKE KONJICE OB 150. OBLETNICI GASILSTVA 15

1. poglavje

KRAJŠI ČASOVNI PRELET SKOZI PRETEKLOST KRAJA 18

2. poglavje

NOVE OSNOVE PRELOMNEGA ČASA 26

II. DEL

IZ ZAKLADNICE ZGODOVINE KONJIŠKEGA GASILSTVA 41

1. poglavje

O POSLANSTVU GASILCEV 44

2. poglavje

NOVI MEJNIKI RAZVOJA POŽARNEGA VARSTVA IN GASILSTVA 48

3. poglavje

KONJIŠKI GASILCI V OBDOBJU 1. SVETOVNE VOJNE 54

4. poglavje	
NOVA DRŽAVA JUGOSLAVIJA 1945–1991	59
5. poglavje	
VZNEMIRLJIVO JE BITI DEL NEČESA, KAR NASTAJA	73
6. poglavje	
S PONOSNO PRETEKLOSTJO ZAZRTI V PRIHODNOST	83
7. poglavje	
SLOVENSKO PROSTOVOLJNO GASILSTVO NA PRELOMU 2022/23	101

III. DEL

ORIS ZGODOVINE RAZVOJA POŽARNEGA VARSTVA IN GASILSTVA

1. poglavje	
ZAMETKI GASILSTVA V ČASU STAREGA VEKA	112
2. poglavje	
GASILSTVO V SREDNJEM VEKU	114
3. poglavje	
ZAČETKI GASILSTVA V DRAVINJSKI DOLINI	121
4. poglavje	
GASILSKA ODLIKOVANJA IN ČINI	127
5. poglavje	
SV. FLORJAN IN PRIČEVANJA IZ NJEGOVEGA ŽIVLJENJA	136
6. poglavje	
MALA KRONIKA POŽAROV IN DRUGIH NESREČ NA KONJIŠKEM	140
7. poglavje	
ORGANIZACIJA IZOBRAŽEVANJA IN MEDNARODNA SODELOVANJA GASILCEV	145

MALA GALERIJA SLIK

ZAKLJUČEK

Zaključna misel in beseda zahvale	172
Florjan Jančič – beseda, dve o avtorju	173
Viri in literatura	174
Avtorske knjižne izdaje – Florjan Jančič	175

Zvočne naprave za organizirano gasilsko delovanje, 19. in 20. stoletje

UVODNE BESEDE

Spoštovani gasilke in gasilci Gasilske zveze Slovenske Konjice!

Z zadovoljstvom ugotavljam, da ste kljub pomanjkanju sredstev, opreme in gasilske tehnike v prvih letih delovanja gasilstva v nadaljevanju vaše 150-letne tradicije na področju prepoznavnosti vašega mesta in občine naredili ogromen napredek pri vašem osnovnem poslanstvu varovanja ljudi, živali in premoženja.

Prav dobro povezovanje je nujno za krepitev odnosov, dobro komunikacijo in prevzemanje odgovornosti za svoje odločitve, ki jih imate zapisane v pogodbi o izvajanju javne gasilske službe. Prepričan sem, da so dosedanje pridobitve s potrebno podporo župana, občinskega sveta in njihovih predhodnikov poskrbele tudi zato, da ste dvignili zaupanje med meščani in osebno motiviranost za odgovorno delo v vaši občini.

Vse to društva v Gasilski zvezi Slovenske Konjice in celjski regiji zmorejo ter se zavedajo svoje vloge v družbi, zato meje niso ovira za naše delo, krepita pa jih medsebojna pomoč in solidarnost ob vse pogostejših nesrečah. Vaša prepoznavnost nima omejitev, s svojim zavzetim delom in sodelovanjem dokazujete, da ste spoštovanja vreden partner v naši državi kot tudi izven njenih meja.

Zahvaljujem se prijatelju in avtorju monografije Florjanu Jančiču za podroben opis zgodovine gasilstva v mestu Slovenske Konjice. Prisrčna zahvala velja nekdanjim generacijam in funkcionarjem zveze ter Občine Slovenske Konjice, ki so skrbeli za vaš napredek, in čestitam mlajšim generacijam, da so prevzele vodenje gasilskih organizacij in znajo ceniti delo svojih predhodni-

Janko Cerkvenik,
predsednik
Gasilske zveze Slovenije

kov. Njihova največja odlika je, da ustvarjajo dober medgeneracijski dialog med članstvom in krepijo medsebojno spoštovanje in zaupanje.

Hvala za dosedanje sodelovanje in izvedbo številnih prireditev in tekmovanj, ki vam jih je zaupala krovna gasilska organizacija. Ponosni smo na Muzej gasilstva Dravinjske doline, ki hrani številne zapise in predmete, ki nas opominjajo na našo prehojeno pot in hkrati pozorno trkajo na našo zavest, da moramo pri našem delu v prihodnje spoštovati in ceniti delo naših prednikov.

Praznovanje vaše in številnih drugih visokih obletnic v državi bomo slovenski gasilci zaključili z veliko manifestacijo v začetku letošnjega oktobra na XVIII. kongresu, ki bo potekal v Žalcu. To bo priložnost, da krovna organizacija preveri svoje uspehe in minulo delo ter si zastavi nove cilje.

Ob prebiranju monografije in podoživljanju dogodkov iz preteklosti, ki ste jih soustvarjali gasilci na tekmovanih in drugih področjih doma in v tujini, vam želim, da obudite spomine na vaše poslanstvo, saj že stoletje in pol prostovoljno opravljate neprecenljivo gasilsko službo, ki omogoča vso potrebno osebno in kolektivno varnost vaših someščanov.

Želim vam prijetno praznovanje, potrebno zdravje in veliko uspehov v prihodnje!

V službi ljudstva – na pomoč!

Janko Cerkvenik,
predsednik Gasilske zveze Slovenije

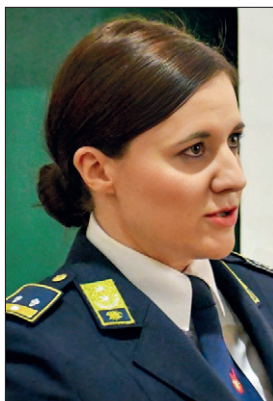
Spoštovani gasilci, spoštovane gasilke

Prostovoljnega gasilskega društva Slovenske Konjice

Prostovoljno gasilsko društvo Slovenske Konjice obeležuje častitljivo stopetdeseto obletnico delovanja, ki pomeni tudi sto petdeset let organiziranega povezovanja v dobrobit ljudi in skupnosti, s čimer gasilci pomembno prispevamo k razvoju družbe na vseh področjih našega življenja in delovanja. Razvoj društva skozi zgodovino so nedvomno zaznamovali številni posamezniki, ki so bili predani prostovoljstvu in so vsak na svoj način prispevali k njegovemu napredku, zaradi česar je društvo danes vseslovensko prepoznavno. K temu prispeva največ muzej v lasti prostovoljnega gasilskega društva v Sloveniji – Muzej gasilstva Dravinjske doline – s katerim se pomembno ohranjata gasilska in kulturna dediščina.

Gasilstvo na Slovenskem v organizirani obliki, kot jo poznamo danes, obstaja od leta 1869. Organizacija danes šteje že več kot 170.000 članov, med katerimi je 50.000 usposobljenih operativnih gasilcev, ki se na dnevni ravni spoprijemajo z vedno bolj zahtevnimi in kompleksnimi nalogami, ki jih prinaša sodoben čas. Gasilci smo danes zaradi svoje množičnosti, hitre odzivnosti in strokovnosti zagotovo najmočnejša sila v sistemu zaščite, reševanja in pomoči in tako pomemben stebler varnosti v naši državi. Poleg tega gasilska organizacija povezuje ljudi in zlasti v manjših krajih predstavlja stičišče družbenega dogajanja, kar pomembno prispeva h krepitvi slovenske narodne zavesti, ohranjanju jezika in tradicije ter ljudskega izročila.

Biti gasilec danes pomeni sprejemati vrsto odgovor-

Dr. Janja Kramer Stajniko,
namestnica predsednika
Gasilske zveze Slovenije

nosti, v prvi vrsti za svoja dejanja, v vlogi vodij pa tudi za dejanja svojih podrejenih. Za obstoj organizacije bo v prihodnje ključno, da bomo živeli in delovali odgovorno, s skrbjo za svojo psihofizično usposobljenost, poštenim delom v skladu s splošnimi moralnimi načeli, delovanjem v dobrobit organizacije in družbe, strpnim in spoštljivim odnosom do sotovarišev, odkrito in spoštljivo medsebojno komunikacijo, pogumnim, odločnim, nesebičnim in požrtvovalnim pristopom do vseh nalog, ki jih prevzemamo.

Gasilska zveza Slovenije se kot krovna organizacija, ki povezuje društva na območju celotne države, zaveda, da mora v prvi vrsti vzpostavljati pogoje za nemo-

teno delovanje društev, predvsem pa se truditi za razvoj operativnega področja. Zastavljene cilje uresničuje s tesnim sodelovanjem z Upravo Republike Slovenije za zaščito in reševanje, državnimi in lokalnimi oblastmi in tako v največji možni meri skrbi za uravnotežen razvoj vseh področij delovanja.

Spoštovani gasilci in gasilke PGD Slovenske Konjice, ob visokem jubileju vam izrekam iskrene čestitke in vam želim, da boste delovali enotno, složno in odgovorno ter boste skrbno varovali vrednote in tradicijo, ji ste jo prejeli od svojih prednikov.

Na pomoč!

Dr. Janja Kramer Stajniko,
namestnica predsednika Gasilske zveze Slovenije

Dragoceni knjigi na pot

Monografija, ki je pred nami, omogoča sprehod skozi čas in ponuja spoznanja o mestu Slovenske Konjice in njegovem prostoru s poudarkom na razvoju gasilstva in požarnega varstva, vključno s pogledom na razvoj gasilstva v svetu. Monografija nagovarja bralce, ki jih zanima preteklo življenje in delo gasilcev in želijo iz njega potegniti kak nauk za sedanjost in prihodnost.

Avtor, cenjen gasilski tovariš Florjan Jančič, je gasilec v pravem pomenu besede. Kot dolgoletni gasilec na vodstvenih položajih je dober poznavalec zgodovine in dejavnosti gasilstva in požarnega varstva. Iz pomembnih in dragocenih podatkov, ki jih je zbral in predstavil v monografiji, bo bralec lahko razbral veličino in pomen gasilske organizacije, ki zvesto služi ljudem v nesreči.

Posamezna obdobja je avtor obdelal s poglobljenimi vidiki in bogato dokumentirano predstavil kraj in razvoj gasilstva, pri čemer se je uprl na svojo široko razgledanost po virih in dokumentaciji. Z zapisom je dosegel, da se ohranja spomin na življenje in uspešno delo gasilcev v času, v katerem so delovali. Knjiga je dragocena zato, ker dviguje vrednote humanosti in prostovoljstva, saj nagovarja bralce, da iz preteklosti potegnejo nauk za sedanjost in prihodnost.

Spoznanje o naših koreninah, zgodovinski preteklosti je slika o nas, naših sposobnostih in našem razmišljanju, je nepogrešljiv zapis v odnosu do nas samih. Tako monografija omogoča in daje vsakemu, ki se bo lotil branja oziroma iskanja podatkov o naših prednikih, vrsto odgovorov na vprašanja o življenju in delu ne samo konjiških gasilcev, ampak kompleksno na položaj gasilstva in požarnega varstva v svetu.

Vilijem Tomat,
član Komisije za zgodovino
pri GZ Slovenije in CTIF

Dokumentarna vrednost je še posebej poudarjena z obilico slikovnega gradiva. Čeprav so slike še tako zgovorne, ne morejo povedati vsega. Zato jih spremlja skrbno izbrano besedilo, podprto s podatki. Tudi zbrani jezikovnimi pregovori in reki dodatno bogatijo našo slovensko identiteto.

Današnja informatika podira meje. Živimo v globalnem svetu, v katerem se vse spreminja. Kljub temu moramo od časa do časa pogledati v preteklost, in prav zbrano gradivo je vodnik, ki nam daje moč, da najdemo pot, po kateri hodimo danes in bomo stopali jutri.

Tako je monografija precej več kot sam prikaz razvoja kraja, požarnega varstva, gasilstva in gasilske tehnike, gasilskih domov,odeljenih priznanj, odnosa do sv. Florjana in podobno. Je dragocen spomenik nekdanjih prebivalcev in enkratno darilo domačim gasilcem ter bogat vsestranski prispevek in dodatek k že doslej zbranim zapisom gasilstva v Slovenskih Konjicah.

Monografija bo lahko mladim, ki žele ustvarjati nov in boljši svet, vodilo za delo, saj zapisi omogočajo spoznavati smisel življenja, v katerem se gibljemo in smo. Prihodnost je odvisna od nas.

Zaradi vsega naštetega se Florjanu Jančiču, nosilcu priznanja Matevža Haceta in častnemu občanu Slovenskih Konjic, zahvaljujem za trud in zbrano gradivo, skozi katerega predstavlja razvoj svojega rojstnega kraja, požarnega varstva in gasilstva.

V službi ljudstva, na pomoč!

Vilijem Tomat,
član Komisije za zgodovino pri GZ Slovenije
in član Komisije za zgodovino pri CTIF

S prizadevnim delom vseh generacij je društvu uspelo doživeti 150 let

130 let, 140 let, 150 let. Dolga, lepa doba. Za vsakega človeka, za vsakega posameznika, ki mu je to dano doživeti. Toliko lepše, če je to doživetje lepo, zdravo, ustvarjalno in uspešno. Ta danost pa je pri vsakem posamezniku v veliki meri odvisna od njega samega, njegove genetske zasnove, njegovega življenjskega sloga, nekaj pa tudi od tako imenovane usode. Zato se velikokrat zdi, da je dolgost človekovega tuzemskega obstoja dosegljiva precej težje v primerjavi z dolgotrajno obstoja neke organizacije ali društva. Pa ni vedno tako. Vsako organizacijo ali društvo sestavljajo takšni in drugačni posamezniki, njihovi interesi, navade in še kaj. Prav zato je obstoj takšne organizacije v veliki meri odvisen od uspešnosti usklajevanja vseh teh razlik, hotenj in želja posameznikov. Potem so tu še mnogi drugi dejavniki, kot so splošna družbena in gospodarska situacija, spremembe komunalnih in političnih ureditev, vojne itd. Organizacijam, ki jim je uspelo previhariti vse te dogodke, prisluhniti tako posamezniku kot skupnosti, je uspelo zagotoviti dolg obstoj od ustanovitve do današnjih dni. Le bežen pogled v zgodovino posameznih prostovoljnih organizacij nam razkrije, da so si dolg obstoj zagotovila predvsem humanitarna društva, katerih članstvo so in še predstavljajo posamezniki z veliko čuta pomagati pomoči potrebnim. In takšno

Tomaž Pahole,
GČ, predsednik
GZ Slovenske Konjice

društvo je tudi vaše. S prizadevnim delom vseh generacij vašega društva na področju zaščite in reševanja ter dobrim gospodarjenjem vam je uspelo uspešno in ustvarjalno doživeti 150 let. Prav gotovo je današnja generacija konjiških gasilcev lahko hvaležna vsem predhodnim zato, da boste v tem letu imeli čast in obvezo organizirati svečanosti ob tem visokem jubileju. Tukaj se ne bom dotikal vseh uspehov, vseh dosežkov, ki so lepo opisani v kroniki vašega društva. Omenil bi rad le delo vaših predhodnikov, ki so s svojim delom omogočili, da ta generacija danes lahko slavi ta častitljivi jubilej. In ne samo to, vaši predhodniki so prav gotovo v veliki meri zaslužni tudi za to, da ta današnja

generacija deluje uspešno, da dosega tako dobre rezultate in da društvo na operativnem področju zagotavlja zadostno mero varnosti v obdobju celotne skupnosti.

Zato vsem članom Prostovoljnega gasilskega društva Slovenske Konjice ob tem visokem jubileju v svojem imenu in v imenu Gasilske zveze Slovenske Konjice iskreno čestitam z željo, da sedanja generacija s svojim delom postavi trdne temelje za uspešno delo gasilcev v naslednjih sto petdesetih letih.

Tomaž Pahole, GČ,
predsednik GZ Slovenske Konjice

Monografija je ogledalo, kakšna je prihodnost naše preteklosti, ki je bogata v razvoju

Ob vsakem jubileju se sedanjost zgle-
duje po preteklosti, saj so jubileji mejniki
nekega časa. Nastanek ali rojstvo konji-
škega društva pred 150 leti ni le zgodba,
temveč korak k samopomoči med takra-
tnimi tržani Konjic. Hkrati velja leto 1873
kot začetek gasilskega prostovoljstva v
Dravinjski dolini.

V življenju se vsaka pot začne s kora-
kom. Gasilstvo kot del humanitarne člove-
ške dejavnosti hodi po poti neskončnosti,
je del narodne zgodovine in naše priho-
dnosti.

V čast mi je, da lahko skozi pisano
besedo delim društveni jubilej, ko se spo-
mnimo in poklonimo vsemu, kar smo sku-
paj doživeli, in se zahvalimo njim, ki jih
ni več med nami. Jubileji nam dajejo nov pogled v priho-
dnost, utrjujejo skupnost in solidarnost.

Razvoj konjiškega društva to skozi 150-letno zgodo-
vino potrjuje, čeprav so bile razmere v kar štirih držav-
nih ureditvah, ki jih je društvo preživelo, večkrat neugo-
dne za gasilstvo.

Mag. Drago Alenc,
predsednik PGD
Slovenske Konjice

Sedaj imamo pred seboj monogra-
fijo Sto petdeset let gasilstva v mestu
Slovenske Konjice, knjigo sestavljanja
podrobnosti v celoto ali v podobo prete-
klosti, ki ima poseben pomen za mlajše in
prihajajoče generacije gasilcev. In prav to
je naloga nas, starejše generacije, da utrju-
jemo njihovo osebnost ter domoljubje.

Ob visokem društvenem jubileju
želim ponoviti, da ima prostovoljno gasil-
sko društvo Slovenske Konjice dva dragu-
lja, in to sta operativa in muzej gasilstva,
ki ju zasleduje naša mladina – in tako naj
tudi ostane.

Za izčrpno in bogato predstavitev
zgodovine društva se zahvaljujem člano-
ma društva, avtorju Florjanu Jančiču ter

Lojzetu Hlastecu, za požrtvovalno opravljeno delo.

Čestitke in zahvala vsem in vsakemu posebej ob
150-letnici PGD Slovenske Konjice.

Mag. Drago Alenc,
predsednik PGD Slovenske Konjice

Županove misli ob 150. obletnici PGD Slovenske Konjice

Prostovoljstvo, ki ima v naši Dravinjski dolini dolgo tradicijo, je pomemben socialni korektiv družbe ter prispeva k povezovanju organizacij in ljudi v lokalni skupnosti. Med številnimi prostovoljci v naših krajih ima prav posebno mesto in najdaljšo tradicijo prostovoljno gasilstvo. Prostovoljno gasilsko društvo Slovenske Konjice letos praznuje 150 let od ustanovitve davnega aprila 1873. Ob tem častitljivem jubileju nas še toliko bolj veseli, da obletnico zaznamuje izdaja knjige, katere avtor je gasilec, prejemnik medalje za zasluge in častni občan naše občine Florjan Jančič.

Darko Ratajc, župan
Občine Slovenske Konjice

Spoštovani prostovoljni gasilke in gasilci, tovarišice in tovariši, občani Občine Slovenske Konjice cenimo vaše delo, vsak dan vidimo in občutimo vaša srčna in predana dejanja. Še posebej v težkih, za kraj in posameznike zahtevnih preizkušnjah, katerih je bilo v času obstoja PGD Slovenske Konjice, in tudi ostalih gasilskih društev v občini, nešteto.

Za vse opravljeno se vam v svojem imenu in v imenu generacij občank in občanov iskreno zahvaljujem z željo, da svoje poslanstvo nadaljujete z enako vnemo in srčnostjo kakor do sedaj.

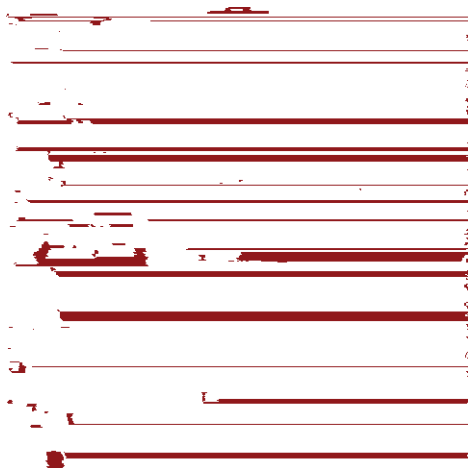
Darko Ratajc, župan
Občine Slovenske Konjice

I. DEL

SLOVENSKE KONJICE

OB 150. OBLETNICI GASILSTVA

SLOVENSKE KONJICE

1. poglavje

KRAJŠI ČASOVNI PRELET SKOZI PRETEKLOST KRAJA

Zgodovinski razvoj Konjic je povezan s krajevnim plemstvom in cerkveno oblastjo. V kasnejšem obdobju, skozi menjavo oblasti in upravnih ureditev (sodni in davčni okraji, občine in druge oblike prenesene izvršne oblasti), je bila usoda razvoja kraja od vasi, trga do mesta vedno povezana z omenjenimi dejavniki in državnimi ureditvami.

V ospredju in središču sprememb so bili ljudje, krajan, domačini. Napredek je bil sad njihovega dela in razumevanja oblasti tedanjega časa.

Oris upravnih ureditev je le odraz časa, ki so ga Slovenske Konjice preživljale do danes. Čas vsebinsko napolnjuje življenje ljudi, ki niso šli po poti slepe usode, temveč po poti vsakdanje ustvarjalnosti.

V razvojno pestrost trga in mesta Slovenske Konjice so vtkali svoj prispevek tudi konjiški gasilci. Za požarno varnost in pomoč v nesrečah v mestu bdijo noč in dan že 150 let. Ljudem dajejo varnost, ki je posebna vrednota sedanjega načina življenja in družbenih razmerij.

Konjice, Stari trg v začetku 20. stoletja

gasilsko javnost spomnimo na bogato zgodovino razvoja kraja, trga in mesta Slovenske Konjice ter gasilstva v njem. Tako se oblikuje zgodovinski spomin na dogodke, ki povezujejo našo preteklost, in tako ohranjamo snovno in nesnovno dediščino mesta in doline.

SLOVENSKE KONJICE, MESTO IN ZGODOVINA GASILSTVA 1873–2023

Življenje ni le delo, je tudi praznovanje. 150 let obstoja in delovanja je častitljiv mejnik časa, ki ga v letu 2023 praznuje Prostovoljno gasilsko društvo Slovenske Konjice. Od ustanovitve v letu 1873 do danes je pot organiziranega prostovoljstva vredna spoštovanja. Vendar je društvo to pot zmoglo prebroditi v sodelovanju s svojim mestom, še več – s tržani in meščani je društvo delilo usodo v dobrih in slabih časih.

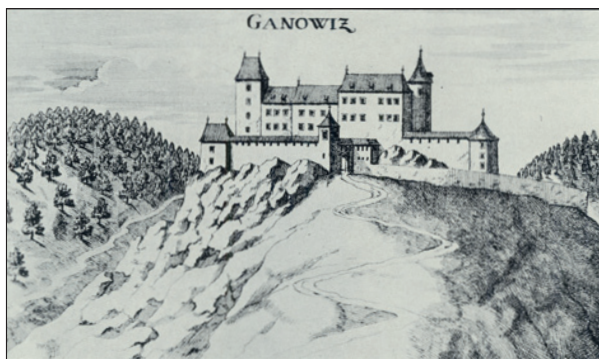
Ob društvenem jubileju z zgodovinskim orisom predstavljamo naš kraj in njegovo podobo. Za požarno varnost tržanov je bila ustanovljena požarna straža dobrovoljcev. Od tedaj že 150 let deluje društvo, ki so ga podpirali in ga podpirajo gospodarstvo, krajevna oblast in meščani.

Jubilejni čas je prava priložnost, da domačo in širšo

MESTO SLOVENSKE KONJICE – KRAJ VINA IN ZELENJA

Čeprav je že izšlo veliko pisnih del o zgodovini našega kraja in mesta, ga vedno na novo doživljamo v njegovi celotni podobi in lepoti. Konjice so že ob svojem nastanku imele naravne danosti razvoja. Prav v njih je vir navdiha za ustvarjalnost, ki se iz roda v rod preliva v bodočnost. Kot star evropski trg je kraj doživljal priseljevanje ljudi, ki so gospodarsko in kulturno bogatili tukajšnje življenje. V raznolikosti narodnosti in njihove prestižnosti sta prav ta dejavnika v nekem času bila gonilna sila razvoja kraja.

Kraj Konjice je imel v času rimske dobe pomembno vlogo. Po geografski legi je bil križišče rimskih krajevnih in transportnih cest. Ob tem posebej izstopa rimska utrdba Raganda, domnevno v Spodnjem Grušovju, ob vojaški transportni cesti Emona–Celeia–Poetovio

Konjiški grad (Stari grad) s severa, bakrorez G. M. Vischerja iz okoli l. 1681

(Ljubljana–Celje–Ptuj).

V zelo zgoščenem gradivu edicija *Prebliski iz pradavnine ob gornji Dravinji* avtorja Stanka Pahiča opisuje in predstavlja rimsko cesto v Konjicah, najdene in ohranjene nagrobnike in znamenitost rimske dobe v Konjicah. Med njimi sta marmornati kip leva in zgornji del marmornatega nagrobnika, vzidanega na stopnišče stavbe Stari trg 29, sedež Občine Slovenske Konjice.

V bogato zgodovinsko zakladnico mejnikov, ki razmejujejo časovna obdobja, spada prva pisna omemba kraja Cuonoviz leta 1146, kot sedeža prafare.

Skozi kasnejšo zgodovino krajevnih imen se je za kraj ustalila raba imena Gonobitz (1485). Svoje naselitvene začetke naj bi Konjice imele v vasi Stare Konjice (Alt Gonuwiczy), kot naselje med reko Dravinjo in Konjiško goro. Razlage za ime Konjice so različne. Eno potrjuje grb, ki je povezan z belim konjem na rdečem polju.

Imenitnost kraja poudarja Konjiški grad, ki spada med najpomembnejšo grajsko arhitekturo na Slovenskem. V luči zgodovine se ga neposredno omenja v latinski listini 24. 2. 1324. Grad je bil tesno povezan z razvojem naselja pod njim. Najznamenitejši lastniki

Pečatnik iz leta 1580 s svojo prepoznavno simboliko je postal zgodovinsko in likovno izhodišče občinskega grba.

gradu so bili Tattenbachi, ki so leta 1630 zgradili dvorec Trebnik.

Po letu 1592 je gospodar gradu postal Ivan Erazem Tattenbach, a tragične okoliščine so prinesle njegov konec in zaton družine. Grad je kasneje menjaval lastnike, dokler ni postal razvalina (Ivan Stopar, Grad Slovenske Konjice, 1976).

Ena izmed 50 konjiških ulic je Tattenbachova ulica.

Konjice so nastale kot strnjeno naselje; okoli leta 1574 so štejele že 66 hiš. Že v 13. stoletju (1251) so dobile trške pravice in razne privilegije, kot je nižje sodstvo, in druge pravice, ki so jih imeli trgi. Kljub temu pa so morali tržani še vedno opravljati tlako na gradu.

Leta 1160 je bila v Dolini sv. Janeza, danes Špitalič, ustanovljena Žička kartuzija, ki je do ukinitve v letu 1782 v mnogočem vplivala na razvoj Konjic in okolice. Ob kartuziji je delovala najstarejša gostilna na Slovenskem, kot 'hiša za goste' (1467).

Iz tega obdobja je o življenju v Konjicah in Dravinjski dolini zgodovinsko vreden zapis iz leta 1487 Paola

Obglavljenje Erazma Tattenbacha po bakrorezu (Grudnu)

Žička kartuzija, 2022

Santonina, zapisovalca in spremljevalca škofa Pietra iz Caorleja, ki je bil odposlanec in vizitator oglejskega patriarha, saj je bilo po turških vpadih potrebno na novo posvetiti cerkve in pokopališča.

Iz zapisa izvemo nekaj več o načinu življenja in gospodarjenja tukajšnjih prebivalcev.

»Vinogradi so pogosti, ker so na kopah in na prisojnih pobočjih. Tu je polno sončnih pašnikov in zategadelj je tudi veliko domačih živali. Skoraj vsi govorijo slovensko, znajo po tudi nemško ... Gospod arhidiakon Valentin mi je pripovedoval, da letno porabi v svoji hiši 20 govedi, čez 100 kostrunov in ovac in 300 congijev (23.790 l) vina ... saj ima v hiši vedno 70 ljudi ...«

To ugotovitev o konjiških vinogradih je mnogo kasneje zapisal tudi nadvojvoda Janez Habsburški, ko je v takratno vinsko karto vnesel Konjice kot kraj z dobro kapljico. Zgodovinski viri navajajo gojenje vinske trte v naših krajih že v 13. stoletju. Njen razcvet je bil v 19. stoletju, pred napadom trsne uši, ki je naše kraje močno prizadela okrog leta 1900.

Vino in človek: *Pitje vina so že nekoč opravičevali, da ga pijejo v tolažbo, saj je v njem sto resnic in tudi njihova.*

Za vinogradništvo na Štajerskem so vse do leta 1848 veljala določila zakonika Gorske bukve iz leta 1582. Nekatera vinogradniki še danes upoštevajo, vsekakor pa ne rezanja ušes tatičem grozdja.

V zvezi s konjiškim vinom je podatek, da so pri klepanju ometa na zvoniku konjiške župnijske cerkve odkrili marmornat blok z reliefno upodobitvijo vinske trte.

Konjiške Škalce in okoliške vinske gorice je v veliki meri proizvodno in trgovsko obvladovalo veleposestvo Windischgrätz, kajti tukajšnja vina so bila znana po svoji pitnosti.

Vino je stara pijača, ki so jo Rimljani imenovali vinum.

V kroniki konjiške župnije sta med drugimi dva zapisa o vinskih letnikih:

»L. 1860 je bilo hladno leto, vina veliko, ali srednje baže.«

»L. 1861 je bila dobra letina, vino žlahtno, posebno konjiška černina je bila izvrstna kapljica.«

K opisanim dogodkom šteje dejstvo, da je za prvo slovensko viteško vino za leto 1993 bilo razglašeno vino konjiških vinorodnih goric in kleti podjetja Zlati grič. Razglasil ga je Gradiščansko-panonski red vitezov vina za Republiko Slovenijo. Mesto pa se od leta 2013 kiti tudi z vinsko kraljico.

Današnji pogled na klet sredi vinogradniških nasadov v Škalcah, vinska klet v izmeri 3.500 kvadratnih metrov je v celoti vkopana v zemljo.

Podjetje Zlati grič je v letu 2009 dokončalo gradnjo ene najsodobnejših vinskih kleti v Sloveniji in v tem delu Evrope. Klet hrani 1,3 milijona litrov prvovrstnega vina.

**Vino, ti si čudežna žlahtnina,
v tebi tisoč je resnic,
ti si radost, bolečina,
si najslajši smeh goric.**

(Manko Golar, 1911–1988)

Leta 2006 je tedanji predsednik Republike Slovenije dr. Janez Drnovšek ob obisku Slovenskih Konjic zapisal: »To ni le mesto cvetja in vina, temveč tudi mesto z zgodovino in dušo.«

Moje Konjice

(odlomek)

*Z gradu prekrasen je razgled,
pogled objema svet prelep.
Na Starem trgu Jurij je,
od nekdanj nas je ščitil že.*

*Imamo vse, kar treba je,
vinograd, trto in srce,
tu sred' Konjic lepota je,
ki daje mir nam v srce.*

(Marjan Berginc)

V časovnem prerezu zgodovine trga in mesta Konjice s primestnim okolišem podatki spominjajo in potrjujejo, da so bile Konjice od nekdanj kraj vina in zelenja.

Potovanje Papeža Pija VI. skozi naš kraj na Dunaj, 18. 3. 1782
(vir: Konjiško 1146–1996)

TRG KONJICE NEKOČ

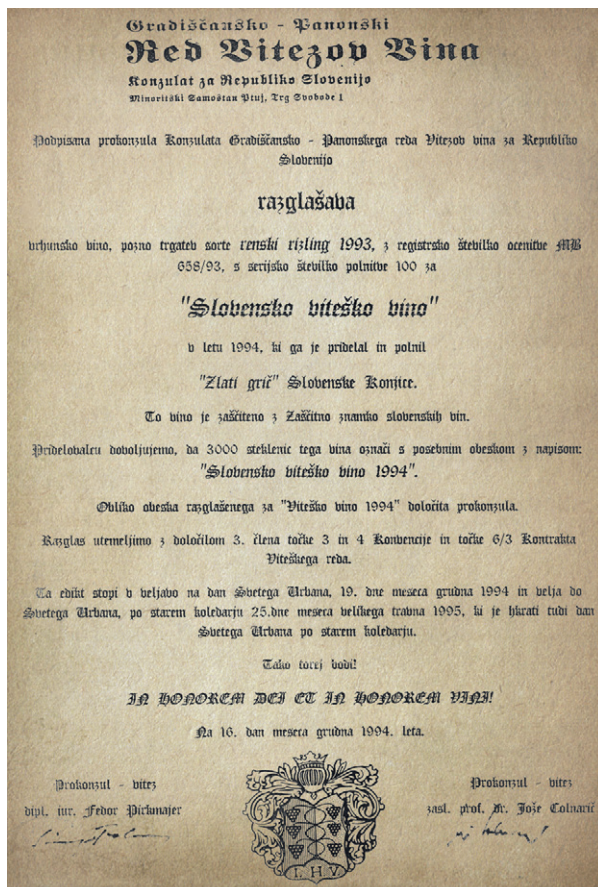
S časom se še čas obrne!

Z vračanjem v davno preteklost lahko ugotovimo, da življenje naših prednikov v Dravinjski dolini ni bilo prav lahko. Tlaka, roparski vpadi Turkov in kmečki upori so grenili njihovo vsakdanjost. Znan upor ali kmečko zborovanje 31. maja 1515 v Konjicah je obeležen s spominsko ploščo na pročelju stavbe Stari trg 29. Takrat je zagorela tudi graščina Golič. Punt za staro pravdo se je pričel v Konjicah in se širil po Štajerski in deželi Kranjski.

Stisko konjiških tržanov so predstavljali požari. Štirje požari v letih 1615, 1616, 1765 in 1786 so močno prizadeli razvoj. Prvi in drugi sta obeležena in opisana na spominski plošči na notranji steni stanovanjskega objekta Stari trg 13.

Nekdaj so vsi rodovi sejali, da bi naslednji želi. Ta čudežni dar časa je naše bogastvo preteklosti in sedanjosti, saj je tukaj že od 6. stoletja živel slovenski rod. Rod, ki se je moral v kasnejših stoletjih boriti s priseljenimi tujci za svoj jezik in kulturo. Tudi nekdanjo fevdalno konjiško gospodstvo je bilo iz nemških krajev.

Konjice so že ob svojem nastajanju imele narav-

Faksimile listine o razglasitvi slovenskega viteškega vina

Spominska plošča požara iz leta 1616 v stavbi Stari trg 13

ne danosti za razvoj. S svojo zemljepisno lego, klimo, vodnimi viri, prometnimi povezavami in bogatim zaledjem so z lastnimi silami in pridnostjo ustvarjale gospodarski in kulturni napredek.

Mesto leži 322 metrov nad morjem, v dolini pod Konjiško goro. Z druge strani so na pragu mesta gričevnate vinorodne Škalce, ki se iztečejo v dolino sočnih polj in cvetočih travnikov. Bogastvo mesta je povodje z reko Dravinjo, ki mesto deli in hkrati združuje v celoto.

Kraj je že nekoč slovel po vinu, jabolkih, cvetoči obrti in začetkih industrije. Cesta Dunaj-Trst je kraju in okolici dajala še posebne razvojne priložnosti trgovine, gostinstva in turizma. Konjice so dobile svojo mitnico in pošto postajo ter sejemske dneve. Trg je leta 1820 imel 546 prebivalcev.

Ko so v okolici Konjic odkrili nahajališče premoga, je v trgu deloval rudarsko revirni urad z 20 zaposlenimi. Ustanovljena je bila Premogovna družba Konjiška vas - Konjice (V. Bračič: Dravinjske gorice).

Prav zaradi tega je bilo priseljevanje iz nemško govorečih dežel takratne Avstro-Ogrske veliko.

Eno od prelomnih obdobjev družbenih in socialnih ter gospodarskih odnosov se na evropskih tleh začena na izteku srednjeveškega fevdalnega reda. Za to obdobje so bili značilni posestniški odnosi. Zemljiška gospoda je z ekonomskim razvojem trgovine in obrtništva izgubljala svoj položaj, saj je na vrata zgodovine trkal nov družbeni red, kapitalizem.

Marčne revolucije v letu 1848 so staro Avstrijo, v kateri smo živeli Slovenci, formalno potiskale iz fevdalnega družbenega reda.

Po nastanku avstro-ogrske monarhije smo dobili novo državo kot parlamentarno monarhijo z velikimi obljubami o enakopravnosti narodov, živčih v njej. V nasprotju s tem je prihajalo do velike germanizacije. To je bil čas slovenskih taborov in zahtev za zedinje-

no Slovenijo in enakopravnost slovenskega jezika. Tudi Konjice, tako kot drugi slovenski kraji, se niso izognile germanizaciji.

Konjiški trg je v letu 1863 doživel veliko dobrodelno dejanje v Konjicah 1809. leta rojenega Franca Lambrechta, veletrgovca, ki je daroval večjo vsoto denarja za izgradnjo doma ubogih. S tem je postavil temelj najstarejšega doma za uboge v Sloveniji, v Konjicah pa osnovo socialnovarstvenega zavoda Lambrechtov dom.

Leta 1868 sta bila sprejeta Zakon o političnih pravicah in združevanju ljudi in Zakon o društvih.

Tudi slovenski človek je v svoji naravi in spremenjeni miselnosti imel čut za solidarnost in humanitarno delovanje. Zlasti po letu 1868 je prišlo do porasta slovenske samozvesti, ko so se začeli organizirati veliki slovenski tabori. V takratnih časih je bilo veliko narodne nestrpnosti med Slovenci in priseljenimi Nemci, posebej v večjih krajih in mestih na Spodnjem Štajerskem. Nemški nacionalizem je takrat postal zelo agresiven na črti Maribor-Ptuj-Celje in drugih krajih, navezanih na omenjeni trikotnik. Zato so veliki in množični javni shodi Slovencev bili upravičeni in zgodovinsko potrebni za utrjevanje zavesti ter za napredek slovenskega naroda.

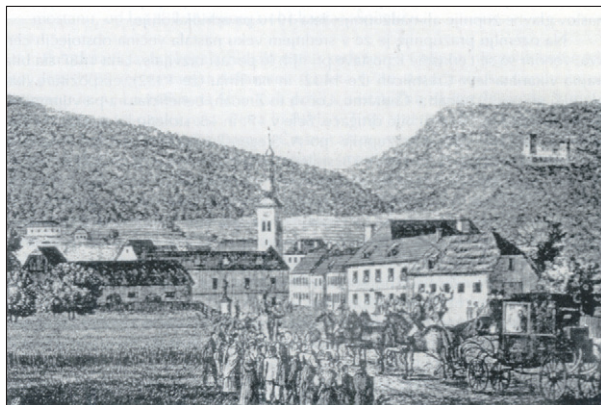
Mnogi vizionarji so sledili potrebam po požarnem varstvu, saj je bila dotedanja ureditev tega področja v razpadu. Slovenci in tukaj živeči Nemci so začeli ustanavljati požarne brambe - gasilska društva - kot izhod za boljšo varnost premoženja.

Konjiški tržani so se vključili v ta zgodovinski razvoj v letu 1873 in tako postali 13. na Slovenskem z ustanovitvijo takratne požarne brambe.

Novo obdobje je prineslo določene reforme v upravni ureditvi in napredne gospodarske rešitve. Čeprav so Konjice imele po svojem geografskem položaju ob državni cesti Dunaj-Trst določene pogoje razvoja, je železniški tir Dunaj-Trst 1846. močno posegel v cestni promet. Šele izgradnja ozkotirne železnice Poljčane-Konjice leta 1892 je napredek izboljšala (proga je bila leta 1962 opuščena).

Z razvojem gospodarstva sta napredovala šolstvo in zdravstvo, ki se je izoblikovalo v bolnico Christiane lazaret, kasnejši Rdeči križ, danes stavba v ulici Ob potoku. Leta 1894 jo je ustanovil in postavil baron Vay de Vaya, po rodu Madžar. V Konjice se je naselil in živel v dvorcu, ki mu pravimo Baronvaj. V vzdrževanje in poslovanje bolnišnice je dajala svoj prispevek tudi kneginja Kristijana Windischgrätz.

Trg Konjice je na področju zdravstva in socialnega varstva, obogaten z donacijami Lambrechta in Vay de Vaya, vidno napredoval.

Cesar Ferdinand na poti skozi Konjice v Trst.
Stara Kaiserjeva suita, okoli l. 1830

Konjice trg (Stari trg) leta 1892

Na vogalni stavbi je napisna tabla z likom jelena kot gostilne Pri Jelenu. Ob odprtem potoku Ribnica je vidna vrstna posaditev dreves kot začetek ozelenitve trga. Levo spodaj je vodna pipa na prosti padec, kjer mladenič polni posodo, z verigo privezano na steber. Vir vode je Ribnica, ki trgu daje poseben čar.

Z ustanovitvijo tovarne usnja 1894. se je začela razvijati industrijska usmeritev. Kraj je postajal gospodarsko in kulturno središče Dravinjske doline. Po novi upravni ureditvi (1904) so Konjice dobile sedež okraja in s tem sodni in davčni okraj. Z reformo sta nastali dve občini, Konjice trg (Gonobitz Markt) in Konjice okolica (Gonobitz Umgehung), ki sta delovali do leta 1937.

Razvoj trga je bil upočasnen leta 1914 zaradi 1. svetovne vojne, ki se je končala 29. 10. 1918 s kapitulacijo in razpadom Avstro-Ogrske.

MESTO SLOVENSKE KONJICE, 1952 1918–1991

Po končani vojni in razpadu avstro-ogrske monarhije so se balkanski Slovani in z njimi Slovenci 1. 12. 1918 združili v Kraljevino SHS, kasneje Kraljevino Jugoslavijo.

Po sprejetju vidovdanske ustave je Jugoslavija postala monarhija s centralističnim vladanjem kralja. Slovensko ozemlje se razdeli na ljubljansko in mariborsko oblast. Konjiško okrajno glavarstvo je spadalo pod mariborsko oblast. Z ustanovitvijo Dravske banovine s sedežem v Ljubljani 1929 so Konjice v novi upravno-politični ureditvi še naprej ostale kot sresko (okrajno) mesto. Občini trg in okolica sta se v letu 1937 združili v Občino Slovenske Konjice.

Na povabilo kneza Otta Windischgrätza je konec aprila leta 1922 v Konjicah gostoval kralj Aleksander I.

Kralj Aleksander v Konjicah, 1922

Sprejem na današnjem Starem trgu na preprogi gostitelja, v ozadju je vidno pročelje stavbe stare pošte.

Neoma štovam gospodin Pečič!

Kotko vam je od kneza Otto Windischgrätza poznato imade njegovo Velikanstvo Kralj muhama svršetkom aprila o.g. Kneza v Konjice laoni inlet nimiti.

Misliti i nedovoljene anekdote sam opazim, da se od strane vladarji slovenski šovinista proti ovome inletu ruje, valda ir vic dvata poznati kleveta prama Knezu i njegovoj porodici (kao Karlsta i t. d.).

Jedan takav anekdota vodi me i na kraj bivšeg Ministra Dr. Kukuljević, kao protivnika ovoga inleta, pa ako i ne baš ir svojega osobnog na. ~~hoda~~ gona, ali ipak kao doniralo njegovih fanatika.

Govorakovo sigurno sejeam, da se nijetaji vladarji šovinista po. knšati i sama vladu prama ovome inletu irrabiti.

Često in Knez Otto i moj brat Anđeo baš sada odentni, vrimam se čast Vas gospodine Pečiču najljepnije ramoliti, ovome inletu na miroladnom mjestu Vašn ~~ponudnost~~ obratiti i slučajnim intrigijama na imt stali.

Kod toga morate Vi sama mirno predstaviti, da svo vladarji narod prajdu njegovu Velikanstvu se svrbito veseli i da se poridao

Del besedila iz pisma neznanega avtorja – 21. 3. 1922, Celje – s katerim opozarja oblast o nevarnosti, ki preti kralju v Konjicah.

Z odlokom Kraljevske banske uprave Dravske banovine v Ljubljani z dne 6. 7. 1934 so ime kraja Konjice dopolnili zaradi zamenjav s krajem Konjic v Bosni in od takrat imamo **Slovenske Konjice**.

V obdobju 1918–1941 so Slovenske Konjice gospodarsko in kulturno statistično počasneje napredovale. Na premoženjsko stanje ljudi je po vojni vplivala zelo neugodna menjava goldinarja v dinar, kar je upočasnilo razvoj. Po desetih letih je prišlo do svetovne gospodarske krize.

Najrazvitejša in uspešna je bila tovarna usnja Laurich, ki je že leta 1920 zaposlovala 140 delavcev. Sledile so ji lesno predelava in mnoge druge podjetniške in javne dejavnosti.

Pred drugo svetovno vojno je v trgu skoraj na vsaki hišni številki bila prijavljena kakšna dejavnost. Ob tem je zanimivo, da ko so konjiški gasilci imeli veselico, so gostinci imeli ‚prosto‘. Prav tako so v trgu prevladovali prestižni dejavniki, ki so izhajali iz narodnostnih nasprotij in bili v določenem času v korist gasilcem. V trgu je namreč živela gospodarsko močna nemška manjšina, ki je obvladovala delovanje gasilskega društva in bila njegova ustanoviteljica. Leta 1931 so imele Konjice 1427 prebivalcev, od tega 117 nemškega rodu.

Čas okupacije 1941–1945

Okupatorska oblast je 10. aprila 1941 zasedla Slovenske Konjice in 1. 7. 1941 uvedla novo upravno ureditev. Krajevna imena so ponemčili in Slovenske Konjice so zopet postale Gonobitz. Gospodarska dejavnost in javne službe so prešle pod okupatorski nadzor.

Vojna vihra je Slovenskim Konjicam, glede materialne škode, bolj prizanesla kot Zrečam, kjer je veliko objektov pogorelo.

Pogled na današnji Stari trg v času nemške okupacije, 1942

Odvzem zvonov, zbranih na železniški postaji Slovenske Konjice. Tako nas je okupator oropal tudi narodne dediščine, 1942.

Na fotografiji je zapis: *To naj Ema hrani in ne komu pokazati.*

V Konjicah vojaških spopadov ni bilo. Ob koncu vojne se kraj in okolica nista mogla izogniti povzročeni škodi umikajoče se okupatorske vojske, ki je bežala proti Avstriji. Za seboj je pustila veliko mrtvih domačinov, ki naj bi bili žrtve kozakov in vlasovcev, kot dela okupatorske vojske, ki je plenila po Konjicah in okolici.

Hiša s trgovskim lokalom lastnika Karla Ropina je bila edina stavba v trgu Konjice, ki je ob koncu 2. svetovne vojne zgorela. Sumijo, da je požar podtaknil lastnik oz. kozaki, ki so se skupaj z njim umikali proti Avstriji.

Obdobje novejšje zgodovine 1945–1990

Nova oblast je v Slovenji kot federalni enoti države Jugoslavije postavila upravno-politično organiziranost po svojih potrebah. Slovenske Konjice so za krajše obdobje ponovno postale okrajno mesto. Področje podjetništva, obrti, kmetijstva in gozdarstva oziroma lastništva

Hiša z lokalom trgovca Karla Ropina pred požarom, maj 1945

Stara gostilna Sutter, kasneje Gostilna pri mostu, danes hotel Dravinja, okoli leta 1982

Današnji Mestni trg s hotelom Dravinja, ki stoji na mestu gostilne Sutter in domom kulture (desno)

nasploh se je na novo zakonsko uredilo, kar je v zgodovini znano kot nacionalizacija lastnine.

Nakljub težavam se je kraj razvijal, v naslednjih letih so bili zgrajeni: letno kopališče (1947), zdravstveni dom (1950), dom kulture (1952) in Šola ob Dravinji (1968). Napredovala je stanovanjska izgradnja, predvsem pa gospodarska rast. Konjice so dobile glasbeno šolo, ki je temelj glasbenega izobraževanja že več kot sedemdeset let.

Po nenehnih spremembah, tudi upravno-političnih, je trg Slovenske Konjice 30. junija 1955 postal mesto. Ta zgodovinski dogodek obeležuje praznik Občine Slovenske Konjice.

Istega leta so se z zakonom uvedle tako imenovane komune, dobili smo komunalni sistem ali velike občine z mnogimi prenesenimi pristojnostmi države. Dotedanje občine Slovenske Konjice, Loče, Vitanje in Zreče so se združile v veliko Konjiško občino (1955–1994).

Leta 1979 je bila po 85 letih ukinjena usnjarna, ki je veljala za 'umazani' proizvodni program Konusa. Spomin na staro usnjarsko dejavnost ohranja Usnjarska ulica.

Celjska cesta, glavni prehod skozi mesto na relaciji Ljubljana–Maribor, 1960. Nekdanji vhod v podjetje Konus.

Danes: tržnica in skulptura *Fontana za dve ptici*, avtor Franci Purg, 1997, predstavljena z lokacije pred Domom kulture.

2. poglavje

NOVE OSNOVE PRELOMNEGA ČASA

Po petdesetih letih enega režima nastajajo demokratični časi, vladavina prava ter čas samostojne države Republike Slovenije. Dobili smo prve večstrankarske demokratične volitve, ki so vzpostavile novo upravno ureditev in demokratične organe oblasti lokalne samouprave. Za te pridobitve sta bili potrebni vojna in kri Slovencev.

Občina Slovenske Konjice je dobila novo, iz več strank sestavljeno skupščino občine, kot se je na začetku do izvolitve občinskega sveta še imenovala. Prvi predsednik skupščine občine (župan) je postal Jože Baraga.

Mesto Slovenske Konjice je skupaj z oblastnimi strukturami skupščine občine, svetom za ljudsko obrambo in starešinami Teritorialne obrambe Slovenske Konjice storilo odločen korak v smeri organizacije obrambe Slovenije za njeno osamosvojitve. Neizpolnitev povelja oddaje orožja TO v skladišča JLA, ki je že vodila agresivni odnos do Slovenije, je bil upor, ki se je izkazal za pravičnega. Po sklepu občinskega sveta za ljudsko obrambo, ki ga je podpisal predsednik sveta in občine Jože Baraga, da se orožja **ne sme preseliti** izven občine, je to nalogo naložil štabu TO. Orožje so preselili in skrili pri občanah na domačijah.

Med starešinami TO, ki so podpisali izjavo o **neoddaji** orožja so bili tudi člani PGD Slovenske Konjice: Miroslav Pesko, Herbert Lešnik in Marko Hlastec, vsi udeleženci kasnejših borbenih dejanj TO v desetdnevni vojni za osamosvojitve Slovenije.

Miroslav Pesko

Herbert Lešnik

Marko Hlastec

Zoper ukrep govoriijo tudi naslednja dejstva:

- zmanjšanje b/p zaradi oddaljenosti skladišč od m/z
- izjemno negativen psihološki pritisk na pripadnike TO
- pričakovani neugodni odziv občanov, ki bodo ukrep sprejeli kot razorožitve TO in odtujitev lastnine za katero so neposredno odvajali finančna sredstva
- s tem je izraženo nezaupanje do TO, da bi eventualno uporabila orožje protiustavno

Menimo, da bi v tako pomembni odločitvi morali odločiti demokratično izvoljeni organi civilne oblasti v republiki Sloveniji.

Zato apeliramo na predsedstvo skupščine občine, da takoj obravnava nastalo situacijo in o svojih stališčih seznani republiške organe.

Starešine TO Slov. Konjice:

Grola Alojz
Kolar Anton
Mlakar Peter
Jančič Ervin
Macuh Stojan
Košir Jože
Pesko Miroslav
Pavlič Ivan
Oplotnik Danke
Zorko Boris
Pančur Tomo
Mumelj Emil
Hlastec Marko

Topolšek Jože
Sovič Ivan
Tič Edi
Kuzman Jože
Vođovnik Vojko
Punčuh Božo
Lešnik Herbi
Macuh Benjamin
Šegel Franjo
Čugmas Velimir
Sevšek Maksimilijan
Sagadin Franc
Ivačič Zdravko
Čakš Janez

Podpisi starešin TO Slovenske Konjice o neizpolnitvi ukaza o oddaji orožja TO v skladišča JLA, 17. maj 1990

Gasilska društva na Konjiškem so v času vojne za osamosvojitve Slovenije sodelovala po programu Civilne zaštite.

Država samostojna Republika Slovenija je rojena 1991.

»Sreča se najprej razkrije v očeh, ker v njih najlepše sije njen nasmeh!«

Po pravnem razpadu skupne države Socialistične federativne republike Jugoslavije 15. 2. 1992 in še poprej po desetdnevni vojni za slovensko osamosvojitve je nastala nova država, samostojna Republika Slovenija.

Tranzicija ali prehod iz enega družbenega reda v drugega je zajela celotno lastniško in družbeno strukturo dotedanje socialistične družbenopolitične ureditve. V letu 1994 se oblikujejo občine Zreče, Vitanje in Slovenske Konjice.

Srečanje predsednika vlade dr. Janeza Drnovška s takratnim predsednikom Občine Slovenske Konjice Jožetom Barago je bilo v hotelu Dravinja v Slovenskih Konjicah, december 1992.

Predsednik Republike Slovenije Milan Kučan na obisku v Slovenskih Konjicah, 28. junij 1996, spremlja ga takratni župan Janez Jazbec.

S preobrazbo družbe in socialističnega gospodarstva so v mestu prenehala delovati večja podjetja (Konus, Kostroj, Lip ...), kar je povzročilo veliko število brezposelnih. Gospodarstvo se je začelo sesuvati. Vzroki in

Spominska slika obeh reprezentanc Slovenije in Hrvaške, 1992

posledice so znani. Nakljub težavam je občini uspelo v obdobju 1991–1994 poleg potrebne infrastrukture zgraditi še sodobno športno dvorano.

Jože Baraga je v uvodniku konjiških Novic (št. 1644) poudaril velik pomen izgradnje športne dvorane in povzel kakšen reprezentativni športni dogodek je bilo njeno odprtje.

Svečanost odprtja dvorane je bila obeležena s prvo prijateljsko tekmo državnih reprezentanc v košarki med Slovenijo in Hrvaško.

V tistem času je bil to odmeven športni in prijateljski dogodek med sosednjima državama.

Jože Baraga je bil tudi ustanovitelj Košarkarskega kluba Konjice leta 1960. Klub je kasneje vzgojil in dal mnoga prepoznavna imena košarkarjev, najvidnejše med njimi je Jure Zdovc.

UVODNIK

Piše: Jože Baraga,

nekdanji predsednik skupščine občine

Športna dvorana

Na pobudo, takrat vladajoče ZK, smo občani velike občine Konjice, Zreče in Vitanje izglasovali uvedbo samopriskevka za financiranje v družbeni standard. Prva štiri leta samopriskevka smo začeli plačevati 1970. leta. Plačevali smo vsi zaposleni del plače in podjetja del dobička. Gradili smo nove šolske objekte in vzdrževali stare, kopalni bazen, ceste in razne komunalne objekte.

Gradnjo je financiral Sklad za investicije v družbeni standard, vodil pa jo je gradbeni odbor. Ko sem 17. maja 1992 postal predsednik skupščine občine (župan), sem nadomestil Ivana Umnika, takratnega predsednika gradbenega odbora, ki se je upokojil. Gradnja športne dvorane je bila že v načrtu samopriskevka za leto 1979 do 1983, vendar so z zemeljskimi deli začeli šele tik pred volitvami spomladi 1990. leta. Zakaj?

V samopriskevku seveda ni bilo dovolj denarja za dokončanje gradnje dvorane. Iskali smo vse možnosti, kako bi dvorano usposobili. Ko sem bil nekega dne na gradbišču, sta prišla do mene dva člana konjiškega izvršnega sveta z idejo, kako zadevo rešiti. Nad njuno idejo pa sem bil neprijetno presenečen – predlagala sta namreč, da bi dvorano začasno oddali v najem kot skladišče. Seveda se s to idejo nisem strinjal.

V tem času pa je izvršni svet sprejel sklep, da dom TO brezplačno odstopi državi – vojnemu ministrstvu. Šel sem do ministra za obrambo Janeza Janše, s predlogom, da del doma prodamo, ker potrebujemo denar za dokončanje športne dvorane. Minister se je strinjal, tako smo dobili denar za dokončanje dvorane in za nabavo potrebnega orodja za telovadbo.

Vkljub vsem težavam smo že v začetku leta 1992 začeli uporabljati dvorano za šolsko telovadbo in treninge košarkarjev. Otvoritev dvorane pa smo povezali s košarkarsko tekmo Slovenija proti Hrvaški in predtekmo Vlada proti Parlamentu, dne 20. 5. 1992. Zanimivo se mi zdi, kako je na tekmo prišel takratni predsednik vlade Lojze Peterle – ne boste verjeli – z avtoštopom. Zamislite sedanjega predsednika vlade, da pride v Konjice z avtoštopom. Tega ne boste doživeli nikoli več.

Uvodnik, Novice, 15. 12. 2022

Županstvo in gasilstvo 1990–1994

Požarna varnost in gasilstvo sta se po ukinitvi občinske požarne skupnosti SIS 1974–1985 do zakonske ureditve v Republiki Sloveniji financirala iz več virov.

Pri tem je zanimivo, da je občinski statut Konjiške občine iz leta 1974 gasilstvo podrejal pod ljudsko obrambo in družbeno samozaščito.

Panoramski pogled na mesto Konjice jeseni 2022. V ospredju je domača cerkev sv. Jurija, ki je prvi zvonik dobila leta 1300.

Častni in ponosni ljudje ne vržejo puške v koruzo

Z volitvami 1994 v občinski svet in za župana občine je vodenje občine prevzel župan Janez Jazbec, ki je v knjigi *Konjiško 860 let* (2006) med drugim v prispevku *Nekoga moraš imeti rad ...* zapisal:

»... ob nastopu županovanja se spominjam z grenkobo. Kruto smo bili soočeni s stečaji podjetij, z več kot 30-odstotno brezposelnostjo. Tudi v teh časih nismo izobesili črne zastave, pač pa svojo konjiško, državno in evropsko.«

Nekdanji predsedniki občine in župani Konjic, Zreč in Vitanja na sprejemu in posvetu pri županu Slovenskih Konjic Janezu Jazbecu, hotel Dravinja, 1994

Seznam predsednikov in županov Občine Slovenske Konjice od leta 1945 do danes

Na tem seznamu so **župani** Občine Slovenske Konjice v vseh njenih oblikah. V oklepajih so navedene začetne in končne letnice županovanja (Wikipedija).

- Leopold Mlinarič (1945–1947)
- France Strniša (1947–1948)
- Anton Šporar (1948–1952)
- Leon Mlinarič (1952–1957)
- Adolf Šuc (1957–1961)
- Adolf Tavčar (1961–1967)
- Florjan Jančič (1967–1969)
- Franjo Tepej (1969–1974)
- Filip Beškovnik (1974–1978)
- Franc Ban (1978–1980)
- Tone Turnšek (1980–1986)
- Avgust Špoljar (1986–1990)
- Jože Baraga (1990–1994)
- Janez Jazbec (1994–2006)
- Miran Gorinšek (2006–2014)
- Darko Ratajc (2018–)

Ni težava, kako pasti, temveč kako se pobrati

Z zagonom podjetništva na novih lastninskih osnovah je prišlo do gospodarskega napredka. Nastala kriza ni zlomila ustvarjalnega duha obrtnikov in podjetnikov ter vodstva občine.

Domače znanje, strokovnost in človeški viri so prišli na plano, kot vlečni konji razvoja Konjic. Znan je pregovor, da ni težava, kako pasti, temveč kako se pobrati!

Slovenske Konjice so vstale in postajale čedalje bolj 'mesto' z novo gospodarsko in javno infrastrukturo. Čeprav gre za postopni razvoj iz polpreteklega časa, je mesto dosegalo razvojne uspehe. Brez pridnih rok in zdravega razuma ne bi bilo temeljev za razvoj. Ob tem so bile potrebne promocije in aktivnosti posameznih ljudi.

Od ideje do uresničitve

Tomo Penič se je kot športni pedagog v nekem času usmeril v podjetništvo. Z ustanovitvijo lokalnega zasebnega podjetja Novice smo dobili v Konjicah prvi časopisni izvod 11. 9. 1990. Časopis Novice je kmalu postal priljubljen v gospodinjstvih nekdanje skupne Občine Slovenske Konjice. Vzrok za to je korektno novinarsko poročanje.

Tomo Penič
(1956)

Radio Rogla ... kjer je nekoč stal kozolec, je danes mesto.

Tomo Penič je v podjetniškem duhu in odgovornem družbenem odnosu do svojega mesta ustanovil lokalni medij **Radio Rogla**, ki je začel z oddajami 29. 11. 1997 in pretok lokalnih informacij je postajal še hitrejši. Pod okriljem obeh medijev potekajo v Slovenskih Konjicah številni kulturni in družabni dogodki, ki imajo poseben pomen za življenje v kraju.

Tomo Penič je s svojo vizijo in kot idejni oče ter dosedanj voditelj obeh medijskih hiš pustil sled brezčasnosti v javnem informativnem odraščanju Slovenskih Konjic.

Stari trg v jesenskem času, 2021

Konjice v objemu žlahtnih zgodb

*Letovišče: dobra sapa, izvrstna voda
in izvrstno vino*

Slovenske Konjice so že od nekdaj naravno središče Dravinjske doline. Bile so tudi upravno in sodno teritorialno pristojne in organizirane kot sedež oblasti. V kasnejšem času so se razvijale ob povodju reke Dravinje, ki ima s pritoki dokaj močan in stalen vodostaj. To lastnost so ljudje v preteklosti izkoristili in z obvodnimi

prekopi – mlinščicami – postavili mline, žage in kovačnice in celo industrijski usnjarski obrat.

Z lahkotnim šumenjem v vodnem koritu mestu dodaja zgodovinsko zanimivost potoček Ribnica.

Pridih podeželja je manj prisoten kot nekoč. Čeprav v mestu v vsej lepoti kraljujeta Mestni in Stari trg, imajo vse pogoje za večje prireditve izjemno lepi parki v mestu.

Že v letu 1932 so se Konjice javnosti predstavljale kot letovišče z zdravim okoljem in se vključevale v turistično ponudbo. Zanimiv podatek najdemo v kroniki konjiške župnije iz leta 1862, in sicer:

Potoček Ribnica, biser Starega trga Konjic

Cerkev sv. Jurija leta 1908

»... od 24. aprila do 1. maja so bili škof Anton Martin Slomšek v Konjicah, in izvrstna voda in zdrava sapa jim je tako dobro teknila, da so močni in zadovoljni domov se vrnili.«

Po istih zapisih so škof Slomšek in drugi mašniki radi prihajali v konjiški farof na počitnice in »se za kratek čas tako opomogli, da so se popolnoma zdravi v Maribor vrnili«.

Sodobni turizem v veliki meri uspešno ponuja lokalno dediščino, ki je vedno dobrodošla turističnim vodnikom, povezanim v turistično destinacijo Rogla - Pohorje, ki jo sestavljajo občine Oplotnica, Slovenske Konjice, Vitanje in Zreče. V njej so združene moči za boljše turistične učinke v naših krajih.

Konjice imajo osvežen slogan Slovenske Konjice v objemu žlahtnih zgodb. Ena od njih je Minattijeva pot kot poklon spominu v Konjicah rojenemu slovenskemu pesniku Ivanu Minattiju in častnemu občanu konjiške občine.

Odmevne prireditve in dogodki vodijo mesto v turistično prepoznavnost. Izjemna naravna in kulturna krajina Konjic ima letovišni pomen, ki sega daleč nazaj in ga sodobni pristop nadgrajuje.

Mnogi snovni in nesnovni zgodovinski presežki znamenitosti krasijo okolico in mesto, ki ga skupaj s prijateljskimi vezmi z drugimi mesti postavljajo na zemljevid Evrope. Kulturni utrip in odmevne tradicionalne prireditve so oznanilo za doživeti obisk lepote našega kraja. Brez kulturne in prosvetne dejavnosti bi bilo mesto brez duše.

Med ljudmi je prisotna legenda o sv. Juriju in mitološkem zmaju Konjiške gore, na kateri počiva Stari grad, ki ga leta 1597 prevzela družina Tattenbach.

Zlata medalja Konjicam na tekmovanju o urejenosti evropskih mest, 1998

Mladi so vir svežih in zanimivih idej

Konjice so postale leta 2003 gimnazijsko mesto – mesto mladih. Izjemni dosežek na področju izobraževanja prinaša kraju daljnosežne uspehe v razvoju in splošnem kulturnem napredku. Brez gimnazije ne bi bili to, kar smo, mesto s prihodnostjo. V pozabo naj ne gre, da so Konjice po letu 1945 že imele državno nižjo gimnazijo.

Ob 10. obletnici gimnazije

Franc Šelih pravi:

»Z zadovoljstvom ugotavljam, da naše gimnazijsko drevo, ki smo ga posadili ob pravem času, lepo raste in daje ob skrbni pedagoški negi zaposlenih lepe sadove.«

Šelih je lahko skupaj z nami ponosen na te sadove. Reportaža *Odplesali so v svet odraslosti* je del njegove vizije. Dijaki Šolskega centra Slovenske Konjice - Zreče, kamor spada gimnazija, so za leto 2023 že odpeli *Gaudeamus igitur* (Novice, 26. 1. 2023).

Mag. Franc Šelih, idejni oče Gimnazije Slovenske Konjice

Ob 10. obletnici Občine Slovenske Konjice (1994–2004):

»Po desetih letih lahko dovolj samozavestno rečemo, da smo Konjičani znali najti korak s tistimi slovenskimi občinami, ki so se usmerile po svojih možnostih.«

(župan Janez Jazbec)

Stavba konjiške gimnazije, 2014

Freska: upodobitev legende o sv. Juriju, avtor Konjičan Milan Lamovec, akademski slikar

Leto 2023 – koraki razvoja se nadaljujejo: Urejena komunalna infrastruktura, zlasti javna kanalizacija in čistilna naprava, sodobna športna infrastruktura in kopalni bazen ponujajo v mestu široke možnosti zdravega bivalnega okolja ter razvoja osebne iniciative.

V letu 1998 je mesto dobilo dnevni varstveni center za odrasle osebe z motnjami v razvoju. V letu 2023 pričakujejo tudi svoj dom na Žički cesti. Vsaka sredina se ceni po skrbnem odnosu do državljanov s posebnimi potrebami.

Županstvo in gasilstvo 1994–2006

Zakonska ureditev položaja gasilstva kot javne službe v lokalni samoupravi se je znatno izboljšala. Razvoj požarnega varstva in gasilstva v občini je namreč prešel v zakonsko pristojnost županov občin.

Predsednik Republike Slovenije dr. Janez Drnovšek in župan Janez Jazbec v pogovoru na Mestnem trgu, 2006

Ivan Furman,
predsednik zbornice,
2023

Obrt in proizvodnja sta gradili Konjice

Konjice so ljudje, ki v podjetniškem razmišljanju bogatijo gospodarsko okolje in napredek kraja. Obrtništvo je stoletja preživljalo kraj in se kasneje razvilo v industrijsko proizvodnjo, ki je postala gospodarska hrbtenica mesta. Ob tem se je razvijala obrtniška dejavnost. Čeprav v drugačnih gospodarskih razmerah, so v letu 1978 v Konjicah ustanovili obrtno združenje samostojnih obrtnikov takratne občine. Prvi predsednik je bil Anton Ofentavšek.

Z več kot 40-letno tradicijo delo sedaj nadaljuje območna obrtno-podjetniška zbornica za območje občin Konjice, Zreče in Vitanje. Zbornica deluje po strokovnih

Predsednik RS dr. Danilo Türk, župan Miran Gorinšek s predstavniki gospodarstva in institucij 21. aprila 2012

Stavba Območne Obrtno-podjetniške zbornice Slovenske Konjice v spodnjem delu Starega trga

Slovenske Konjice ob jutranji zarji, 2020

sekcijah, katerih namen je reševanje problematike posameznih dejavnosti.

Med izzive tega časa spadajo pobude za obnovo Starega trga in dvorca Trebnik kakor tudi gradnja centralne čistilne naprave.

Ulice mesta Slovenske Konjice

Mesto združuje 50 ulic, v katerih živi skoraj 6500 prebivalcev. V številu prebivalcev ni upoštevanih primestnih naselij, kot so Bezina, Škalce ali Blato, ki so sicer urbano in življenjsko navezana na mesto.

Mestni in Stari trg oblikujeta jedro mesta, ki ga dopolnjujeta parka Trebnik in Prevrat. V letu 2022 mesto Slovenske Konjice zaokrožuje 50 ulic, ki v skupnem seznamu še niso bile javno predstavljene. Prav za poduk gasilskim operativcem in ostalim bralcem podajamo seznam konjiških ulic.

Mesto, od nekdanj zeleno, se je v zgodovini razvoja izognilo ujetosti v beton, saj ima poleg parkov več urejenih zelenih površin v jedru bivalnega prostora. Sprehod po mestnih ulicah nudi pogled na bele breze, rdeče češnje, šumenje listov okrasnih lip in drugih okrasnih nemedonosnih dreves. Med kulturne presežke mesta sodijo po ulicah in trgih postavljene skulpture ter pomniki zgodovine Slovenskih Konjic.

1. Aškerčeva ulica	18. Obrtniška ulica	35. Ulica Antona Janše
2. Celjska cesta	19. Oplotniška cesta	36. Ulica Borisa Vinterja
3. Cesta pod goro	20. Pod gradom	37. Ulica Dušana Jereba
4. Cvetlična ulica	21. Podjetniška ulica	38. Ulica Ivana Minattija
5. Delavska cesta	22. Poljska cesta	39. Ulica Toneta Melive
6. Grajska ulica	23. Prevrat	40. Ulica dr. Rudolfa
7. Gubčeva ulica	24. Prečna ulica	41. Ulica pri izviru
8. Industrijska cesta	25. Prešernova ulica	42. Usnjarska cesta
9. Kajuhova ulica	26. Prežihova ulica	43. Vešeniška cesta
10. Kletna ulica	27. Rimska cesta	44. Vinogradna ulica
11. Lambrechtova ulica	28. Slomškova ulica	45. Vrtna ulica
12. Liptovska ulica	29. Stari trg	46. Šarhova ulica
13. Mariborska ulica	30. Taborniška ulica	47. Škalska cesta
14. Mestni trg	31. Tattenbachova ulica	48. Šolska ulica
15. Mizarska cesta	32. Tovarniška cesta	49. Štajerska ulica
16. Mlinska cesta	33. Ulica Adolfa Tavčarja	50. Žička cesta
17. Ob potoku	34. Ulica Anice Černejeve	

Konjiški maraton z dušo, 2013

Konjiški maraton

Med izzivi je v letu 2013 nastala konjiška tekaška športna prireditel, katere proga teče po najlepših krajinskih razgledih kraja. Prav zato dogodku pravijo, da je to Konjiški maraton z dušo, ki je športno, glasbeno in likovno zaznamoval mesto Konjice. V letu 2023 bo 10. jubilejna prireditel, ki bo v mesto in okolico prinesla nepopisno vzdušje tekačev, podpornih prostovoljcev in navijačev.

Anton Noner,
ustanovitelj atletskega
društva in Konjiškega
maratona

Kultura, umetnost, poezija ... dober dan življenje

Kultura in umetnost gradita odnose in iščeta nove poti za vključevanje med ljudi. Umetnost je vedno nekaj skritega in hkrati velikega, ki osvežuje in kaže nov obraz napredka ter družbene rasti. Vse skupaj izhaja iz življenja in narave. Obdajajo nas različna umetnostna področja, ki imajo v mestu na široko odprta vrata. Vodnjak navdihov in stvaritev se polni s slikarstvom, glasbeno ustvarjalnostjo, poezijo, literaturo in drugimi kulturno-umetniškimi ustvarjalnostmi.

Mnogi Konjičanke in Konjičani so na omenjenih področjih življenja pustili neizbrisne sledi v zgodovini mesta. Slovenska kultura ne pozna meja, kar se vsako leto ob slovenskem kulturnem prazniku tudi potrjuje.

Občina Slovenske Konjice in Splošna knjižnica Slovenske Konjice – Center za kulturne prireditve že več let na ta dan podelujeta priznanja za uspešno delo na kulturnem področju. Na časovnem seznamu prejemni-

kov so številni zaslužni ustvarjalci za napredek kulture in umetnosti v mestu. Ob tem se v kratkem in splošnem orisu spomnimo na kulturno izrazna dela, ki izstopajo pri nekaterih vidnejših umetnikih.

Svoboda kulturnega izražanja

Milan Lamovec - Didi,
akademski slikar in
likovni pedagog

Z odličnostjo že petdeset let s svojim avtonomnim izražanjem ustvarja likovna dela. Konjičanom je znan po najbolj prepoznavnem motivu viteza Jurija. Njegove freske med drugim krasijo mestno galerijo in dvorano Konjičanka. Ustvaril je več kot tisoč likovnih del. Od teh je zbirko 52 podaril Občini Slovenske Konjice. Njegova likovna dela nam dajejo veliko možnosti za razmišljanje in čustveno odzivanje. Likovna dela je razstavljaval na številnih domačih razstavah in v tujini.

Milan Lamovec - Didi

V zadnjih štirih desetletjih je ob kulturnem prazniku prejel kar štiri nagrade Občine Slovenske Konjice. Njegov osebni prispevek k likovni umetnosti in kulturni dediščini mesta Slovenske Konjice je izjemne vrednosti za prepoznavnost naših krajev v kulturnem prostoru in duhovnem življenju v mestu.

Arpad Šalamon,
likovni pedagog

Na likovnem področju je deloval v najrazličnejših tehnikah. Najbolj prepoznavni sta bili grafika in ex libris. S svojim delom se je uvrstil med najaktivnejše ekslibriste v Sloveniji in širše v svetu. Njegovi grafični odtisi so po vseh celinah v galerijah in knjižnicah.

Jubilejna razstava njegovih grafik, ex librisov in slik leta 2020 je bila vseobsežen prikaz njegove življenjske ustvarjalnosti in pripadnosti mestu Slovenske Konjice. S svojim delom je močno zaznamoval razgibanost kulturnega življenja v mestu. Občina Slovenske Konjice mu je podelila zlati grb za zasluge kulturnega pomena.

Arpad Šalamon
(1930–2020)

Kultura in umetnost se izražata v različnih pojavnih oblikah

V novejšem času so s svojimi stvaritvami na področju kulture Slovenske Konjice zaznamovali tudi:

Franjo Funkelj - Frenk, kipar in raznovrstni kulturni ustvarjalec. Njegov izdelek je skulptura v železu Mravljica, stoji na Tovarniški cesti 3.

Luka Juhart, akordeonist, skladatelj in pedagog z nagrado Prešernovega sklada za leto 2020. Kot umetniški vodja je vpet v izvajanje domačih programov.

Mojca Cerjak, oblikovalka in ilustratorica. Za svoje delo je prejela vrsto domačih in mednarodnih nagrad in bronasti grb Občine Slovenske Konjice.

Franc Ratej - Frenki, likovni ustvarjalec v intarzijah. Njegova dela so predstavljena na razstavah in dostopna v javnih prostorih.

Knjižna dela – edicije in muzealstvo

V nadaljevanju ne bi smeli prezreti nekaterih knjižnih izdaj, ki odkrivajo kulturno in gospodarsko preteklost naših krajev in osvežujejo kolektivni spomin. V daljšem obdobju so mnogi avtorji prispevali pomembna knjižna dela, ki obravnavajo različna področja preteklosti in sedanjosti. **Dr. Avguštin Stegenšek** je obdelal umetnostno zgodovino kraja z okolico v znameniti *Konjiški dekaniji*. Knjiga je doživela ponatis ob 100-letnici izida, kasneje tudi v elektronski verziji.

Ena vidnejših avtoric je bila gotovo baronica **Adelma Vay de Vaya** s svojo mistično knjigo *Duh, sila, snov*. Zanimiva je tudi **Zdenka Serajnik**, pesnica in pedagoginja, posthumno so izšle tri knjige o njenem življenju in delu. Glede na intelektualni potencial prebivalstva na vseh področjih življenja ima mesto s podporo društvom in posameznikom velike možnosti aktivnega izražanja v kulturi, prosveti, športu in mnogih drugih dejavnostih. S kulturo jezika in v pisnih delih soustvarjamo družbeno blaginjo ter ohranjamo vrednote za prihodnost.

Za Konjice in okolico je pomembna monografija *Konjice – 870 let prve omembe* (1146–2016), urednica mag. Aleksandra Boldin, oblikovalec Blaž Prapótnik.

Po dostopnih virih in ohranjeni listini iz leta 1900 je takratna Občina Konjice okolica podelila prvi naziv častni občan, ki ga je prejel Ivan Šepic, ravnatelj posojilnice in posestnik v Konjicah ter prvi župan Občine Konjice okolica. Na listini je med drugim tudi pečat z napisom Občina Konjiške okolice.

Uredniški odbor monografije *Konjice – 870 let prve omembe*. Z leve: Blaž Prapótnik, Jože Vogrin, Aleksandra Boldin, Florjan Jančič in Miran Gorinšek.

Po Odloku o priznanjih in nagradah Občine Slovenske Konjice so po letu 2000 bili podeljeni nazivi častni občan Občine Slovenske Konjice. Naziv so do leta 2022 prejeli:

- **Ivan Minatti** (2000)
- **Ivan Pajk** (2005)
- **Florjan Jančič** (2011)
- **Anton Ofentavšek** (2015)

Visoko priznanje Občine Slovenske Konjice je tudi priznanje konjiški grb, podeljen v treh stopnjah. Tovrstno priznanje je bilo prvič podeljeno leta 1996 kot zlati konjiški grb, ki so ga prejeli:

- **Anton Ofentavšek**
- **Vinko Zdovc**
- **Ivan Pajk**
-

Županstvo in gasilstvo 2006–2018

Razvoj organizacije slovenskega gasilstva je konjiškemu društvu določil položaj in naloge GEŠP – gasilska enota širšega pomena. Prihodki društva imajo več virov. Med njimi sta pomembna tista iz naslova opravljanja javne gasilske službe in koncesije za reševanje iz predorov. V garažnih prostorih je v letu 2023 devet tehničnih in drugih gasilskih vozil. Strokovno usposabljanje članov – operativcev – poteka po programu, ki zagotavlja visok nivo intervencij v vseh razmerah.

Seznam prijateljskih mest, s katerimi sodelujejo Slovenske Konjice

Pravimo, da se pot vedno prične s prvim korakom in da se v duhu časa gradijo mostovi sodelovanja ter prijateljstva. Ko hodimo skozi čas, ustvarjamo medčlove-

ške vezi, ki se prepletajo na različnih ravneh. Prijateljske povezave evropskih mest različnih narodov je program EU za zблиževanje kulturnega in gospodarskega življenja.

Slovenske Konjice so sklenile prijateljske odnose iz zgodovinskih razlogov, mnoge pa tudi v duhu povezovanja narodov EU:

1. Sollefte, Švedska, 28. 5. 2008
2. Kosjerić, Srbija, 24. 4. 2010
3. Hlohovec, Slovaška, 18. 6. 2007
4. Gornja Stubica, Hrvaška, 22. 4. 2013
5. Hranice, Češka, 10. 11. 2012
6. Tolfa, Italija, 11. 3. 2016
7. Križevci, Hrvaška, 11. 11. 2016
8. Zvezdno mesto, Rusija, 23. 4. 2015
9. Szazhalombatta, Madžarska, 23. 4. 2016
10. Biograd na moru, Hrvaška, 2. 7. 2019

Pod črto

Nekdanja občina Slovenske Konjice je že v skupni državi Jugoslaviji na temelju podatkov o izseljenih Slovencih v Srbijo med II. svetovno vojno sklenila prijateljske stike z mestom Kosjerić.

Prav tako je bilo v omenjenem obdobju sklenjeno prijateljstvo s slovaškim mestom Liptovský Mikuláš, ki je temeljilo na poslovnih odnosih med Konusom in tovarno usnja v Mikulašu. Mesti sta se dogovorili za poimenovanje ulice, kar je storjeno v Konjicah z Liptovsko ulico. Po letu 1991 je razmerje prenehalo.

Ko se te prime zbirateljstvo

Konjičan Robi Vrečko je zbirateljske ideje dobil na podstrešju hiše na Starem trgu, kjer živi. Ko ga je raziskoval kot mladenič, je naletel na škatle. Radovednost se je poplačala. Našel je stare vojaške predmete njegovega deda, vojaka 1. svetovne vojne s soške fronte. Od tu naprej je zbirateljska pot več let šla navzgor in postala njegovo življenjsko delo.

V letu 2004 je svoj zbirateljski uspeh postavil na ogled kot Muzejsko zbirko vojaških predmetov avstro-ogrskega obdobja. Zbirka je urejena po vsebinskih sklopih, tako da so predstavljeni tudi eksponati lokalne vrednosti, zlasti spomin na železnico Poljčane–Slovenske Konjice–Zreče.

Bogastvo zbirke, ki je na ogled javnosti, je znano po Sloveniji, saj je zasebna zbirka edinstvena na Štajerskem. Robi Vrečko je tako z osebno idejo in vztrajnostjo obogatil našo turistično ponudbo, mestu pa pridil še en pridih v kulturi mestnega življenja.

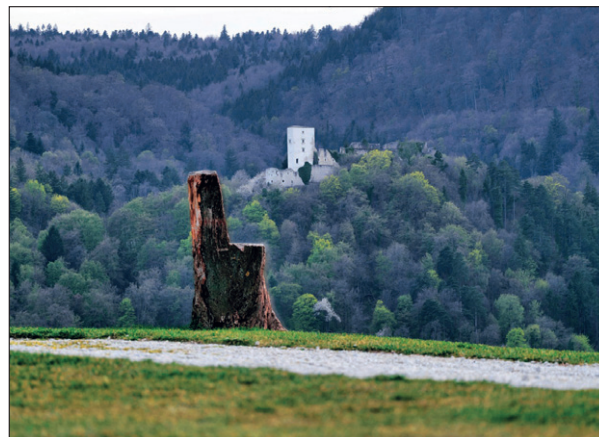

Zbiratelj Robert Vrečko v muzejskem okolju svoje zbirke

Ponovno pride čas odločitve, komu bomo zaupali, verjeli

Leto 2018 je prineslo nove volitve za župana in občinski svet. Volivci so dali glas Darku Ratajcu, dotlej direktorju Zdravstvenega doma Slovenske Konjice.

Občina Slovenske Konjice in mesto sta vstopila v novo obdobje z ljudmi, ki smo jih izvolili in jim zaupali. Darko Ratajc je prihodnost zajel v sloganu *Vrnimo Konjicam nasmeh!* Spoznanje, da je občina naš širši dom, Konjice pa mesto, ki potrebuje dušo. Saj človek ne

Matej Nareks: *Prestol in grad*, fotografija, 2023

Pogled na konjiški Konus leta 1959

Konusov dimnik je bil leta 2021 znižan za 4 metre, 2022.

živi samo svojega osebnega življenja, temveč tudi življenje z ljudmi svojega časa.

Mesto dobiva vse bolj vsebinske oblike sodobnega življenja in napredka z odlično avtocestno povezavo in urejeno mestno komunalno infrastrukturo. Obnovljeno letno kopališče, prizidek zdravstvenega doma, javna kanalizacija in drugi investicijski pristopi dajejo mestu osnovno infrastrukturo za sedanj in prihodnji razvoj. V mestu se prav tako skrbi za potrebe in prijaznost do invalidnih oseb.

V februarju 2021 so znižali dimnik podjetja Konus/Konex. Dimnik je po besedah lastnika znižan za 4 metre, sicer pa ostaja kot pomnik opuščanih proizvodnih programov konjiške industrije. To je drugi dimnik, 60-metrski, zgrajen za nove tehnološke potrebe takratnega podjetja Konus leta 1960. Prvi – 50-metrski – je bil zgrajen med 1. svetovno vojno in kasneje porušen. Zanimivo je, da so nekateri Konjičani po izhodnem dimu, visokem ali nizkem, napovedovali vreme.

Brez dimnika ne bi bilo razvoja mesta, zato naj počiva do prihodnje odločitve, saj je del naše preteklosti.

Nova pridobitev mesta

Ponos mesta je bronasti kip konja, kot simbol mesta in motiv z grba občine. Avtor Boris Kalin je leta 1940 kip namenil Mariboru za del spomenika kralju Aleksandru I. V letu 2022 ga je po dogovoru sprejelo mesto Konjice, ga dalo vlit v bron in sedaj stoji na Starem trgu.

November, mesec družbenopolitičnih aktivnosti

November 2022 je prinesel velike novosti, hkrati pa se vpisuje v slovensko in krajevno zgodovino z naslednjimi dogodki:

1. november je bil najbolj tople dan (24,1° Celzija), odkar imamo v Konjicah merilno mesto. Tudi drugi kraji po državi so presegli rekordne temperature, kot npr. 26,2 °C pri Črnomlju;

13. november, dan volitev predsednika Republike Slovenije: prvič smo dobili predsednico republike, Natašo Pirc Musar. Med ljudmi je zaokrožila domisljica, da je bila Slovencem Marija Terezija prva vladarica in sedaj imamo drugo; županske volitve 20. novembra

Pogled na Kalinov kip, 2022

Ob kipu: župan Darko Ratajc in Nataša Pirc Musar, 2022

Borut Pahor, predsednik RS, na odprtju prenovljene šole v Tepanju, kjer sta z županom Darkom Ratajcem izročila šolo v uradno uporabo, 24. 11. 2022

Podelitev državnega odlikovanja – medalje za zasluge – Florjanu Jančiču, 19. 12. 2022

so potrdile nov mandat županu Darku Ratajcu, ki imel volilno geslo *Spodobi se končati delo – za boljšo skupnost*.

Bralec lahko pomisli, čemu podatki. Zgodovina je mreža ali veriga podatkov, ki nas pripravlja na negovanje kulture spominjanja, tako posameznega kakor tudi skupnega. Prazniki utrjujejo narodno zavest in spoštovanje raznolikosti v edinosti, kar predstavlja naše slovensko domoljubje. Naša narečna/krajevna govorica nas povezuje v edinstvo naroda in ljubezen do svojega kraja in domovine. Zgodovina je še vedno naša učiteljica.

Ob koncu leta prirejamo Slovenci zahvalne dneve prostovoljstvu, ljudem z velikim srcem, ki organizirano pomagajo drugim v stiski. Med njimi je najbolj množična slovenska gasilska organizacija, ki ima status humanitarne organizacije od leta 2010. S tem so gasilci dobili svoje mesto v slovenski filantropiji.

Duh prostovoljstva zajema široko množico, brez katere družba ne bi zmogla solidarno reševati vseh težav ljudi. Prav zato se 5. december kot dan prostovoljstva mednarodno obeležuje.

Predsednik RS Borut Pahor med konjiškimi gasilci, 2022

Poseben dogodek je obeležen 19. decembra 2022 ob prihodu Boruta Pahorja v Slovenske Konjice. Njegov prihod je obeležen s postrojem gasilskega častnega voda pred kulturnim domom, nakar mu je dobrodošlico izrekel župan Darko Ratajc ob navzočnosti namestnice predsednika GZ Slovenije dr. Janje Kramer Stajnko in predsednika GZ Slovenske Konjice Tomaža Paholeta. Florjan Jančič je kasneje iz rok Pahorja prejel medaljo za zasluge, za pomemben prispevek k slovenskemu prostovoljnemu gasilstvu in za ohranjanje ter varovanje gasilske dediščine.

Dobrodošlica Borutu Pahorju – župan Darko Rataj, 19. 12. 2022

Skupaj s predsednikom Borutom Pahorjem, 19. 12. 2022

II. DEL

IZ ZAKLADNICE ZGODOVINE KONJIŠKEGA GASILSTVA

PGD SLOVENSKE KONJICE

1. poglavje

O POSLANSTVU GASILCEV

Vloga in pomen prostovoljnega gasilstva se skozi čas spreminjata, a vedno je veljalo, da je pomoč ljudem v nesrečah častno in plemenito dejanje. V sedanjem času slovensko javno mnenje izkazuje visoko zaupanje v gasilske vrste. Ljudsko izročilo, da v nesreči spoznaš prijatelja, vsekakor velja za gasilce. V življenju se namreč vse hitro obrne, ko je potrebna pomoč. Nesreča, kot pravimo, pride na krilih, odide pa peš.

Visoka duhovna in moralna opredelitev značaja današnjega slovenskega gasilca se je uresničevala skozi stoletje in je temelj sedanjemu gasilskemu etičnemu kodeksu. Pisna pravila, šege in navade prav tako spadajo v moralni nauk pri vzgoji in oblikovanju osebnosti in lika gasilca.

Ponotranjenje lika gasilca s plemenitostjo in srčnostjo postaja osebno in realno življenje vsakega gasilca – reševalca.

V sedanjem času je humanitarnost eden od pogojev obstoja in delovanja civilizirane družbe, kakor je tudi prostovoljnost nepogrešljivi del človeštva. Skozi zgodovino je požarno varstvo urejala oblast, prostovoljnost pa ima izhodišče v človeški etiki.

V zavedanju, da živimo v času spremenjenega pogleda na vrednote v okviru kulturno-političnih in družbenih sprememb ter v čedalje bolj digitaliziranem svetu, postajata solidarnost in prostovoljnost del življenja slehernega človeškega bitja.

Člani Prostovoljnega gasilskega društva Slovenske Konjice, usposobljeni za intervencije, 2020

Gasilci, člani društev GZ Slovenske Konjice, na intervenciji na Krasu, 2022

Osebnostni lik gasilca – reševalca

Gasilec je človek, ki je strokovno usposobljen z znanjem za reševanje. Biti mora zdrav in telesno sposoben prenašati fizične napore in duševne obremenitve. Predvsem pa mora biti po značaju plemenit in sočuten. Ob vsakem času je pripravljen pomagati ljudem v nesreči in ob tem misliti na svojo varnost in varnost drugih. Z intervencijami utrjuje izkušnje in znanje, bogati svojo predanost prostovoljstvu in humanemu delu. V društvu je gasilec gasilcu tovariš. Tovarištvo je posebej pomembno v intervencijah, ko delujejo kot ekipa in se vračajo v gasilski dom kot ekipa. Tovarištvo je življenjsko bogastvo društva.

Gasilec in gasilka – vsak dan in ves dan

GASILEC je beseda po izboru za leto 2022.

Slovenski gasilci so poosebili gasilce in gasilke, ki so na Krasu julija 2022 sodelovali v največjem požaru v zgodovini Slovenije. Požar je zajel površino 20.000 kvadratnih kilometrov. V intervenciji je sodelovalo več kot 12.000 gasilcev in gasilk. Med udeleženci so bili tudi konjiški gasilci.

Gasilce in gasilke so prebivalci Krasa poimenovali z junaki, kar sta sprejeli tudi slovenska javnost in oblast, ki je to potrdila ob sprejemu pri predsedniku Republike Slovenije Borutu Pahorju s podelitvijo priznanja *jabolko navdiha*.

S spoznanjem, da je slovensko prostovoljno gasilstvo unikatna družbena vrednota v Evropi, se krepi večja pozornost države do gasilske organizacije kot nepogrešljive družbene realnosti, ki postaja steber varnosti v nesrečah.

Ljudsko izročilo pravi, da *boja ne bije svetlo orožje, temveč srce junaka*.

Rdeči petelin Franca Slane

Petelin na strešnem slemenu, Stari trg 6, Slovenske Konjice

Utrinek: ognjeni petelin

Petelin se najpogosteje v ljudskih upodobitvah pojavlja kot lik, preobražen v požar, ki predstavlja uničujoči pohod ognja. Petelinji greben (petelinja roža) spominja ljudi na ognjene zublje, peklenske plamene ognja. Ogenj se preživlja tako, da vse živo spreminja v pepel, in pri tem ne pozna meja. Tudi gasilci so lahko njegove žrtve.

Onkraj takšne besedne upodobitve pa je petelin v ljudskem izročilu simbol čuječnosti – budnosti. Kot pevec budi ljudi iz sna in s svojo pesmijo (kikirikanjem) spodbuja k delu in vztrajnosti. Kot čuječ varuh se naha-

Stari gasilski dom v Tepanju (1977) je v času okupacije služil kot skladišče. Gasilska brizgalna, ki so jo gasilci skrili in jo po vojni zopet uporabljali, je sedaj eksponat v muzeju gasilstva.

ja na mnogih strešnih slemenih in gleda daleč naokoli na preteči ogenj. Pogosto je viden na konicah cerkvenih zvonikov.

NAŠA PRETEKLOST IN PRIHODNOST

Gasilstvo je del humanitarne človeške dejavnosti, ki hodi po poti neskončnosti in je po sledih preteklosti del narodne zgodovine in naše prihodnosti.

Zgodovinski pregled 150-letnega organiziranega delovanja konjiškega gasilstva je dragocena predstavitev uspehov prostovoljnega gasilskega dela in prijateljskega sodelovanja mnogih generacij gasilk in gasilcev. Medgeneracijsko in tovariško življenje v društvu je eden od stebrov prenosa izkušenj iz roda v rod. A na tem področju je čas marsikaj prevrednotil. Potrošniška družba in globalizacija sveta skupaj z digitalizacijo spremeni način našega ustaljenega življenja. Društvo postaja del nove slovenske družbe in njenih sprememb.

Za predstavitev podobe preteklega časa so uporabljene dostopni pisni viri v besedi in sliki. Na ta način nastaja zanimiv in časovno pregleden dokument gasilskega zgodovinopisja skozi razčlenjene družbeno-ekonomske ter politične razmere. Prav te so močno vplivale na položaj gasilstva in njegovo organiziranost v različnih državah ureditvah od Avstro-Ogrske, Kraljevine Jugoslavije, SFRJ in končno samostojne Republike Slovenije, upoštevajoč okupacijski čas 1941–1945, ko je gasilstvo v mnogih krajih Dravinjske doline zamrlo.

V vrvežu življenja se v zadnjih treh stoletjih slovenski narod nenehno srečuje z gasilcem in njegovo dobrosrčno prostovoljnostjo. Na poti skozi čas gasilstva in gasilske dediščine se utrjuje zavest, da je potrebno javno gojiti odnos do tega dela narodne zgodovine s pisano besedo in slikovnim gradivom. Sestavljanje podrobnosti v celoto ali v podobo preteklosti ima poseben pomen za mlajše in prihajajoče generacije gasilcev. In prav to je naloga starejše generacije, da utrjuje njihovo osebnost ter ljubezen do svojega kraja.

Plemenitost druge plemeniti

Predsednik Republike Slovenije Borut Pahor je v reviji Gasilec (št. 10, 2022) v uvodniku z naslovom *Gasilci poosebljate najžlahtnejše vrednote* med drugim zapisal:

»Med nami imate posebno mesto. S svojimi dejanji ste v skupnosti ustvarili močno vez, ki je nič ne more prekiniti. To je veličina junakinj in junakov, ki postanejo legende in navdihujejo v večnost.«

Vsak prostovoljni član društva je temelj prihodnosti društva

Sedanji oris razvoja požarnega varstva in gasilstva bo kot prelet skozi čas z navedbo dogodkov, ki so zaznamovali večni boj človeka z ognjem od časa srečanja z njim. Celotna predstavitev sloni na pisnih virih, s posebnim poudarkom in vpogledom v prostor in zgodovinsko okolje, v katerem so se ustvarjali pogoji za organizirano prostovoljno gasilstvo.

V tem knjižnem delu ne bo prikazan le organizacijski razvoj gasilstva, temveč tudi poklon spomenu na konjiške gasilce in posameznike, ki so soustvarjali gasilsko zgodovino. Zgodovinski oris v pričujočem knjižnem delu skupaj z Muzejem gasilstva Dravinjske doline predstavlja našo dediščino v luči narodnega in kulturnega bogastvo v ponos mestu Slovenske Konjice in širši javnosti. Zato velja misel:

»Sedanjest in bodočnost bi bili prazni, če bi iz njiju izginila sled preteklosti.«

(Klaus Mann)

PGD Slovenske Konjice ob obisku dr. Danila Türka v Muzeju gasilstva Dravinjske doline v Slovenskih Konjicah, 2012

V letu 2023 Prostovoljno gasilsko društvo Slovenske Konjice praznuje 150. jubilej obstoja, kot ena najstarejših organizacij v Dravinjski dolini in prav tako kot gasilsko društvo na Slovenskem. Za sedanje rodove je leto 1873 skoraj davnina, ko so takratni konjiški tržani ustanovili požarno brambo, ki je postala 13. delujoča bramba na slovenskem ozemlju.

Operativci društva ob nesreči v predoru – vaja, 2005

2. poglavje

NOVI MEJNIKI RAZVOJA POŽARNEGA VARSTVA IN GASILSTVA

Družbene spremembe in gasilsko prostovoljstvo

V 19. stoletju je na razvoj društvenega življenja odločilno vplivala marčna revolucija leta 1848, ko je v Evropi in na Slovenskem prišlo do velikih političnih in družbenih premikov. Med mnogimi dejavniki so bili hiter tehnološki razvoj industrije in znanosti ter nove potrebe za ohranjanje zasebne lastnine. Dosedanja cehovska ureditev požarne varnosti je bila prav zaradi tega pred razpadom.

Na Slovenskem je prišlo, kot drugod po Evropi, do resnejših poskusov ustanavljanja gasilske organizacije, ki bi pod drugačnimi pogoji kot cehi zagotavljala požarno varnost. Pogoji za takšno organizacijo so nastali po letu 1867, ko je Avstro-Ogrska sprejela Zakon o pravici združevanja (o društvi in političnih društvi), Zakon o pravici zborovanja in Zakon o splošnih pravicah državljanov.

Začetek gasilstva na Slovenskem

V mnogih slovenskih trgih in mestih so se lotevali ustanavljanja požarnih bramb, ki so nudile organizirano požarno varnost. Krajevna gasilska društva so ustanavljali premožni prebivalci, da bi varovali svoje premoženje pred ognjenimi zublji, zavedajoč se, da požar tudi bogate spreminja v siromake. Prav tako sta se v tem času krepili prostovoljnost in solidarnost, kot humani del razvijajoče se družbe.

V času avstro-ogrske monarhije sta oblast in kapital podpirala priseljevanje Nemcev na slovensko ozemlje. Podobno se je dogajalo v sosednji Hrvaški, kamor so se priseljevali Madžari, madžaroni, kot so jih imenovali domačini. Priseljenci so z močjo svojega premoženja vplivali na krajevne dogodke in na uveljavljanje gospodarske in politične premoči. Posebno so utrjevali nemški jezik v gasilstvu.

Ignacij Merher,
zgodovinski mož slovenskega gasilstva

»Prvič se je zgodilo, da je kak Slovenec po ljubljanskih ulicah poveljeval slovensko in ne nemško. Policisti so stopili k Merherju, mu odvzeli sabljo in ga zaprli.«

(Slovenski narod, 22. 8. 1888)

Ignacij Merher je svoji četi poveljeval na gasilski paradi v Ljubljani. Leta 1886 je napisal vadnik v slovenskem jeziku, v katerem je pojasnil povelja v slovenskem jeziku.

KONJIŠKA POŽARNA BRAMBA – POŽARNA STRAŽA DOBROVOLJCEV 1873

Ob potovanju skozi zgodovino se vračamo v čas, ko so konjiški tržani za varstvo pred požari ustanovili Požarno stražo dobrovoljcev.

Pisni viri navajajo, da so se priprave za ustanovitev Požarne straže dobrovoljcev v Konjicah pričele že 1872. z zbiranjem prispevkov na javnih prireditvah v trgu. Pisni viri navajajo:

»Na starega leta večer so pripravili velikansko tombolo, od katere so čiste dohodke temu društvu darovali.«

»Konjiška občina je novi požarni straži 500 gld., okrajni zastop konjiški pa 200 gld. podpore privolil.«

V trgu in okolici je bila živahna razprava, saj so slovenski kmetje bili proti plačevanju novih davkov, ljudje pa niso verjeli, da lahko požarna straža pred ognjem obvaruje cele Konjice.

Ustanovitev je bila pod močnim nemškim vplivom in po vzoru nastajajočih društev na Nemškem. Iz posameznih zapisov je sklepati, da je prav Friderik Dörfel, dimnikarski mojster in priseljenec v Konjice, bil pobudnik ustanovitve. Na to misel nas pripelje zapis v članku Slovenski gospodar (št. 15, 10. april 1873):

»... da tisti, ki se za to društvo najbolj žene, ni Avstrijanec, temuč trd Nemec, dalječ dolj iz »rajha«.

Zapis je izraz mednacionalnih razmerij na tleh Spodnje Štajerske med domačini in priseljenimi Nemci. Boj za slovenski jezik in za slovenska društva je bil prisoten povsod na Štajerskem. Nestrpnost je bila prisotna med slovenskim in nemškim prebivalstvom. Upoštevati je potrebno, da je takrat v Konjicah živel večina prebivalcev nemškega rodu, na podeželju pa Slovenci, in da smo živeli v tuji državi, v avstro-ogrski monarhiji. Država je lokalno oblast uredila po nacionalnem načelu in ustanovila dve občini: **Konjice trg** z večinskim nemškim življenjem in **Konjice okolica** s slovenskimi domačini.

Medalja, 1283–1883

Slovenci smo bili zvesti podaniki svojemu vladarju, kar izkazuje spominska medalja vojvodine Kranjske iz leta 1883. Na medalji je v slovenskem jeziku napis:

»V veseli spomin na 600-letne zveze Vojvodine Kranjske z Avstrijo.«

V duhu tistega časa so ustanovitelji imeli zgled v ustanavljanju gasilskih društev na Nemškem. Po zgodovinskih virih so bili idejni vodje običajno ljudje iz dimnikarske stroke, ki je imela od oblasti posebna pooblastila za požarno varnost.

Prav v tem razmerju je razumeti idejo konjiškega dimnikarskega mojstra in njegovih podpornikov, ki so imeli čut za varnost in prihodnost.

Friderik Dörfel, dimnikarski mojster, pobudnik ustanovitve konjiške Požarne straže dobrovoljcev

Johann Sutter in Josip Rest, prva izvoljena voditelja društva

J. Martini in Cilli.

Feuerwehr von Sonobitz

Vervielfältigung vorbehalten

Ustanovitelji Požarne straže dobrovoljcev v trgu Konjice, 1873. Friderik Dörfel stoji ob lestvi – levo, označen s številko 19, in Johann Sutter – stoji levo pred njim, označen s številko 16. Spodaj originalni seznam vseh ustanovnih članov, ki je nastal kasneje (fotografijo in seznam hrani Muzej gasilstva Dravinjske doline v Slovenskih Konjicah).

- 1 Kunst Franc, pekovski mojster
- 2 Lakitsch Josip, strojarski pomočnik
- 3 Fodermeier Ivan, kolarski mojster
- 4 Hasenbüchel Franc, sedlarski pomočnik
- 5 Fodermeier Ludvik, sodni uradnik
- 6 Frei Josip, čevljarški mojster
- 7 Fleischer I., lekarnar
- 8 Detitscheg Henrik, pivovarnar
- 9 Oset Ignac, mizarški mojster
- 10 Streisach Franc, čevljarški mojster
- 11 Achmann Karl, advokatski uradnik
- 12 Baumann Martin, tovarnar usnja
- 13 Hasenbüchel Gotfried, trgovec
- 14 Oset Josip, mizarški mojster
- 15 Metelle Oto, davčni kontrolor
- 16 Sutter Ivan, tovarnar mila
- 17 Rest Josip, advokatski uradnik
- 18 Valant Franc, kolar
- 19 Dörfel Friderik, dimnikar
- 20 Pitako I., kleparski mojster
- 21 Wretschko Franc, lastnik premogokopa
- 22 Geister Alojz, mizarški mojster
- 23 Wresonig Josip, ključavničarski mojster
- 24 Bindej Josip, občinski tajnik
- 25 Sutter Andrej, mesar in gostilničar
- 26 Jonke Franc, trgovski pomočnik
- 27 Oritsch Josip, usnjarski pomočnik
- 28 Druschkovitsch Ivan, strojarski pomočnik
- 29 Drogenik Franc, mizarški mojster
- 30 Druschkovitsch Franc, čevljarški mojster
- 31 Druschkovitsch I., klobočar
- 32 Wuth Franc, usnjarski pomočnik

Soustanoviteljev konjiške požarne straže je bilo 32 – petnajst obrtnikov, štirje tovarnarji, šest obrtnih pomočnikov, dva advokatska uradnika, trgovec, lekarnar, sodni uradnik, davčni kontrolor in občinski tajnik –, ki so v takšnem sestavu društvu zagotavljali uresničevanje zastavljenih idej in ciljev. Za prvega „hauptmana“ so postavili Johanna Sutterja, ki je imel za pribočnika Josipa Resta, advokatskega uradnika, večšega pisane besede.

Napredek društva je bil od ustanovitve do začetka 1. svetovne vojne izjemen, saj so člani bili predvsem nemški premožni tržani.

Časopisni članek je osnovni pisni dokument – dokaz o ustanovitvi konjiške Požarne straže dobrovoljcev. Objavljeni članek v komentarju omenja nasprotja, ki so izhajala iz takratnih narodnih trenj in svetovnih nazorov ljudi na Konjiškem; v trgu so živeli predvsem ljudje nemške narodnosti, v okolici pa Slovenci.

Ljudski izrek pravi, da je čas najboljši sodnik, ki nam odpira vse poti do resnice. Vsekakor je ustanovitev požarne straže ena od humanitarnih vrednot razuma in vizije, ki se je po 150 letih spoštljivo spominjamo. Čeprav je vse tako daleč, nam je ob jubileju vse blizu. Sprejeto je spoznanje, da je takratna tukaj živeča nemška manjšina dala svoj prispevek v temelje zgodovine konjiškega gasilstva, saj je bilo za požarno varnost v kraju tovrstno društvo več kot potrebno.

Štv. 15.

V Mariboru 10. aprila 1873.

Tečaj VII.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek.

List velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr. za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu. — Ustanovniki in deležniki tiskovne družbe dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodava knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi ne sprejemajo. — Za oglasila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr., in vsakokrat za kolek 30 kr.

Iz Konjic, 6. mal. travna. (Požarna straža.) V našem trgu se je ustanovila požarna straža dobrovoljcev, kakoršnih je že po mnogih mestih in večih trgih na Štajarskem. Te vrste društva, dasi imajo blag namen, se doslej Slovencem niso še nič kaj prikupila. Zakaj neki ne? Prvič zato ne, ker niso narodna. Vlani so se bili v Gradcu zbrali zastopniki takoršnih društev po Štajarskem, Krajskem, Koroškem, Hrvaškem itd. Kazali so svojo urnost v porabi gasilnega orodja, še bolj pa po ustavaški politizirali, nemškim bratom onkraj avstrijskih mej svoje sočutje odkrivali. Drugič so pa takoršna društva dostikrat prav draga. Tako si je Mariborska požarna straža vlani toliko gasilne priprave omislila, da je potem plačati ni mogla.)*

Kakošna da bode naša „požarna straža“, tega zdaj še Vam ne morem povedati. Le toliko vem, da tisti, ki se za to društvo najbolj žene, ni Avstrijanec, temuč trd Nemec, dalječ dolj iz „rajha.“

Drugič pa bode tudi obilno denarja stalo. Že lansko leto so poberali radovoljnih doneskov za to družbo. Starega leta večer so napravili velikansko tombolo, od katere so čiste dohodke temu društvu darovali. To bi bilo še vse prav. Pa društvu še vedno denarja pomanjkuje. Prosilo je pomoči konjiško občino kakor tudi konjiški okrajni zastop. In zvedel sem, da konjiška občina, ki se je pri šoli za kakih par tisoč gold. zadolžila — je novi požarni straži 500 gld., okrajni zastop konjiški pa 200 gld. podpore privolil. Ne vem, alj bo to vsem po volji, ki bodo zavolj te požarne straže po 5 do 10 % več občinskih priklad plačevati morali. Pri tej priložnosti se je pa tudi prav sijajno pokazalo, kolika krivica da se kmetom po sedanjem volilnem redu

v okrajnih zastopih godi. Kmetje so se pri zboru namenjenem podpori, na vso moč ustavljali, pa tržani so hotli, in kmetje bodo morali plačati. Pametno bi bilo to-le: Požarna straža naj se osnuje dobrovoljnimi darovi, pa naj se nihčér ne sili, da bi za njo kaj plačevati moral. Naj pa drugič „požarna straža“ ne misli, da bo zamogla Konjice požara obvarovati.)* Tako n. pr. na Ptujem vsa straža ni bila v stanu le eucga samega stolpa, ki se je bil vnel, rešiti. Zgorel je in ž njim vred Filaféro, ki si je zvečer ogenj zatrosil. Kaj bi pa počela pri požaru, kakoršen je bil v Joahimstalu na Češkem, kjer je te dni čez 450 hiš pogorelo? Konjičani! Čujte sami skrbno nad ognjem ter ne puščajte svojim otrokom, da si z ognjem po trgu igrajo. Zlasti pa ne pozabite sv. Florjana in procesije, katero so Vaši predstariši temu „varhu zoper ogenj“ na čast upeljali. „Ako Gospod mesta ne varuje, čuvaj zastonj bedi!“ veli sv. Dub.

*) To ni tudi mogoče; večidel je velika dobrota, če se po nagli in urni pomoči požar ustavi, da dalje ne seže. Vredn.

*) To se tudi od gasilcev samih zahtevati ne more, torej so mestno arenjo pomoči prosili, ktera je pa pretrde pogodbe stavljala. Vredn.

Novica iz časopisa Slovenski gospodar, 10. april 1873, je edini pisni dokaz o ustanovitvi Požarne straže dobrovoljcev, predhodnice gasilskega društva.

Čas družbenih in političnih sprememb na Slovenskem

Vpogled v seznam ustanoviteljev požarne straže nam poda naslednji ugotovitvi:

- v Konjicah in njihovi okolici so bili lastniki pomembnega premoženja obrtniki in trgovci. Njihovo premoženje je bilo v strnjenem naselju stalno v nevarnosti za požare, na kar jih je opozarjal Friderik Dörfel;
- med člani so bili izobraženci, zaposleni in večči priprave dokumentov, ki jih je zahtevala oblast za ustanovitev požarne brambe.

To je bil čas razgibanega družbenega in političnega življenja, ki ga je v letu 1867 prinesla nova državna dualistična avstro-ogrska monarhija, kot parlamentarna monarhija.

V letu 1868 sta bila sprejeta Zakon o političnih pravicah in združevanju ljudi ter Zakon o društvih. Določila teh zakonov so bila osnova za ustanovitev požarnih bramb, tudi konjiške.

Konjiški gasilci praznujejo 30 let, člani požarne brambe, 1903

Prva požarna bramba je bila ustanovljena leta 1869 v Metliki. Viri navajajo, da se je ime bramba povzelo po varaždinski brambi, ki je bila ustanovljena že leta 1864 po ogrskih pravilih. Konjiška požarna bramba je bila ustanovljena 1873 in takoj začela z aktivnostmi.

Gasilskih dnevov leta 1874 v Mariboru sta se udeležila Johann Sutter (‚hauptman‘ in lastnik tovarne mila) in Martin Bauman (lastnik tovarne usnja).

Člani konjiške požarne brambe, fotografirani pred stavbo nekdanje žandarmerije ob desnem bregu Dravinje, kjer so bili podnajemniki. Na sliki levo je vidna prva ročna brizgalna, 1895.

V složnem delu in znanju je moč napredka

Prva gasilska tehnika

Društvo je sledilo napredku gasilske tehnike z nabavami brizgaln:

- prvo enoosno brizgalno na samotežno vleko so nabavili ob ustanovitvi 1873.,
- drugo enoosno brizgalno na ročni pogon in na konjsko vprego leta 1897 in
- tretjo dvoosno brizgalno na ročni pogon in konjsko vleko leta 1903.

Druga in tretja sta razstavljeni v Muzeju gasilstva Dravinjske doline.

Prvi gasilski dom v Dravinjski dolini, 1907

Prvi gasilski dom v Dravinjski dolini

Gasilski domovi predstavljajo bogato gasilsko dediščino, saj so se v njih kalili gasilski rodovi. V zgodovini predstavljajo prelomnico delovanja gasilskih društev in začetek vstopa mladine v gasilske vrste. Arhitektura konjiškega doma se je zgledovala po novjšem dunaj-

skem jugendstilu in takrat je veljal za enega lepših v Sloveniji. Društvo je uživalo ugled in bilo ponos kraja, saj so bili člani premožni ter ugledni tržani, ki so imeli vpliv na občinsko politiko. Združevala jih je ideja o varnosti in samopomoči pri požarih, predvsem pa politično utrjevanje nemške manjšine v Konjicah.

»To je živa zgodovina nekega drugega časa istega kraja.«

Člani društva, zbrani pred prvim gasilskim domom, 1907

3. poglavje

KONJIŠKI GASILCI V OBDOBJU
1. SVETOVNE VOJNE

Konjiški gasilci so v obdobju 1. svetovne vojne, čeprav maloštevilni, ostali organizirani, kar je razvidno iz društvenih zapisov. V društvu je delovalo le nekaj starejših članov, ki so se sestali nekajkrat na leto.

Mnogi člani so bili mobilizirani, ostali so le člani, oproščeni vojaške obveze. V arhivu ni zaslediti zapisov o posredovanjih v požarih.

14. 4. 1914 je stotnik društva postal Martin Kovač, ki je bil izvoljen tudi za namestnika poveljnika Celjskega gasilskega sektorja, ki je spadal pod Deželno gasilsko zvezo s sedežem v Gradcu.

Gasilski grb, 1921–1933

**Prvo gasilsko obdobje v Kraljevini
Srbov, Hrvatov in Slovencev**

V novonastali državi, Kraljevini SHS, so slovenski gasilci že leta 1919 ustanovili svojo gasilsko zvezo. Na ustanovnem zboru Jugoslovanske gasilske zveze Ljubljana 1. junija 1919 so med drugim sprejeli načelo:

»Gasilca ne dela blesteči kroj, temveč čut ljubezni do človeka, čut ljubezni do svojega naroda in do svoje domovine.«

To načelo kot vrednota še danes ozavešča duha in srčnost članstva, kar potrjuje Kodeks etike slovenskih prostovoljnih gasilcev, sprejet leta 2006. Načela kodeksa so obvezujoča za člane in so del splošne in strokovne vzgoje. Prav tako je bil sprejet gasilski pozdrav na pomoč.

Za prvega načelnika je bil izvoljen Fran Barle, ki ga slovenska gasilska zgodovina časti kot organizatorja gasilstva na Slovenskem. Prav tako je zapisan kot oče slovenskega gasilstva. Leta 1920 je izdal Gasilsko knjižico, prvi in drugi zvezek, katere izvod hrani Muzej gasilstva Dravinjske doline.

V letu 1921 je Jugoslovanska gasilska zveza Ljubljana sprejela slovenski gasilski grb.

Prvi zbor starih in novih članov konjiškega društva v novi državi je bil 24. 4. 1921. Za načelnika je bil izvoljen Milko Zorčič, poveljnik je postal Josip Kump.

Arhivsko gradivo izkazuje, da so 10. 5. 1931 člani konjiškega društva prejeli odlikovanja sv. Save V. reda in 6 članov zlato kolajno za civilne zasluge.

*Prešlagi se soglasno sprejemajo.
Kot se tiče dolga po 5. obz. Hk. 26 in
prevzame do nadaljnjega ukrepa občine
tj. Konjice.
Glede saj odloca i. občini zbor pri
i. seji ki se vsi dne 27./4. 1921.
Ker se ni nihče več oglašil k besedi
dabljenci načelnik seji i. zborovanih i. spoz.
stavov trikratno živijo Prestolonaslednika*

Faksimile:

Del zapisnika društva, ki napoveduje zbor članov 24. 4. 1921.

V podtonu: Poročilo Martina Kovača s seje celjskega gasilskega sektorja, 1916

Blagoslovitev motorne brizgalne znamke Rosenbauer, 4. 8. 1929

Konjiško moštvo ob prvi motorni brizgalni Rosenbauer, 1929

Drugo gasilsko obdobje v Kraljevini Jugoslaviji

S preimenovanjem Kraljevine SHS dobimo leta 1927 državo Kraljevino Jugoslavijo. Razdeljena je bila na banovine, in slovensko ozemlje je spadalo pod Dravsko banovino s sedežem v Ljubljani.

Med letoma 1933 in 1941 je bilo, po zapisih, življenje v društvu zelo razgibano, ustvarjalno in finančno težavno. Poleg tega pa tudi polno narodne nestrpnosti med članstvom, ki je izhajala iz razmerij slovenskih in tukaj živečih Nemcev ter nemškutarjev; nemška stran svojega vpliva v društvu ni hotela izpustiti iz rok, kar je razvidno iz društvenega vabila, napisanega v nemščini.

Bilo je tudi nemalo izključitev iz društva – pri nekatereh je v matični knjigi pripomba – doživljenjsko.

Večina izključenih članov se je ponovno vključila v PGD Tepanje, kar so Konjice zamerile in se pritožile na Gasilsko župo sreza Celje.

Nakljub preprirom je v društvu vladala ambicija po napredku. To se izkazuje z nabavo prve motorne brizgalne znamke Rosenbauer (1929), dandanes eksponata v Muzeju gasilstva Dravinjske doline. Motorna prenosna brizgalna F 50 tovarne Rosenbauer je prišla na trg leta 1923. Konjiški gasilci so jo kupili 6 let zatem in tako opustili ročne brizgalne ter stopili na pot sodobne gasilske tehnike.

Ob nakupu Fordovega gasilskega vozila leta 1930 so bili zelo korajžni, saj je nakup društvu povzročil velike finančne težave, ki jih je rešila Občina Konjice trg. Vozilo je bilo leta 1962 odstopljeno PGD Loče, nato pa je neslavno končalo na odpadu.

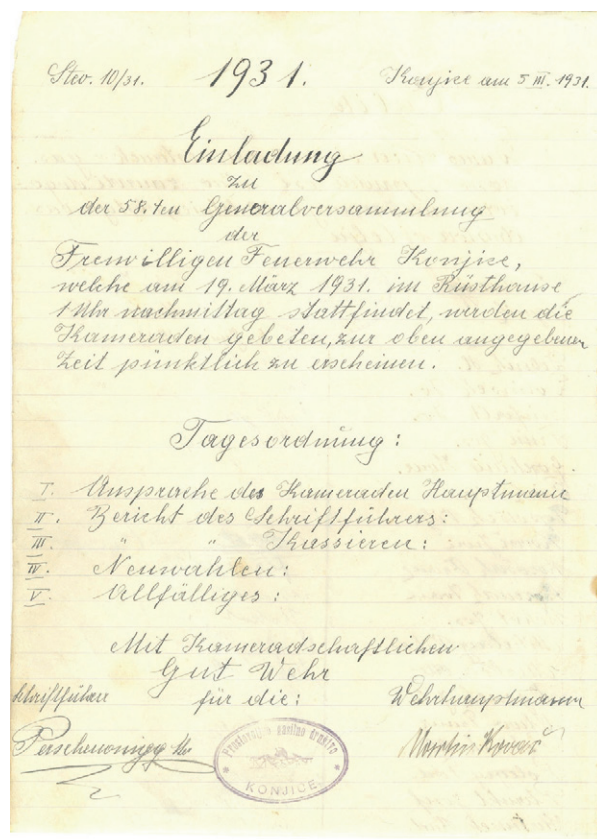
Blagoslov gasilskega vozila Ford, 1930

Zanimivi utrinki iz delovanja društva:

- V letu 1921 so se člani dogovorili, da se v društvu govori slovensko, poveljuje pa po nemško.
- Iz gasilske zgodovine je znano, da je 1887. izšel Vadbni pravilnik slovenske prostovoljne požarne brambe avtorja Ignacija Merharja, v katerem je sestavil in razložil vsa slovenska gasilska povelja in pri tem zapisal:
»Čemu bi se mučil slovenski gasilec z nerazumljivo nemščino, čemu bi slovensko poučevali, nemško pa ukazali storiti, ko nam tega ni treba!«
- Konjiški gasilci so se težko privajali slovenskemu poveljevanju, podobno kot v drugih društvih na Štajerskem, o čemer so poročali slovenski časopisi.
- Pozneje je slovenski jezik v društvih bil moten še s srbohrvaščino, ki je bila v Kraljevini Jugoslaviji uradni jezik. Gasilski pozdrav *na pomoč* smo zamenjali s *pomoz Bog* in uvedli vojaško poveljevanje v srbohrvaščini (1933).
- Konjiški gasilci so želeli društvo ustvariti po svoji podobi, mimo predpisov, vendar se ni izšlo, kar se je pokazalo leta 1940 z razpustom društva.
- Občini Konjice trg in Konjice okolica sta društvu zagotavljali konjske vprege za izvoz ročnih brizgaln na kraj požarov. Zaradi težav, ker vpreg iz **Občine Konjice okolica** večkrat ni bilo, je društvo 2. 2. 1924 sporočilo Občini Konjice trg in okrajnemu glavarstvu Konjice, »**da ne bodo gasili v okolici, če ne dostavijo konjev iz kraja požara za prevoz črpalke**«.
- Gasilec naj bi konjske vprege zagotavljali nadžupnija Konjice, lastnik žage Hrastnik in posestnik Potočnik.
- Med slovenskimi gasilci je prišlo do velikega nezadovoljstva, kar so pokazali z izstopi iz organizacije.
- Gasilci so morali dati zaobljubo novemu kralju Petru II. O tem dogodku konjiško gasilsko društvo hrani izvirne listine. Skupna zaprisega je bila 24. 10. 1934 v gasilskem domu. Gasilski zaprisegi so se člani nemške društvene struje izogibali.

V omenjenem obdobju so slovenski gasilci začeli v medsebojnih stikih opuščati besedo gospod in se nazivati z besedo tovariš. Takšen sklep je sprejela GZ Dravske banovine 27. 4. 1937.

Društvo je bilo povezano v Gasilsko župo okraja Celje, s katero je bilo v stalnih sporih, kar je razvidno iz zapisniške knjige Gasilske župe sreza Celje.

Faksimile: Nemški zapis, vabilo z dne 5. 3. 1931

Z uvajanjem novih gasilskih pravil je prišlo do težav, posebno po letu 1933 s sprejetjem Zakona o Gasilski zvezi Kraljevine Jugoslavije. Gasilska župa sreza Celje je v društvu uvedla leta 1940 začasno upravo, ki jo je vodil član društva Alojz Pekovšek. Že v naslednjem letu je z ukazom kraljeve vlade v Beogradu bilo društvo razpuščeno. Takšnih dogodkov je bilo na Štajerskem kar nekaj. Gasilsko društvo Maribor je bilo iz podobnih razlogov razpuščeno že leta 1933 (140 let PGD Maribor – Mesto).

Skupinska slika članov Prostovoljne gasilske čete Slovenske Konjice v belih uniformah. V ospredju uniformirane članice – samaritanke – z opravljenim tečajem prve pomoči, 1936.

Člani Prostovoljne gasilske čete Slovenske Konjice ob razvitju prvega društvenega prapora leta 1938, ki je sedaj muzejski eksponat.

Obrazložitev o ukinitvi društva je na seji podal Anton Trstenjak, glavar konjiškega okraja, vendar o tem ni zapisnika.

Dne 29. 6. 1940 je Občina Konjice trg sklicala ustanovni občni zbor društva. Izvoljeno je bilo povsem slovensko vodstvo; za predsednika dr. Maks Kozinc, za poveljnika Anton Pavšer.

Največja nevarnost drugim in sebi je vedno človek

Slovenske gasilce je na resno možnost vojne opozarjala GZ Dravske banovine Ljubljana že konec leta 1940. Z okrožnicami so prejeli navodila in spodbude za strokovno izobraževanje v primeru vojne ter pozive gasilskim župam in četam k odločni postavitvi na branik narodne svobode.

Pod okrožnico z dne 28. aprila 1939, ki jo je podpisal dr. Anton Kodre, starešina Gasilske zveze Dravske banovine, med drugim piše:

»Naš gasilec je s svojim varuhom realen v svoji ljubezni do naroda, do bližnjega. Narod je našega gasilca vzgojil, držal, bodril in oplajal.«

Kraljevina Jugoslavija je 6. aprila 1941 doživela sovražni napad in razpad vojske ter gasilstva. Čas 2. svetovne vojne je močno zarezal v življenje in delo slovenskih gasilcev.

Slutnja

Gasilka Marija Brenčič je v gasilski pesmi *Naše moči*, objavljeni leta 1938 v *Vestniku obramba pred napadi*, v eni od kitic o grožnji vojne takole zapisala:

»Bratje gasilci, stopimo na plan, ognja pogumnih moči se ne bojmo; hrabro se bojujmo, smelo zapojmo; Bog nam pomagaj in sv. Florjan!«

Okupatorsko razkosanje slovenskega ozemlja Konjiško gasilstvo 1941–1945

Na celjsko območje je nemška vojska pridrvela že med 10. in 11. aprilom 1941 in začela uveljavljati svoj okupatorski režim. Pri tem jim je bila v veliko pomoč domača nemška organizacija kulturbund, v katero so bili združeni tukajšnji štajerski Nemci. Okupator je kmalu vzpostavil upravni in oblastni aparat. Tedanji okraj Slovenske Konjice, ki je obsegal Zreče, Vitanje in druge kraje, je bil na začetku vključen v mariborsko podeželsko okrožje.

Konjiška skupina kulturbunda je s pomočjo nekdanjih starih članov gasilskega društva poskrbela za delovanje društva v novih pogojih. Zanimivo je, da so 15. aprila 1941 na dvorišču doma kurili star društveni arhiv in slovensko literaturo.

Društvo se je preimenovalo v Freiwillige Feuerwehr, kot se je imenovalo v času avstro-ogrske monarhije. Poveljstvo je prevzel nekdanji član društva Hermann Perschenonigg. Kmalu so dobili nemške uniforme in gasilske priročnike, ki jih hrani Muzej gasilstva Dravinjske doline.

Člani društva so bili starejši Konjičani in okoličani, ki niso bili sposobni za vojaško službo ali vojaško formacijo Wehrmannschaft. Prav zaradi tega je bilo članstvo v društvu obvezno, saj so se usposabljali tudi kot gasilska policija. Društvo je kmalu štelu okoli 30 članov. Med njimi so bili slovensko čuteči Konjičani, ki so kasneje kot pričevalci izpovedali, da je društvo delovalo na prisilni osnovi. Po vojni so nekateri ostali člani društva.

Čeprav iz tega časa ni ohranjenih zapisov, le slikovno gradivo in ustno pričevanje, lahko sklepamo, da je bilo društvo v začetku dobro organizirano, saj je članstvo bilo obvezno. Z začetkom vojnega delovanja partizanskih enot so se mnogi gasilci izognili udeležbi v požarih izven Konjic.

V obdobju okupacije niso delovala vsa gasilska društva. Najaktivnejši sta bili društvi v Slovenskih Konjicah in Ločah. Gasilsko društvo Tepanje je svojo ročno brizgalno skril in tako celotno obdobje okupacije ni delovalo.

Nemška oblast je na začetku konjiško območje vključila v mariborsko podeželsko okrožje.

Konjiško društvo se je kmalu preoblikovalo in uvedlo režim nemškega gasilstva. Že v istem letu so dobili nemške uniforme. Medvojna aktivnost v konjiškem društvu se je izkazovala tudi v strokovnem izobraževanju – za poveljniški kader je bila šola v Gradcu in gasilska šola v Celju Feuerwehrbereitschaft Cilli za gasilske specialnosti. Gasilstvo je bilo vključeno v protiletalsko obrambo.

V Muzeju gasilstva Dravinjske doline so ohranjeni gasilski učbeniki oziroma priročniki, ki so se uporabljali za usposabljanje gasilcev v celotnem nemškem tretjem rajhu, torej tudi v Konjicah.

Po izjavah pričevalcev je društvo le navzven kazalo organiziranost, ker je bila prisilna.

Ob koncu 2. svetovne vojne je umikajoča se nemška vojska društvo oškodovala za forda, ki ga je kasneje dobilo nazaj, prav tako gasilsko brizgalno. Tudi arhivu ni bilo prizaneseno. Le-ta je bil dvakrat uničen, prvič 1941., ko je okupator uničil stari društveni arhiv, drugič ob osvoboditvi, ko so uničili arhiv 1941–1945.

»Neizprosna pravičnost naj bi vedno zasledovala krivce in druge odvrnila od namena takšnih dejanj.«

Konjiški gasilci med 2. svetovno vojno, 1942

Nemška gasilska literatura, priročniki med okupacijo

4. poglavje

NOVA DRŽAVA JUGOSLAVIJA
1945–1991

Novi časi in nov utrip življenja

Vsaka nova oblast najprej utrdi državno upravo in njeno pristojnost. Kmalu so bili postavljeni referenti za gasilstvo pri okrajnih odborih Osvobodilne fronte, ki so skrbeli za nadaljevanje požarne varnosti. Konjiško društvo se je kmalu postavilo na noge z nekaterimi starimi in novimi člani. Prvi predsednik Prostovoljne gasilske čete Slovenske Konjice je leta 1945 postal Avgust Otorepec, ki je bil že v Kraljevini Jugoslaviji predsednik društva.

Okrajni odbor OF - Slov.Konjice
/odsek za notranje zadeve/ Slov.Konjice, 5.9.1945,
Predmet: Solske vaje in nastop z motoriko.

Vsem gasilskim cetam Konjice
Slov.Konjice

Štev. 76/1-45
Solske vaje z motoriko.

Formacija Nastop-
n.d.b.b.
2.4.6.8.
11.3.5.7.

1/K orodju nastop!
2/Orodje za delo popravi!
3/Orodje za delo zgotovi!
4/Orodje popravi!
5/Nastop!
6/Na voz!
7/Odhod!

Podelitev:
St.1.2. sta napadalca, 3.4. dovezalca, 5.6.7.8. so brizgalnicarji.

Opis:
St.1.vzame rocnik in eden kolobar cevi.
St.2. " " " " in razdelilnik, in vse to
pusti na mesto, ki jedolocene za razdelilnik.
St.3.4.razvijeta cevi od stroja do razdelilnika ali pa obratno.
St.5.6.7.8.sprevidijo motoriko k vodi, priklapijo sesalne cevi,
sesalnik ter isto povezejo na vrh.
St.8. je strojnik, ki postavi stroj na pogon.
" 7. je strojnikov pomagac.

Ko st.3.4.5.6.vseki svojo prvotno nalogo, se javijo, pri rojniku,
ki se nahaja pri razdelilniku st.4.5. vzameta vsaki po eden
kolobar cevi, st.3.javi to skupino pri rojniku: Tov.rojnik smo
na razpolago!
Rojnik dodeli st.4.5. za drugi napad, to je druga cev, rojnik se
nahaja pri razdelilniku, ter istocasno ordinanc, ki ga pri
razdelilniku rojnik zamenjuje ako ga kam poslje, Rojnik se vedno
nahaja v blizini razdelilnika.

Povelja za redovne vaje.

Nastop!	Pokrij se!
Na desno /levo/ rav-naj se!	Po-zdrav!
Mirno!	Poz-drav na desno!
Na dvojice po - stej se!	V stiri stop na desno !
Roj, vod, ceta, naprej st- paj!	V red na le-vo!
Na desno!	V dvostope zvrsti se!
Na levo!	Levo desno krilo naprej!
Kapo dol!	Premo!
	Na mesto voljno!
	Voljno!

Smrt fasizmu - svoboda narodu!

Predsednik: Pod nacelnik:

Okrožnica z dne 5. 9. 1945

Četa je že 5. 9. 1945 od okrajnega odbora OF Slovenske Konjice dobila okrožnico za gasilske vaje in nastop z motoriko žago. Navodilo nove oblasti je začetek in nadaljevanje izobraževanja gasilcev. Pred gasilci je bilo veliko neznanih nesreč, predvsem z eksplozivnimi sredstvi, ki jih je okupatorska vojska odvrгла pri umiku.

Do takšne nesreče je prišlo v kraju Dobrnež pri Slovenskih Konjicah 16. 6. 1945. Po koncu vojne so v tem kraju nemški ujetniki pod nadzorom ljudske milice zbirali in prekladali eksplozivna sredstva. Pri tem je prišlo do nesreče oziroma do katastrofe. Mrtvih je bilo po pri-povedovanju očitidcev okrog 16 ljudi, požar pa je uničil dve hiši in štiri gospodarska poslopja. Med žrtvami so bili miličniki in ujetniki, kot je leta 2013 pripovedoval Franjo Regoršek, ki je bil najbližji sosed.

V novi Jugoslaviji sta med gasilci zavela optimizem in pogum za obnovo društev in gasilskih domov. Za obnovo v osiromašenem gospodarskem in življenjskem okolju je bila potrebna krepost, ki je krasila mnoge prostovoljce in prostovoljke na Konjiškem. Pripadnost ni bila izražena samo v udarniškem (prostovoljnem), temveč tudi v strokovnem izobraževanju ter gasilskih spretnostih in operativnih vajah. Že v letu 1954 so se v gasilski šoli za podčastnike v Medvodah izobraževali trije člani PGD Slovenske Konjice, in sicer Jožica Hrovat, Franc Strnad in Alfonz Šmid.

Čas obnove gasilstva

V Ljubljani se je 2. 10. 1947 odvil ustanovni kongres GZ Slovenije, ki je med drugim sprejel načelo, kasneje uzakonjeno v Zakonu o gasilstvu: »V *gasilski organizaciji ni razmejitve med člani in članicami.*«

V novi slovenski gasilski organizaciji ni bilo nobenih razlik ne po spolu, ne poklicu, ne po premoženju. Društvo je združevalo ljudi vseh poklicev in družbenih položajev, in ne kot nekoč, ko nižjih slojev (kočarji, viničarji, nezakonski otroci) ni bilo najti med gasilskimi vrs-

Prva skupinska slika Prostovoljne gasilske čete Slovenske Konjice, 1945

tami. Tako se je v gasilskih vrstah ob vstopu pojavil med člani nov naziv ali poklic – *sin posestnika*.

Čeprav so bile poveljne razmere za obnovo izredno skromne, je gasilska organizacija postala množična in je premagovala vse ovire.

Čut odgovornosti do razvoja društva se je izkazoval s prostovoljnim delom in gasilskim tovarištvom.

Na sliki so člani in simpatizerji v skromnih in različ-

nih gasilskih oblačilih, ki so bila dostopna po vojni. Pri gašenju požarov so uporabljali celo medvojne nemške gasilske čelade.

Po vojni se je društvo začelo številčno krečiti. Vodstvo društva je prevzel Adolf Šuc.

V letu 1954 so razvili nov društveni prapor ter na ostrešje doma postavili sireno, v dom pa čez 2 leti nape-
ljali telefon.

Prostovoljna gasilska četa Slovenske Konjice, 1. 5. 1945

Konjiški gasilci s trobentači, 1947

Zanimiv je poskus uvedbe poklicnega dežurstva v društvu leta 1955. Poklicno jedro društva, ki so ga sestavljali trije poklicni gasilci, se ni uveljavilo, čeprav je društvo bilo razporejeno v takratno A-kategorijo, je v letu dni ugasnilo.

Društvo je dosegalo lepe rezultate v tekmovalnih disciplinah in v obnovi tehnike. Republiško ministrstvo je razpisovalo tekmovanja, kjer so bile nagrade svečane uniforme ali blago za delovne uniforme, spojke, ročniki in drugo orodje za gasilsko delovanje.

Reforme družbe in gospodarstva

Po letu 1960 so nastajale reforme, ki so zahtevale nov vir navdiha za razvoj na vseh področjih. Razvoj gospodarstva, stanovanjska izgradnja ter nove tehnologije v proizvodnji in gospodinjstvih so pred društvo postavljali nove izzive razvoja, za katerim je društvo zaostajalo.

Tudi v konjiškem društvu so se odločili za spremembe o načinu vodenja in delovanja društva. Za predsednika društva je bil izvoljen Florjan Jančič, ki je tako leta 1965 vstopil v gasilsko vrsto.

Prvi koraki pri nabavi nove tehnike tedanjega časa

Prvo novoorodno gasilsko vozilo TAM Pionir, ki so ga gasilci imenovali kar praga, je društvo prejelo leta 1958, leto kasneje pa še motorno brizgalno Savica.

Društvo je leta 1966 dobilo avtocisterno, ki jo je nabavila Občina Slovenske Konjice in s tem zagotovila večjo operativnost društva. Razlog za takšno odločitev je bil velik požar leta 1965 pod Starim gradom.

Gasilski dan druženja s podporniki društva, 1960
Z leve: Franc Jerman, Jože Leskovar, Rudi Keblič, Edi Vavpot, Hojnik, Oto Fijavž, Franc Bezenšek, Godec, Franc Hlastec, Lešnik, Franc Ajdnik.

Zbor društva ob zaključku velike notranje prenove gasilskega doma. V sredini prve vrste novi predsednik društva Florjan Jančič.

STOLETNICA DRUŠTVA 1873–1973

Jubilej je bil programsko obsežno obeležen tako, da je vzdušje praznika zajelo celo mesto Slovenske Konjice.

Pokrovitelj jubilejne proslave je bila skupščina Občine Slovenske Konjice. Članstvo v častnem odboru in izvedbenih odborih je potrditev odnosa in spoštovanja dela PGD Slovenske Konjice ob 100-letnici društva.

Osnove programa praznovanja

V mesto je prišlo več kot tisoč gasilcev, ki so v ešalonih priredili mimohod po bivši Mariborski cesti, sedaj Mestni trg, do parka Trebnik. V paradi je sodelovalo 70 gasilskih vozil. Praznik so počastili gasilci iz Hrvaške, Avstrije in delegat GZ Jugoslavije iz Beograda ter predsednik GZ Slovenije in druga množica obiskovalcev.

Člani društva ob 100-letnici

Novi gasilski dom, 1973

Transparent na Celjski cesti ob 100-letnici društva, 1973

Jubilejno leto je prineslo izjemno složnost in delovno prostovoljnost članov. Takšna enotnost je omogočila organizacijo dela na svečanem programu, ki je bil v samem mestnem središču. Društvo je imelo v javnosti veliko podporo pri organizaciji jubileja.

Na prikazu takratnega reševanja z višin je bila na sedanjem Mestnem trgu izvedena vaja reševanja iz bloka po drsalnem traku, vreči in skokom v napeti prt.

Odprtje doma in parada sta posneta na DVD, ki ga koristi Muzej gasilstva Dravinjske doline.

V letu 1973 je bil v velikem zanosu pričakan prvi visoki jubilej v gasilstvu na Konjiškem in Dravinjski dolini. PGD Slovenske Konjice je svečano obeležilo 100-letnico obstoja in delovanja. Ob jubileju je bilo čutiti veliko skupno proslavljanje gasilcev in občanov. Osrednja prireditve je bila v mestu, na sedanjem Mestnem trgu, kjer je takrat še potekala cesta Celje-Maribor.

HITER RAZVOJ POŽARNEGA VARSTVA

V daljšem obdobju pred letom 1975 je slovensko gasilstvo bilo, kot pravimo, finančno podhranjeno. Tudi konjiško društvo je z dotacijami iz občinskega proračuna bilo v velikih težavah. Skoraj ni bilo mogoče povezati kraj s krajem, saj je mesečna dotacija komaj pokrila tekoče stroške delovanja društva. Takšno stanje je zelo osiromašilo razvoj društev. A na srečo je konjiško gospodarstvo imelo veliko razumevanje in je društvo finančno podpiralo. To se je posebej pokazalo v letu 1973, ob stoletnici društva in obnovi gasilskega doma.

Preskok v financiranju gasilstva 1975–1988

Z ustanovitvijo Samoupravne interesne skupnosti za požarno varnost v Občini Slovenske Konjice je prišlo do preskoka v financiranju gasilstva. Prvi predsednik SIS-a je postal Florjan Jančič, tajniška dela pa je prevzel Franc Jelenko st. Gmotno stanje gasilstva se je znatno izboljšalo. To je začetek gradnje novih domov in nabave sodobne gasilske tehnike ter opreme.

Ob teh podatkih je za razvoj društva pomembno leto 1984 z nabavo gasilske hidravlične avtolestve Mercedes-Benz 1422 Metz.

S tem je društvo kot prostovoljno društvo postalo edino v Sloveniji s takšno tehniko. Botri so ob prevzemu lestve bili direktorja Konusa in Uniorja, Jure Pokorn in Marjan Osole, ter predsednik Izvršnega sveta skupščine Občine Slovenske Konjice Stane Kokelj.

Starejši gasilski rodovi to obdobje imenujejo „zlato

Botri avtolestve, 1984

Z leve: Stane Kokelj, predstavnik občine, Marjan Osole – direktor Uniorja, in Jure Pokorn, direktor Konusa.

finančni gasilski časi'. Vendar nič ni večno. Kmalu je visoka inflacija že v letu 1984 izničila državno valuto dinar. Nastopile so velike težave s plačilom avtolestve. Iz te finančne zagate je društvo rešil zreški Unior z direktorjem Marjanom Osoletom. Sklenjen je bil dogovor, da Požarna skupnost Konjiške občine v letu 1985 sodeluje pri programu izgradnje požarnega bazena na Rogli.

Gasilska tehnika – vozni park PGD Slovenske Konjice 1930–2023

Ko pišemo o gasilski tehniki, je prav, da se spomnimo gasilskega reka »*Taktika intervencije brez tehnike je brez moči, tehnika brez taktike je brez učinka.*«

V 150 letih smo gasilci dobili izjemne strokovne rešitve s teh dveh področij in široko zasnovo usposabljanja operativnih enot. Namen zapisa je predstaviti časovne menjave gasilskih vozil oziroma vozil, ki jih je društvo uporabljalo za lastne prevoze.

Prvo gasilsko vozilo znamke Ford je gasilsko društvo slovesno prejelo v uporabo 10. avgusta 1930. Prvi voznik vozila je postal član društva Jakob Korošak.

Čeprav je vedno veljalo, da je gasilska tehnika draga, je po kvaliteti postala dostopna šele po letu 1991. V garažah našega društva se ob začetku leta 2023 nahaja devet gasilskih vozil, ki predstavljajo operativno moč društva in visoko strokovno usposobljenost članstva.

V 93 letih je društvo zamenjalo **29 gasilskih vozil**. V navedeno število je zajetih tudi sedanjih 9 vozil, ki so v društvenih garažah:

1. Ford, gasilsko vozilo
2. Chevrolet, osebno vozilo
3. GV TAM Pionir, orodno vozilo
4. Fiat 1400
5. Zastava, džip
6. GV TAM 4500, kombinirano vozilo – cisterna
7. GV IMV, kombi
8. TAM 80, kombi
9. GV TAM 5500, kombinirano vozilo – cisterna
10. IVECO, kombi
11. ZASTAVA Yugo, kombi
12. TAM 80 T5, kombi
13. UAZ, džip
14. GV TAM 80, cisterna
15. LADA Niva, džip
16. GV MB Metz, hidravlična lestev
17. GV Ziegler, cisterna
18. GV SPRINTER 312, kombi
19. GV MB ACTROS, cisterna
20. RENAULT, dostavno vozilo
21. MITSUBISHI, džip, poveljniško vozilo
22. GV MB ATEGO, tehnično vozilo za reševanje iz tunelov
23. GV VANE0, vozilo za prevoz moštva
24. GVC 16/25, avtocisterna
25. GVM 1, vozilo za prevoz moštva
26. GVC 24/40, cisterna znamke Mercedes-Benz
27. TRV, vozilo za nevarne snovi znamke Mercedes-Benz
28. GVC 16/25, cisterna Man
29. GVC-1, kombi za prevoz moštva

Gasilsko vozilo Ford, 1930
(fotografija iz leta 1960)

Vozilo TAM Pionir, 1958. Na sliki z leve: Anton Obrul, Vili Špad, Florjan Jančič in Drago Perc.

Gasilska vozila pod številkami 16, 18, 19, 22, 23, 26, 27, 28 in 29 so v letu 2023 sestavni del gasilskega voznega parka društva.

Za vzdrževanje tehnike potrebuje vsako društvo visoko usposobljene člane strojnike. V daljšem obdobju je za vzdrževanje gasilske tehnike kot strojnik v našem društvu skrbel član Vili Kukovič, danes za vzdrževanje avtoparka skrbi Herbi Lešnik.

Vili Kukovič

PO SLEDEH ZGODOVINE DRUŠTVENIH TEKMOVANJ

Zmagujemo, če sodelujemo!

V zgodovini gasilskih in gasilsko-športnih tekmovanj je daljše obdobje veljalo, da so imele prednost javne prireditve pred društvenimi tekmovanji, zlasti v poletnem času.

Javnim gasilskim prireditvam po vsebini in času so se dajala različna imena. Najbolj znana so bila: veselica, vinska trgatev, čajanka, tombolo, vrtna veselica, druga gasilska srečanja oziroma gasilski dnevi. Zanimivo je, da gasilci svojih prireditev niso smeli prirejati ob cerkvenih praznikih. V Konjicah je bila celo navada, da na dan gasilske veselice gostilničarji niso imeli odprtih lokalov.

Tekmovalne aktivnosti 1873–1918

Društveni vir navaja, da je konjiško društvo leta 1889 na deželnem gasilskem srečanju v Celju dobilo pohvalo za hitrost upravljanja z ročno brizgalno.

Zanimiva je ohranjena slika s **Štajerskih gasilskih dnevov v Mariboru od 6. julija do 8. septembra 1874.**

Društvo je bilo na svojem začetku in tudi kasneje zelo naklonjeno povezavi s Štajersko gasilsko zvezo s sedežem v Gradcu. Takšna usmeritev je bila značilna za vsa nemško usmerjena društva na Spodnjem Štajerskem.

Čeprav je društvo v času 1918–1941 bilo zelo aktivno z javnimi prireditvami (po letu 1930 so pogosto zbirali denar za forda), ni v arhivu ohranjena nobena listina s kakšnega tekmovanja. Podobno velja za čas med okupacijo.

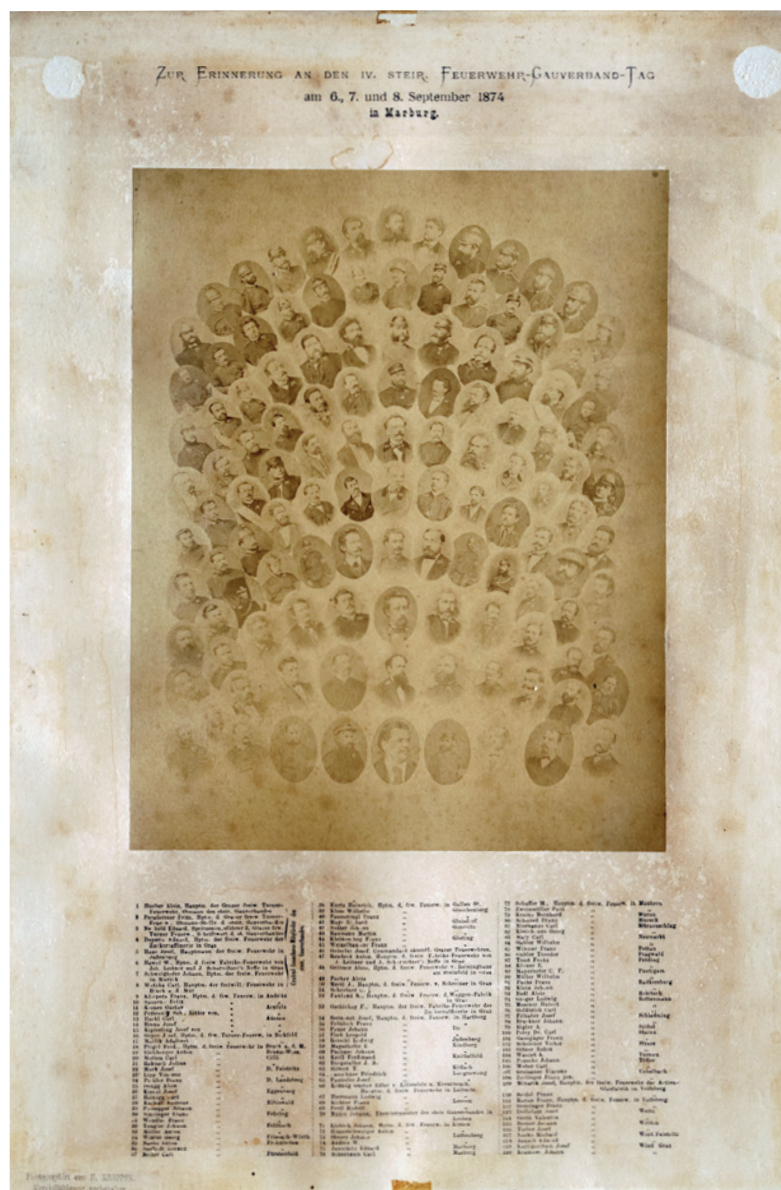
Tekmovalne aktivnosti 1945–2022

Po koncu 2. svetovne vojne nastane čas raznih tekmovanj in udarniškega dela.

Za tekmovalne uspehe društvo prejme pohvalo leta 1947 in kot najboljšo tekmovalno društvo diplomu leta 1951.

S krepitvijo gospodarstva se je izboljšal položaj gasilstva. Tekmovanja v gasilstvu so dobila novo organizacijsko in vsebinsko vrednotenje ter zagon.

Veteranska tekmovalna desetina je vedno opravičila nastop na tekmovanjih. Lepe uspehe je dosegla na tekmovanju GZ Slovenije v Velenju 1985. in med slovenskimi desetinami dosegla 1. mesto. V letu 1987 so si v Ribnici priborili **zlati tekmovalni znak**.

Slika s Štajerskih gasilskih dnevov v Mariboru od 6. julija do 8. septembra 1874

Veterani – tekmovalci, 1992

Z leve: Vili Kukovič, Valter Mihelak, Vlado Veren, Dominik Kline, Jože Jelenko; čepita: Milan Mihelak, Vlado Rebernak.

Po poteh olimpijskih tekmovanj

Na tej poti so tekmovalne desetine društva dosegale in presegale vsa pričakovanja. Uvrščale se niso le med prvake GZ Slovenije, temveč tudi GZ Jugoslavije in v sam vrh gasilskih olimpijad CTIF. Vztrajnost in disciplina sta prinesli uspehe, ki so zapisani v zgodovino društva in začetek nastopanja slovenskih desetini na gasilskih olimpijadah.

Ob 150-letnici društva izpostavljamo naše olimpijce, ki so dobro ime društva in mesta Slovenske Konjice ponesli med evropske tekmovalne stadione.

VRHUNSKI TEKMOVALNI USPEHI V DOMAČEM IN MEDNARODNEM PROSTORU

Kot v vsakem športu tudi v gasilsko-športnih disciplinah pridejo uspehi z vztrajnostjo in naporom. Konjiško društvo je v določenem obdobju imelo široko zasnovo športnih navdušencev, ki so na organiziranih nastopih s svojo pripravljenostjo dosegali odlične rezultate. Pri tem

ne izostajajo ne mladinci, ne člani, ne veterani. Široka predstavitev športnih uspehov je predstavljena v društveni knjigi Naših sto petintrideset let 1873–2008.

Čeprav so tekmovalni uspehi pomembni na vseh ravneh gasilskih tekmovanj, izpostavljamo najvišje dosežke, ko so konjiške desetine stopile na tekmovalni oder skupne države Jugoslavije in od tam na svetovne olimpijade. To je bil čas, ko se iz domačega kraja prvič stopa na mednarodne tekmovalne prireditve in se tekmovalne desetine vračajo z zlatimi odličji. Za organizacijsko, finančno in moralno podporo desetini sta skrbela Florjan Jančič, predsednik PGD Slovenske Konjice, in Franc Hlastec, podpredsednik društva.

Franc je vstopil v društvo 1948. kot starejši pionir ter napredoval v čin višjega gasilskega častnika II. st. S svojim marljivim prostovoljnim delom v gasilstvu je bil izvoljen v Upravni odbor GZ Slovenije in kasneje postal tudi častni predsednik GZ Slovenske Konjice. V skupni državi je prejel red za zasluge za narod s srebrno zvezdo.

Franc Hlastec

GZ Slovenije mu je podelila najvišje priznanje Matevža Haceta. Franc se je vključeval v izvedbo vseh programov društva. Bil je dober organizator in gasilski tovariš.

Po njegovi smrti se je v GZ Slovenske Konjice oblikoval Memorial Franca Hlasteca.

Čas zlate desetine

Zlato tekmovalno obdobje društva za najvišja gasilska odličja se je pričelo leta 1984 in je trajalo do leta 2005. Prišlo je do miselnega preskoka pri tekmovalni desetini in vodstvu društva – tekrovati brez uspeha, je zapravljanje časa.

Spomini na gasilske olimpijade

Tone, sedaj že gasilski veteran društva, je vstopil v društvo kot pionir leta 1955. S pridnostjo in strokovnim izobraževanjem je dosegel čin višjega častnika II.

st. Med letoma 2008 in 2013 je opravljal funkcijo poveljnika GZ Slovenske Konjice. Med številnimi odličji za prostovoljno delo je v letu 2020 prejel visoko gasilsko priznanje, kipec gasilca.

Tone je kot desetar in mentor olimpijske desetine prevzel veliko odgovornost pred društvom in desetino za njen uspeh na tekmovalnih nastopih.

Anton Hlastec

»Ni bilo lahko držati kondicijo, smo morali kar stalno trenirati, brez tega ni zmage. Ogromno prostega časa in truda smo vložili za naše uspehe. Že po drugi olimpijadi nismo skoraj mogli verjeti, da smo v takšni množici tekmovalnih desetini tako dobri. Tako smo se tudi počutili, ko smo bili prvaki GZ Jugoslavije in od tam šli na olimpijado. Ja, bili so napori in tudi lepi trenutki, ki jih z bratom Lojzetom pripovedujeva.«

Ponosni na Zlato desetino

Jubilej.

Prostovoljno gasilsko društvo Slovenske Konjice bo prihodnje leto obeležilo 150. obletnico delovanja. Bodo proslavili tudi Guinnessov rekord?

» Piše: Barbara Furman

Gasilstvo na Konjiškem se ponša s častljivo 150-letno tradicijo. Konjiška požarna bramba je bila ustanovljena leta 1873. Vse do danes so konjiški gasilci nadgrajevali svojo usposobljenost in organiziranost, posredovali v številnih požarih, pomagali v naravnih in drugih nesrečah, razvijali solidarnost med ljudmi, se dokazovali na tekmovanjih. To so bili časni, ko so se krepili človeški odnosi, poudarjajo v konjiški gasilci.

Društvo danes

Prostovoljno gasilsko društvo Slovenske Konjice bo naslednje leto (2023) praznovalo 150. obletnico. Zato je upravni odbor društva ustanovil organizacijski odbor. Ta pripravlja predloge za program jubilejnih aktivnosti, ki se bodo vrstili čez vse leto. Izdali bodo tudi jubilejni zbornik.

Prostovoljno gasilsko društvo (PGD) Slovenske Konjice ima danes 118 članov in članic ter 28-članski podmladek, zadovoljivo opremo in dobro strokovno usposobljeno operativno. Tako lahko v svojem požarnem okolišju učinkovito posredujejo v požarih ter pomagajo pri odpravljanju posledic naravnih in drugih nesreč.

Društvo ima koncesijo za reševanje v predorih in prometnih nesrečah, usposobljeni so tudi za posredovanje, ko so prisotne nevarne snovi. Glede na razvojne potrebe društva pa postaja sedanja lokacija gasilskega doma z okolico vse bolj utesnjena, pravijo konjiški gasilci.

Muzej gasilstva

Ponašajo se z Muzejem gasilstva Dravinjske doline, ki velja za enega največjih muzejev v lasti kakšnega gasilskega društva na Slovenskem. Muzej je prve obiskovalce sprejel leta 2000, v njem je 18 muzejskih zbirk, ki zajemajo 1427 eksponatov.

Gasilski muzej je po besedah namestnika predsednika Prostovoljnega gasilskega društva Slovenske Konjice **Alojza Hlasteca** dragocen prispevek pri ohranjanju gasilske in narodne dediščine.

Zlata desetina

V Prostovoljnem gasilskem društvu Slovenske Konjice ima posebno mesto zlata konjiška desetina, ki je na gasilskih tekmovanjih sodelovala 50 let.

In kdo so bili člani Zlate konjiške desetine? **Anton Hlastec, Alojz Hlastec, Karel Hlastec, Vinko Hlastec, Avgust Hlastec, Franc Žnidarko, Darko Mlakar, Vili Rebernak, Branko**

Alojz Hlastec, namestnik predsednika PGD Slov. Konjice

Kukovič in Miran Brečko. Vinko Hlastec je že pokojen. Boter, donator, svetovalec in največji navijač desetine pa je bil **Franco Hlastec**, ki je tudi že pokojen.

Prva tekmovalna članov desetine segajo v leto 1957, ko sta se **Anton Hlastec** in **Franco Žnidarko** udeležila tekmovanja v svoji kategoriji. Vsako leto so se desetini pridružili novi člani, tako se je v članskih vrstah desetine znašlo 6 bratov Hlastec: Tone, Janez, Vinko, Lojz, Drago in Gustl ter trije »Nehlasteci« Pubi, Darinko in Vili.

Za Lojzeta vemo vsi, ki ga poznamo, da je v olimpijski desetini bil zelo dinamičen in povezovalni član v njej in navzven. Bil je vsevedni informator, kar je desetini ustrezalo in pomagalo.

Lojze je v društvo prišel kot 11-letni pionir leta 1966. Leta 1998 je napredoval v čin višji gasilski častnik II. st. V obdobju 2003–2013 je opravljal funkcijo tajnika GZ Slovenske Konjice. Sedaj je namestnik predsednika PGD Slovenske Konjice in vodja Muzeja gasilstva Dravinjske doline.

Lojze se rad spominja olimpijade v Berlinu 1993 in pravi: *»Ko sem bil določen za zastavonošo Slovenije in slovenskega gasilskega ešalona na olimpijskem tekmovanju, mi je pošteno poskočil srčni utrip. To je bilo veliko priznanje za konjiško desetino in seveda tudi zame osebnostno. Tedaj so se dogajali zgodovinski časi za naše društvo in za Konjice.«*

Alojz Hlastec

MINLJIVO, VENDAR UJETO V SLIKI – spomini na olimpijska tekmovanja

VÖCKLABRUCK, AVSTRIJA – 1985, ČLANI A

Vzajemnost in povezanost gospodarstva in gasilstva v takratni Občini Slovenske Konjice se je manifestirala ob pripravah na olimpijado v Vöcklabrucku 1985. Odsotnost članov tekmovalne desetine zaradi priprav, kot npr. 7 dni v Moravskih Toplicah, udeležba na olimpijadi in še dan počitka, so podjetja štela kot prisotnost na delu. Desetina je opravičila zaupanje javnosti z odličnim zlatim uspehom.

BERLIN, NEMČIJA – 1993, ČLANI B

Vodstvo tekmovalnega ešalona GZ Slovenije je za nosilca slovenske zastave na slavnostnem olimpijskem mimohodu določilo Alojza Hlasteca, člana tekmovalne desetine PGD Slovenske Konjice. Dogodek ali priznanje izhaja iz njegove široke aktivnosti v pripravah na olimpijado. Zastavonoša na olimpijadi je velika čast in ponos, za društvo pa posebno priznanje.

Postroj gasilskih tekmovalnih ešalonov. V ospredju slovenska zastava z zastavonošo Alojzom Hlastecem, Berlin, 1993.

VÖCKLABRUCK, REPUBLIKA AVSTRIJA - 1985, SLIKA OLIMPIJSKE ČLANSKE DESETINE

Prva vrsta z leve čepijo;

Karel Hlastec, Vili Rebernak, Alojz Hlastec, Franc Žnidarko, Vinko Hlastec, Franc Čander.

Druga vrsta z leve stojijo;

Leskovar Jože, poveljnik OGZ Slovenske Konjice, Miran Brečko, Franc Hlastec, predsednik OGZ Slovenske Konjice, Anton Hlastec, Anton Turnšek, predsednik občine Slovenske Konjice, Florjan Jančič, predsednik PGD Slovenske Konjice, Vili Kukovič, mentor desetine, Avgust Hlastec, Darko Mlakar.

1985, ČLANI A

BERLIN, REPUBLIKA NEMČIJA, 1993, SLIKA ČLANSKE DESETINE Z POVELJNIKOM GZ SLOVENIJE

Prva vrsta z leve čepijo;

Anton Hlastec, desetar, Vili Rebernak, Vinko Hlastec, Karel Hlastec, Milan Gorenjak.

Druga vrsta z leve stojijo;

Alojz Hlastec, Janez Hlastec, Franc Žnidarko, Anton Sentočnik, poveljnik GZ Slovenije, Avgust Hlastec, Darko Mlakar.

1993, ČLANI B

VARAŽDIN, REPUBLIKA HRVAŠKA – 2005, SLIKA ČLANSKE DESETINE

Z leve strani;

Anton Hlastec, desetar, Vili Rebernak, Franc Žnidarko, Janez Hlastec, Vinko Hlastec, Avgust Hlastec, Karel Hlastec, Darko Mlakar, Alojz Hlastec.

2005, ČLANI B

Gasilski prvaki Jugoslavije, Kraljevo, 1984

Na zboru tekmovalnih desetih na Rogli pred odhodom na olimpijado v Berlin je bil predstavljen rov domače izdelave v velikosti 2 x 4–8 m. Rov je sestavni element discipline prenosa štafetne palice. Na njem so lahko vadile vse desetine, ki so se na Rogli pripravljale na olimpijado. Rov je izdelal v sodelovanju z drugimi člani desetine Alojz Hlastec.

VARAŽDIN, HRVAŠKA – 2005, ČLANI B

Tekmovalna desetina se je tretjič vrnila z zlato medaljo in se vpisala v zgodovino društva in kraja Slovenske Konjice. Tekmovalno desetino so iz domačega kraja na olimpijado pospremili podporniki (navijači) z avtobusom in osebnimi avtomobili.

Člani desetine so v času olimpijade doživeli neprijetno presenečenje, ko je neznanec obiskal njihove bivalne prostore.

Konec dober, vse dobro! Tako so si predstavljali člani desetine PGD Kebelj, ko so v zadovoljstvo svojega uspeha in veselja pripravili pravo „moko vajo“ in začeli nositi pod vodne tuše vse blizu njih bivajoče tekmovalce, seveda tudi Konjičane. Gasilska šala je bila uspešna. Tudi Poveljnik GZ Slovenije Matjaž Klarič ni ostal suh. Duhovito, a preveč mokro.

Srebrni konjiški grb, ki ga podeljuje Občina Slovenske Konjice, 30. 6. 2010.

Na gasilski olimpijadi v Celju 2022

Zgodovina gasilsko-športnih disciplin je po vsebini in organizacijskih oblikah doživela bogato razvojno pot. Od nekdanih srečanj in gasilskih dni do tekmovanj, ki so se obeleževala z diplomami, pohvalami in priznanji, pokali, ki jih v gasilstvu množično poznamo po letu 1950.

Tekmovalni duh ekip med člani, veterani, mladinci in pionirji je iz leta v leto naraščal. Vsi napori in samodisciplina tekmovalcev so društvu napolnili vitrine z več kot tisoč pokali.

Dvig olimpijske zastave pred konjiškim gasilskim domom, 2022

Osvojeni pokali v dveh vitrinah

Pogled na vitrini je navdušujoč! V eni je med več tisočimi ohranjen najstarejši društveni pokal iz leta 1966.

Po treh zaporednih zmagah prehodni pokal postane last društva. Največji in najžlahtnejši pokali, osvojeni na prehodnih gasilskih tekmovanjih:

- 1983 – Vojnik
- 1983 – Slovenske Konjice
- 1984 – Mestinje
- 1984 – Kraljevo, prvaki GZ Jugoslavije
- 1998 – Avstrija - Slovenija
- 1973 – GZ Jugoslavije ob 100-letnici društva
- 1990 – Split, mednarodno tekmovanje
- 1990 – Oplotnica
- 1998 – Kaštela

Pokal 100 talcev Stranice v rokah ekipe članov A, 1986

Prehodni pokal 100 talcev Stranice je bil osvojen 1986. Pokal meri v višino 137 centimetrov, zaključni cvetni del ima volumen 5 litrov. To je eden izmed največjih znanih prehodnih pokalov v GZ Slovenije.

Sprejem nekdanjih udeležencev olimpijad na celjski olimpijadi, 17. 7. 2022

Z leve: Vili Rebernak, Franc Žnidarko, Karel Hlastec, Avguštin Hlastec, Darko Mlakar, Janez Hlastec, Anton Hlastec in Alojz Hlastec.

5. poglavje

VZNEMIRLJIVO JE BITI DEL NEČESA, KAR NASTAJA

Slovenski gasilci so v osamosvojitveni vojni opravili svojo domovinsko dolžnost. Preoblikovana gasilska zveza samostojne države je v imenu vsega članstva prejela državno odlikovanje častni znak svobode Republike Slovenije. Svoj delež k osamosvojitvi Slovenije so pripevali gasilska društva in člani s Konjiškega.

Jubilejne in spominske medalje so znak časa in dogodkov v gasilstvu. Na Konjiškem so bile ustvarjene v spomin na prostovoljnost ter predstavnikom lokalne in državne oblasti podeljene za zasluge v gasilstvu ter čezmejno sodelovanje.

Z razvojem družbeno-ekonomskih odnosov in uvajanjem novih tehnologij v podjetja je društvo dobilo novo gasilsko tehniko in postavilo gasilski dom. Istočasno je potekalo izobraževanje članstva za delovanje v povsem novih razmerah nesreč in reševanja.

Jubilejne medalje:
PGD Slovenske Konjice, 1993
PGD IC Konus, 2005
GZ Slovenske Konjice, 2005

Poleg glavne naloge so strokovno usposabljali operativno enoto, jo opremljali s sodobno osebno varovalno opremo in gasilsko tehniko, skrbeli za ohranjanje gasilske dediščine.

Zakon o prostovoljnem gasilstvu v Republiki Sloveniji je bil sprejet šele leta 1993. Po njem se je družbena lastnina v upravljanju PGD preoblikovala v gasilsko lastnino. Preoblikovanje lastnine je zajemalo dom, tehniko, opremo, zemljišče in ostali poslovni inventar. PGD Slovenske Konjice je končno postalo lastnik in gospodar na svojem.

Po sprejetju Zakona o krajevni samoupravi se je opravila delitev Občine Slovenske Konjice in kasneje tudi občinske gasilske zveze v letu 1994. PGD Slovenske Konjice je od takrat povezano v Gasilsko zvezo Slovenske Konjice, s katero po pogodbi z Občino Slovenske Konjice in po Zakonu o gasilstvu opravlja javno gasilsko službo.

120 LET 1873–1993

S prostovoljnim delom in umnim gospodarjenjem ter pridobljenimi finančnimi sredstvi je društvo najbolj napredovalo med letoma 1973 in 1993. Takšna ugotovitev je zapisana v brošuri, ki je izšla ob 120-letnici društva.

V letu 1985 je bil gasilski dom ponovno povečan za 600 površinskih metrov. Zgornje nadstropje je bilo dokončano in opremljeno v letu 1993.

Pridobili smo avtoleste, cisterno za kombinirano gašenje, dve prenosni brizgalni, kombi in opremo za servisiranje gasilnikov ter začeli snovati gasilski muzej.

Društvo je izoblikovalo lastni priznanji za udeležbo na intervencijah, in sicer:

- mali kipec sv. Florjana (do 50 intervencij),
- veliki kipec sv. Florjana (nad 100 intervencij).

Čeprav 1985. še ni bilo primerno obupati čaščenja gasilskega patrona sv. Florjana, je bilo vznemirljivo biti del nečesa, kar nastaja.

LETO 1996

Razvitje društvenega prapora in nabava sodobne avtocisterne MB 1735 je bil nov korak v opremljenosti gasilske tehnike društva. Nadgradnja, ki jo je v tovarni Mezt v Nemčiji nadzoroval član društva Vili Kukovič, je bila v mnogočem prilagojena našim potrebam.

V program plačila so se ob Občini Slovenske Konjice vključili še botri: Anton Ofentavšek, Franc Kangler in Štefan Strašek.

NOV KORAK V PRIHODNOST

Predor Golo rebro, HTV in koncesija, 1999

V letu 1999 je PGD Slovenske Konjice pridobilo koncesijo za reševanje iz predora Golo rebro na odseku avtoceste Maribor-Celje. Društvo je s tem prevzelo veliko odgovornost iz naslova nalog koncesije, hkrati pa pridobilo nov finančni vir.

V letu 2003 je bil v Konjicah razširjen sestanek vseh odgovornih za požarno varnost v cestnem predoru Golo rebro, ki spada pod požarni okoliš PGD Slovenske Konjice. Dogovorjeni so bili program in zadolžitve za ureditev dostopne ceste do predora, vhoda na avtocesto in vodnih hidrantov. Zataknilo se je pri avtocisterni. Predstavnik Uprave za zaščito in reševanje RS je povedal, da nam je namenjena rabljena avtocisterna – ‚tunelec‘, ki jo uporabljajo v Ljubljani. Ogorčeni smo mu jih napeli.

Botri in gostje ob sprejemu avtocisterne ter razvitju prapora, 1996. Z leve: Janko Mirnik, Franc Kangler, Anton Ofentavšek, Florjan Jančič, Ivan Pajk, Janez Jazbec, Jože Veber, Štefan Strašek in Vili Kukovič.

Javna prireditev ob 120-letnici. Na tribuni med gosti predsednik GZ Slovenije Ernest Eöry, ki je imel pozdravni nagovor.

Še istega leta nas je obiskal Miran Bogataj, poveljnik CZ RS, z novico, da bo novo vozilo prišlo v letu 2004. Da bi preverili čas izvoza in prihod do predora, nas je obiskal Bojan Ušeničnik, generalni direktor Uprave za zaščito in reševanje RS. Ker se je sam prepričal, da je lokacija Slovenskih Konjic boljša od Slovenske Bistrice, se je tudi on odločil, da vozilo pride v PGD Slovenske Konjice.

Ob sprejemu vozila v uporabo leta 2004 je bila ob svečanosti prezrta zgodovina dogodkov pred letom 1999 in do leta 2004.

Izvajalci programa pridobitve koncesije so bili na različnih ravneh Rudi Petan, državnozborski poslanec, Franc Hlastec, Florjan Jančič, Avgust Hlastec, Vili Kukovič, člani društva, ter člani GZ Slovenske Konjice: Jure Hohler, Karel Juhart, Božo Kolarič.

Operativci s HTV, z leve stojijo: Ernest Hlastec, Boštjan Čander, Franjo Pintarič, Janez Klančnik, Branko Kukovič, Matjaž Laznik in Alojz Hlastec, 2004.

Utrinek: Preizkus

V postopku dodelitve koncesije za reševanje v predoru Golo rebro je Bojan Ušeničnik želel svojo določitev postaviti na realne podatke. Pripotoval je v Slovenske Konjice, kjer sta ga pričakala predsednik društva Florjan Jančič in član društva Franc Hlastec. Na njegovo zahtevo je bila aktivirana sirena na gasilskem domu, in sicer za meritev časa prihoda gasilcev in časa izvoza. Pri tem se je meritev časa v prvem koraku dobro končala. V gasilsko vozilo z voznikom Vilijem Kukovičem so vstopili vsi trije omenjeni. Meritev časa se je ponovno pričela. Od gasilskega doma do križanja ceste Konjice-Poljčane z avtocesto, podvoz Konjiška vas-Žiže (Vinše), je moral voznik cisterne (brez sirene) voziti po cestnoprometnih predpisih. Pred avtocesto se je meritev (drugega) polčasa končala.

Preizkus je bil uspešen. Bojan Ušeničnik je v povzetku izjavil: »In mene so v pisarni prepričevali, da ima sosednje društvo Slovenska Bistrica večjo časovno prednost od vašega.«

130-LETNICA 1873–2003

Praznovanje je potekalo pod sloganom

Skupaj do uspehov, skupaj v praznovanju!

Slovesno praznovanje 130. obletnice je bilo 21. septembra 2003 z odprtjem prenovljenega gasilskega doma in odkritjem spominske plošče ustanoviteljem gasilskega društva 1873. V garažni del doma so bila vgrajena hidravlična vrata za potrebe hitrih izvozov. Posebna počastitev vsebine praznovanja je bila postavitve spominske plošče ustanoviteljem na pročelje gasilskega doma, ki so ga zgradili leta 1907.

V popoldanskem času je bila v mestu velika parada s preko 800 gasilcev. Častna tribuna je bila na Starem trgu, zaključek pa v športni dvorani. Častni govornik je bil dr. Anton Grizold, minister za obrambo.

DAN NARAVNE UJME IN SOLIDARNOSTI, 2004

Spodbuda in navdih za medsebojno solidarnost je živa v besedi Simona Gregorčiča: »Gorjé mu, ki v nesreči biva sam! A srečen ni, kdor srečo uživa sam.« S to mislijo se vračamo v čas, ko je Dravinjsko dolino in Slovenske Konjice z okolico prizadela naravna ujma s točo.

Dogodek 9. avgusta 2004 ob 18.09 je z veliki posledicami postal eden od mejnikov našega časa. Plodovi

Tribuna v športni dvorani ob 130-letnici leta 2003, z leve: Ernest Eöry, Andrej Tomažič, Janez Jazbec in dr. Anton Grizold.

lastnega dela so se pred očmi izničili.

V odpravi posledic je konjiškemu društvu v enem tednu priskočilo na pomoč 462 gasilcev iz 42 gasilskih društev celjske in mariborske regije. Poškodovanih je bilo 1194 stanovanjskih, gospodarskih in drugih zgradb in več sto avtomobilov, poleg tega pa tudi celotno okoliško vinogradništvo in poljedelstvo.

Posledice so se organizirano odpravljele v izjemni solidarnosti med gasilci in prebivalci.

Za izredno izkazano pomoč sta 29. 9. 2004 takratni župan Janez Jazbec in poveljnik štaba Civilne zaščite Republike Slovenije Miran Bogataj izročila posebne zahvalne listine sodelujočim gasilskim društvom. Lokalna skupnost pa je 9. avgusta 2005 postavila spominsko ploščo na pročelje gasilskega doma v Slovenskih Konjicah.

Da bi spodbujali solidarnost med ljudmi in spoznanje, da v nesreči nisi nikoli sam, je bil med GZ Slovenske Konjice, Občino Slovenske Konjice in poveljstvom CZ Občine Slovenske Konjice podpisan protokol o spominskem prazniku Dan gasilca – dan solidarnosti v Občini Slovenske Konjice, kot simbolom povezovanja ljudi.

Ujma s točo nad mestom, 9. 8. 2004

Spominska plošča na gasilskem domu, 2005

Dan gasilca – dan solidarnosti se v občini praznuje vsako leto 9. avgusta s pričetkom ob 18.09.

Utemeljitev praznika ni le v obeleževanju ujme v našem kraju, temveč zajema spomin na sedanje velike nesreče in požare v Sloveniji, pri katerih so gasilci postali junaki reševanja ljudi in premoženja. Slednje potrjuje upravičenost ustanovitve lokalnega gasilskega praznika solidarnosti med gasilci in prebivalci.

Ob deseti obletnici ujme, 2014, so na gasilskem prazniku v Tepanju podelili zahvale za uresničitev ideje ustanovitve praznika in spominske plošče v letu 2005. GZ in Občina Slovenske Konjice sta steklene konjičke podelili Janezu Jazbecu, Florjanu Jančiču, Stanislavu Hlastecu in Božidarju Kolariču.

Ob 50. obletnici Gasilske zveze Slovenske Konjice

PGD Slovenske Konjice se aktivno vključuje v programe GZ Slovenske Konjice. Društvo je od leta 1955 vključeno v občinsko GZ, od leta 1994 – po nastanku GZ Zreče – Vitanje – pa ostaja v GZ Slovenske Konjice.

Po svečani seji v stavbi Konusa, 2005
(Janez Jazbec, Ernest Eöry, Stanislav Hlastec in drugi)

GASILSKI DOM – STOLETNIK 1907–2007

Gasilski domovi predstavljajo bogato gasilsko dediščino. Z njimi se je pričela nova doba napredka gasilstva. Pred letom 1907 so gasilska društva bila večinoma v podnajemniških razmerjih za svoje „orodišče“. Tudi sestankovali so po gostilnah, komor mladina ni imela vstopa. Šele z domovi je gasilski naraščaj dobil svoje mesto v gasilski organizaciji.

Konjiški gasilci so že leta 1907 po vzoru jugendstila zgradili enega najlepših gasilskih domov na Slovenskem. Ob prenovi je bil pred domom postavljen obnovljen piramidni okras, ohranjen iz leta 1907, ki je poleg ostalih krasil ostrešje doma.

Svečanost 29. 9. 2007 sta popestrila: Gasilski pevski zbor Zreče z zborovodkinjo Olgo Kangler in domača godba na pihala pod vodstvom Ivana Kacbeke.

Ob jubileju, katerega pokrovitelja sta bili Občina Slovenske Konjice in GZ Slovenije, je bila izdana zloženska; nekdanjim gospodarjem pa so bila podeljena priznanja, ki jih je v imenu društva izročil župan Miran Gorinšek.

Ohranjen piramidast okras secesijske arhitekture prvega doma iz leta 1907

Ogled razstave, predsednik GZ Slovenije Ernest Eöry, 2007

Gostje ob jubileju pred gasilskim domom, 2007

Prejemnik priznanja Jure Tomažič st., 2007

Prejemnik priznanja Oto Fijavž, 2007

V jubilejnem času opravljajo odgovorne naloge v društvu mlajši člani, ki v društvu prevzemajo razne dolžnosti.

Dušan Arzenak

Dušan je član društva od 1981. leta in je gasilec I. stopnje. S svojim marljivim in zanesljivim delom v društvu mu je zaupana skrb za vzdrževanje doma in vodenje gasilskega servisa. Konjiški gasilski dom je prostorsko zahteven objekt za vzdrževanje in z okolico zahteva skrbno gospodarjenje. Dušan vse to zmore v zadovoljstvo društva, kot lastnika doma in opreme.

Dušan Arzenak

Matjaž Laznik

Matjaž je član društva že od leta 1975 in je kot gasilec – operativec – opravil več tečajev iz gasilskih specialnosti. Je aktiven udeleženec na skoraj vseh društvenih intervencijah, kar krasi njegov prostovoljni lik gasilca. Prav tako je vključen v delo gasilskega servisa in v druge naloge v društvu. S strokovnim izobraževanjem je VGČ I. stopnje.

Matjaž Laznik

Svečanost pred gasilskim domom ob 135-letnici društva, postroj praporščakov

135 let delovanja društva 1873–2008

Obdobje 2003–2008 je bilo izjemno uspešno za razvoj društva, tako v nabavi nove gasilske tehnike kakor v izboljšanju delovnih pogojev v gasilskem domu. Dograditev prizidka je prinesla dva garažna prostora, namestitve polnilnice za dihalne aparate in fitnes za sproščanje ter kondicijske vaje. Društvo je prejelo med tehniko tudi novo brizgalno Rosenbauer FOX3. Ob jubileju je bilo podeljeno priznanje zaslužni članu društva.

V letu 2007 je v Muzeju gasilstva Dravinjske doline bila razstava *Gasilski domovi, stoletniki na Slovenskem* v počastitev sto let konjiškega gasilskega doma (1907–2007). Razstavljenih je bilo 46 slik gasilskih domov 100-letnikov iz cele Slovenije, ki v letu 2007 niso več obstajali. Razstavo je odprl takratni predsednik GZ Slovenije Ernest Eöry.

Jubilej je bil zaznamovan z izidom kronike *Naših sto petintrideset let 1873–2008*.

Podelitev listine častne članice PGD Slovenske Konjice dr. Ljubici Jelušič, 10. 9. 2010, v Slovenskih Konjicah.

Z leve: Anton Hlastec, Jure Tomažič, Slavko Pačnik, Florjan Jančič, dr. Ljubica Jelušič, Miran Gorinšek, Franc Hlastec, Alojz Hlastec, Ernest Hlastec.

Seštevek aktivnosti 2009–2012

Že v letu 2009 je društvo pridobilo poveljniško vozilo Hummer H3. Prav tako so se v tem času vodili pogovori za koncesijo za tehnično reševanje in nevarne snovi. Dotlej je za območje konjiške občine to pooblastilo imelo PGD Zreče. Na posredovanje župana občine Mirana Gorinška je dr. Ljubica Jelušič, ministrica za obrambo, v letu 2009 podelila konjiškemu društvu koncesijo za območje konjiške občine.

Leto 2012 je bilo za društvo uspešno, kajti z nabavo vozila z dvigalom TRV-2D je postajala operativa društva vsestransko delujoča.

Vendar gasilstvo v zgodovini ni samo operativa, gasilstvo je nekaj več – je del življenja in varnosti ljudi in njihovega premoženja, ohranjanja dediščine ter solidarnosti v kraju delovanja.

V letu 2012 je društvo obiskal dr. Danilo Türk, takratni predsednik Republike Slovenije.

Prejemniki priznanj, z leve stojijo: Anton Hlastec, Franc Hlastec, Vili Kukovič, Jurij Tomažič st.; sedijo: Milan Mihelak, Marta Šmalc, Florjan Jančič.

Skupinska slika konjiških gasilcev s predsednikom Republike Slovenije dr. Danilom Türkom pred gasilskim domom v Slovenskih Konjicah, 21. april 2012

Sto štirideset let društva 1873–2013

Velika prireditev na Mestnem trgu in sprejem novega tehniško-reševalnega vozila Mercedes 1828 AK.

Tehniško-reševalno vozilo je bilo nabavljeno z veliko finančno podporo občanov in drugih.

Na valovih društvene zgodovine sta se v kratkem času zvrstila predsednika Franc Čander ter Drago Alenc. Društvo je sprejemalo nove programe dela in s tem umirjalo razmerja.

Obletnico je zaznamovala bogata monografija *Gasilstvo na Konjiškem 1873–2013* izpod peresa Florjana Jančiča, ki jo je uredil in oblikoval Blaž Prapótnik; obsežna knjiga je zajela tudi predstavitev ostalih gasilskih društev iz občine Slovenske Konjice.

Gostje na svečanosti, predsednik GZ Slovenije Jošt Jakša ob županu Miranu Gorinšku, 2013

PGD Slovenske Konjice – gasilska tehnika in gasilska vozila na Mestnem trgu ob 140. obletnici društva, 3. oktober 2013

Dvajset let muzeja 2000–2020

V letu 2020 so ob 20-letnici delovanja Muzeja gasilstva Dravinjske doline pisani in elektronski mediji posvetili izjemno pozornost društvu in promociji muzeja. Izdana je bila zloženka. Za muzej so bile nabavljene nove vitrine in ustanovljene nove zbirke, ki so muzeju prinesle 100 eksponatov.

RTV Slovenija je posnela film o jubileju, ki je bil predvajan v Dnevni kroniki in ga hrani muzej. Za film je predsednik društva Drago Alenc povedal, da ima društvo dva dragulja, operativo in muzej. V muzeju so se zamenjali razsvetljava, vsi napisi in obnovila muzejska zbirka. Dodatna obogatitev je ekran za prikaz kratkih filmov iz gasilske zgodovine. Jubilejni trenutek je potekal v času ‚korona pravil‘, brez navzoče javnosti.

Obletnica je bila obeležena v ožjem krogu: župan Darko Ratajc, predsednik sveta muzeja Tomaž Pahole, predsednik društva Drago Alenc ter izvajalci prenove muzeja: Florjan Jančič, Alojz Hlastec in Frenki Ratej, 2020.

Sprejem gasilskega vozila GVC 16/25 Rasenbauer AT, ki mu je poleg članov društva prisostvoval župan Darko Ratajc, 29. 5. 2020.

Spominski praznik leta 2022 v Slovenskih Konjicah

18. obletnico ujme smo obeležili v Slovenskih Konjicah na Mestnem trgu in v prostorih Doma kulture. Praznovanje je potekalo v duhu slogana

Narava nagaja, gasilci pa so nepogrešljivi.

Potek spominske slovesnosti:

1). Mestni trg

Postroj članic in članov gasilskih društev GZ Slovenske Konjice. Po gasilskem protokolu se je izvršil prevzem gasilskih vozil z blagoslovom avtocisterne GVC-16/25 in moštvenega vozila GVM-1. Blagoslov je opravil konjiški arhidiakon Jože Vogrin.

2). Dom kulture

Soorganizator izvedbe Dneva gasilca – dneva solidarnosti v Občini Slovenske Konjice je bilo PGD Slovenske Konjice, ki je ob pazniku predstavilo svoje pridobitve v gasilski tehniki.

Dobrodošlico in pozdravni nagovor je imel predsednik domačega društva **Drago Alenc**, ki je spomnil:

»Kot lahko vidimo, nam narava iz leta v leto bolj nagaja. Zato nam ne bo nikoli težko nameniti kakšnega evra več za izobraževanje gasilcev, nakup nujno potrebne gasilske opreme ali delovanje gasilske mladine.«

V nadaljevanju je prisotne nagovoril konjiški župan Darko Ratajc, ki je med drugim dejal, da bo *»občina gasilsko dejavnost maksimalno podpirala tudi v prihodnje. Ponosen sem na številne gasilce v občini in to, da imamo cele družine, kjer se gasilstvu posvečajo že več generacij. Skrbeli bomo za to, da bodo imeli gasilci dobre pogoje za svoje delo ...«*

Tomaž Pahole, predsednik GZ Slovenske Konjice, je poudaril pomen gasilske mladine in njene množičnosti:

»To nam zagotavlja varnost za v prihodnje, ko bomo gasilci ob vse več naravnih nesrečah še bolj nepogrešljivi...«

Janko Žuntar, predsednik Nadzornega odbora GZ Slovenije, je v pozdravnem nagovoru pohvalil ohranjanje gasilskega dneva in zgodovine gasilstva v Konjicah.

Prevzem in blagoslov gasilskih vozil PGD Slovenske Konjice, 2022

Gasilska vozila na Mestnem trgu v Slovenskih Konjicah, 2022

Domovinski ponos

Praznik so s svojo navzočnostjo počastili tudi predstavniki sosednjih gasilskih zvez in društev ter domača javnost. Pripomniti je potrebno, da je srečanje ob prazniku imelo pridih in navdih požrtvovalnosti ter sposob-

nosti članstva slovenske gasilske organizacije pri gašenju največjega požara na Krasu v zgodovini Slovenije, kjer so pomagali pri obvladovanju ognja in gašenju tudi gasilci GZ Slovenske Konjice.

Nagrajenci GZ Slovenske Konjice z županom v domu kulture, 2022

6. poglavje

S PONOSNO PRETEKLOSTJO ZAZRTI V PRIHODNOST

Mladi in društvo

V uvodni besedi o gasilski mladini je nujno spomniti, da so društva dolžna v svoje vrste vključevati mladino v skladu z *Zakonom o slovenskem gasilstvu*. Skrbeti morajo za svoj naraščaj, ki bo prevzemal operativne naloge, ko odraste. Društva morajo zagotavljati mentorje, ki skrbijo za vzgojo in oblikovanje osebnosti kasnejših članov društva. V ta namen zagotavljajo tudi denarna sredstva.

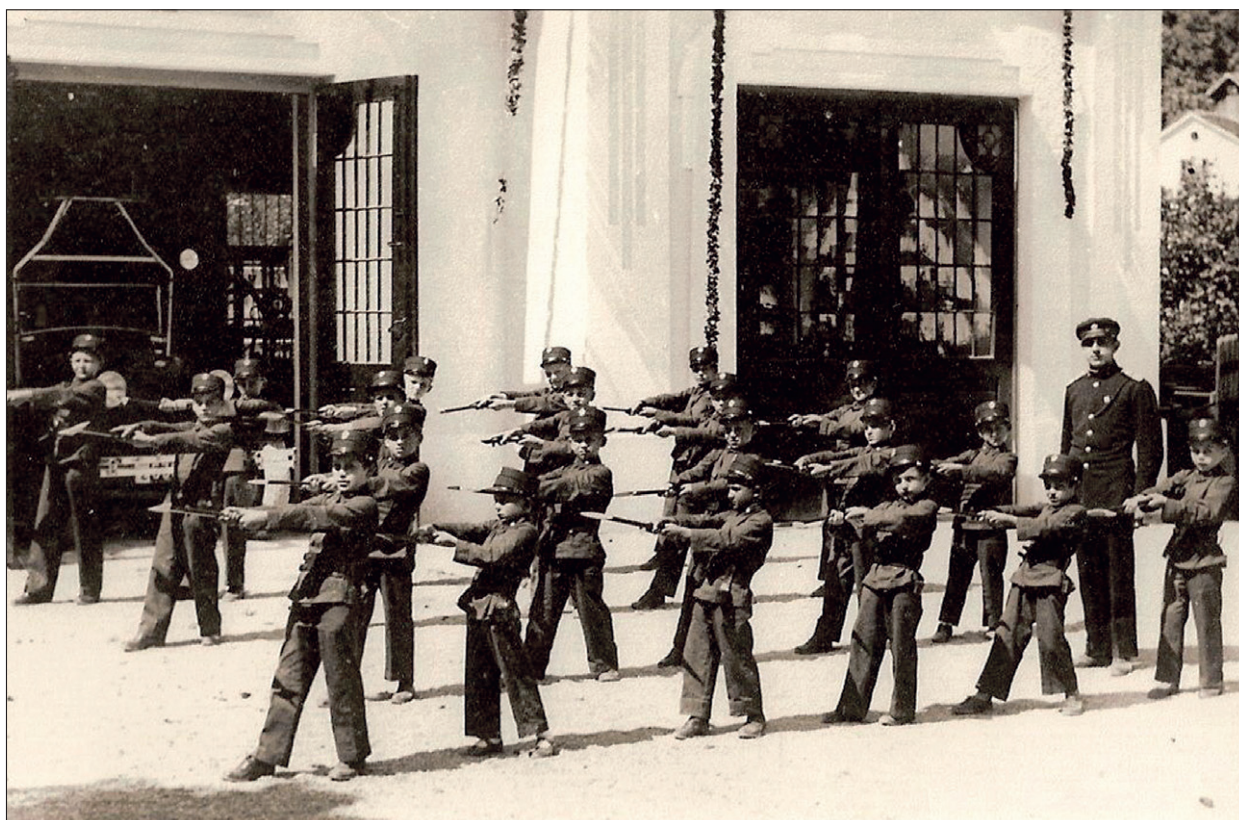
Čeprav so na Slovenskem že v času Avstro-Ogrske mnoga društva imela svoje domove, so mladi vanje začeli prihajati po 1. svetovni vojni.

Časopis *Gasilec* je 29. decembra 1917 začel objavljati vežbe naraščaja, ki jih je sestavil Fran Barle.

Zanimivo je, da so se do 2. svetovne vojne zelo brinili žensk in mladih. Ko je vojna razredčila gasilske vrste, je kadrovska stiska rodila novo gasilsko miselnost.

Zakon o gasilstvu iz leta 1933 je prinesel določilo, da morajo imeti društva naraščajnike. V društvih so določilo spoštovali in v letu 1939 se je jugoslovanskega gasilskega kongresa v Ljubljani udeležilo več kot 900 naraščajnikov.

Tudi konjiško gasilsko društvo je v letu 1935 imelo večjo skupino naraščajnikov, ki so vadili z leseno sekirico za javne nastope. Konjiški pionirji so s sekiricami nastopili v Mariboru leta 1956. Vadbene sekirice kot eksponat hrani Muzej gasilstva Dravinjske doline.

Vaje naraščajnikov – pionirjev s sekiricami pred konjiškim gasilskim domom leta 1937/38

Pionirska desetina, mentor Anton Arnuš, 1957

Čas 2. svetovne vojne je ponovno razredčil gasilske vrste. Jugoslavija je podpirala razvoj gasilstva in slovenski gasilci so dobili leta 1948 Zakon o prostovoljnih gasilskih društvih.

Naraščajniki so se preimenovali v pionirje. Gasilska šola v Medvodah je izobraževala gasilsko mladino; leta 1955 jo je zaključil konjiški pionir Silvo Brglez.

Mladi gasilski rod je dobival močne korenine ter se razvijal. Uspehi pionirskih tekmovalnih desetini so bili vedno naslonjeni na njihovega mentorja.

Prvi večji uspeh so konjiški pionirji dosegli v letu 1957 z osvojitvijo 1. mesta, za kar so prejeli diplomu in pokal.

V obdobju 1968–1988 so bili mladi konjiškega društva izjemno aktivni.

Leta 1972 in 1979 je bilo v Konjicah srečanje gasilskih pionirjev gasilskih zvez Slovenije in Hrvaške. Skozi mesto je v ešalonih 25. 6. 1972 korakalo več kot 600 mladih. Konjiško društvo je skupaj z občinsko gasilsko zvezo zagotovilo pogoje srečanja. Glavni organizator srečanja je bil član društva Franc Hlastec.

GASILSKA ZVEZA LR SLOVENIJE	
Štev.	149
SPRIČEVALO	
Pionir	BERGLEZ Silvo
rojen	23. VII. 1942 v. Režina
okraj	Celje, član PGD Slov. Konjice
OGZ	Celje, je obiskoval od 18. VII. 55
do 1. VIII. 55 gasilsko pionirsko šolo v Medvodah in	
jo dovršil z <u>odličnim</u> uspehom.	
S tem je pridobil znanje <u>pionirskega desetarja</u>	
Medvode, dne 1. avgusta 1955	
Člani komisije:	
1.	<u>Quaracop</u>
2.	<u>Štefličar Joz</u>
3.	<u>Winston Royle</u>
Upravitelj:	(Buh Alojz)
	<u>Quaracop</u>

Spričevalo pionirja Silva Brgleza, 1955

Mimohod ešalonov gasilskih pionirjev, Slovenske Konjice, 1972

Pionirska tekmovalna desetina v sedemdesetih letih 20. stoletja, z leve: Matjaž Laznik, Jure Tomažič, Vojko Kotnik, Boris Gaber, Franci Čander, Bojan Gilčvert, Andrej Tomažič in Igor Iskrač.

Iz tega obdobja izhajajo vrhunski in neponovljivi pionirski tekmovalni uspehi.

Pionirska desetina je na jugoslovanskem izboru v Prizrenu dosegla nastop tekmovalnih desetini na mladinski olimpijadi 1987 v češkem mestu Havlíčkův Brod.

HAVLÍČKŮV BROD, 1987

Mladi morajo imeti svoje sanje ...

Gasilski pomladek je želel nastopiti na mladinski olimpijadi. Čeprav je bila pot dolga, z mnogimi tekmovalnimi vajami in uspehi, je našim pionirjem uspelo priti na cilj. In tudi na cilju ti jo škrt lahko zagode – zgodilo se je, kar je na tekmovalnih vedno lahko zgodi. Predaja štafetne palice ni uspela. Nam spremljevalcem naše desetine je zastal dih. Vendar dobro natrenirani pionirji se niso zmedli. Dolgonogi Gorazd Kolarič je s silovitim tekom nadomestil izgubljeni čas. Desetina se je uvrstila med 10 najboljših. Mentorji desetine: Franc Žnidarko, Janez Hlastec in Vili Rebernak.

Na povabilo organizatorja mladinske olimpijade, da vsaka tekmovalna desetina prispeva predstavitev kraja in države, od koder prihaja, je konjiška desetina

prispevala aranžiran pano, ki sta ga pripravila Frenki Ratej in Slavko Pečovnik, aranžerja takratnega podjetja Dravinjski dom v Slovenskih Konjicah. Predstavitev je bila v prostorih mestnega tehničnega muzeja.

V letu 1988 se je po programu **mladi gasilec** na VIII. vseslovenskem srečanju v Slovenskih Konjicah zbralo 67 šolskih ekip pionirjev. Takšna srečanja so bila odraz dobrega dela pionirskih mentorjev, ki so po šolah širom Slovenije vodili krožke osnov prostovoljnega gasilstva. Pogoje srečanja je zagotovilo PGD Slovenske Konjice. Članica društva Jožica Godec, učiteljica in pionirska mentorica na Šoli ob Dravinji, je za izvedbo srečanja posebej zaslužna.

Aktivno delo z mladino dobi nov zagon, ki je porok za prihodnost prostovoljnega gasilstva.

Usposobljeni mentorji so prava rešitev za aktivnosti mladih, saj so oblikovalci začetne osebnosti mladega gasilca. Mentorji tkejo vezi gasilskega tovarštva, ki mlade naveže na društvo in prostovoljstvo. Njihovo delo je za društvo dolgoročno izjemnega pomena in prav v tem je duša in lepota njihovega uspeha.

Tudi izbirni predmet v višjih razredih osnovnih šol varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami je mnogim spodbuda za vstop med gasilske mladince.

Pionirska tekmovalna desetina na olimpijadi, 1987

Pionirji in pionirke po tekmovanju GZ Slovenske Konjice s pokali, 2009. Ernest Hlastec, poveljnik, mentorji: Klemen Fijavž, Matija Fijavž, Aleš Rejc in Boštjan Čander.

Med gasilsko mladino štejemo mlade od 7. do 18. leta, ki se delijo na mlajše in starejše gasilske pionirje ter mladince gasilce od 14. do 18. leta. Za njihovo organiziranost skrbi mladinska komisija.

Ko slike povedo več kot beseda o času, ki je za nami

Vendar dobra misel o naši prihodnosti pravi, da so vsi cvetovi naše prihodnosti v semenih sedanjosti.

Mladim gasilcem je namenjena prihodnost, ki ni nikoli brez preteklosti.

Pionirski kviz GZ Slovenske Konjice je preizkus splošnega znanja in hkrati tekmovanje ter zabava mladih. Mentor: Franc Čander, PGD Draža vas, 2019.

Pionirsko tekmovanje GZ Slovenske Konjice. Mentorji: Franc Čander, Primož Bajda, Matic Vipotnik in Urban Kmetec, 2019.

Pionirji in pionirke pod vodstvom mentorjev obiščejo živalski vrt v Vešeniku. Mentorja: Urban Kmetec in Matic Vipotnik, 2021.

Obisk Poklicne gasilske brigade Maribor je širitev obzorja o gasilstvu. V ozadju tajnik društva Ivan Kacbek, 2022.

Na taboru gasilske mladine na Kopah, sproščenost je del osnove izobraževanja pionirjev, 2022.

Zadovoljstvo po uspešnem gasilskem kvizu pionirk in pionirjev ter mladink in mladincev GZ Slovenske Konjice, 2022

Meddruštveno tekmovanje pionirskih desetini PGD Slovenske Konjice in PGD Zagorje ob Savi. Mentorji: Primož Bajda, Jernej Sojč, Urban Kmetec in Jaka Planinšek, 2022.

Podelitev društvenih majic kot vidnega znaka pripadnosti društvu, 2022

Pionirji in pionirke s starši v muzeju gasilstva izdelujejo novoletne čestitke. Mentorja: Urban Kmetec in Matic Vipotnik, predsednik mladinske komisije in mentor mladim, zaslužen za dobro delo mladega gasilskega naraščaja, 2022.

SAMARITANKE – OPERATIVKE – FUNKCIONARKE

V zgodovini gasilstva je nastala velika preobrazba v stvarnem in duhovnem življenju z vstopom članic leta 1933.

V starih zapisih najdemo opredelitev gasilskega društva, ki pravi, da je to »organizirana združba moških prebivalcev kakšnega kraja«.

Zakon o organizaciji gasilstva v Kraljevini Jugoslaviji iz leta 1933 je izenačil oba spola v članstvu, vendar posebej določal, da so člani napadalnega in obrambnega odseka lahko samo moški.

Konjiška gasilska četa, kot se je takrat imenovalo društvo, je po novem zakonu že tri leta kasneje imela uniformirane članice samaritanke, ki so bile usposobljene za nudenje prve pomoči na gasilskih intervencijah. Samaritanske tečaje je za vse čete takratnega konjiškega sreza vodil domači zdravnik Ivo Rudolf. Zadnji tečaj za samaritanke je bil 12. decembra 1940, že v vzdušju nove svetovne vojne.

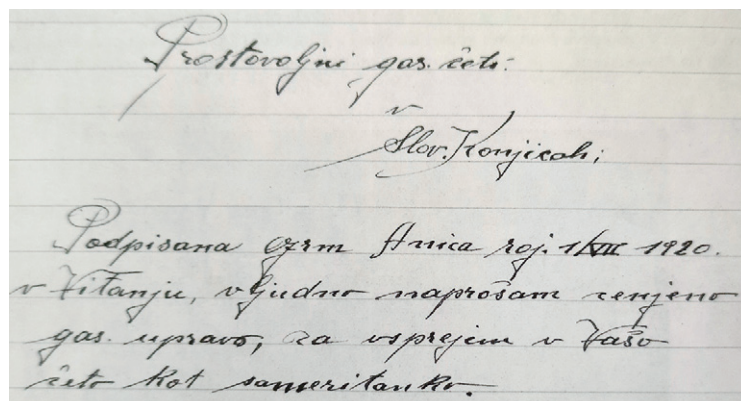
O enakopravnosti žensk tečejo razprave še dandanes. Čeprav se položaj žensk skozi čas izboljšuje, še vedno ostajajo razlike. Te se odražajo tudi v gasilskih vrstah.

V zgodovini ženskega boja za enakopravnost so ženske v Sloveniji dobile volilno pravico 11. avgusta 1945.

Kot zanimivost: v letu 1939 je Tina Korošec iz PGD Primskovo kot prva članica prejela gasilsko odlikovanje. Gasilka Angela Ržek iz Postojne je postala prva gasilska častnica. V letu 2009 smo dobili prvo poklicno gasilko v Celju.

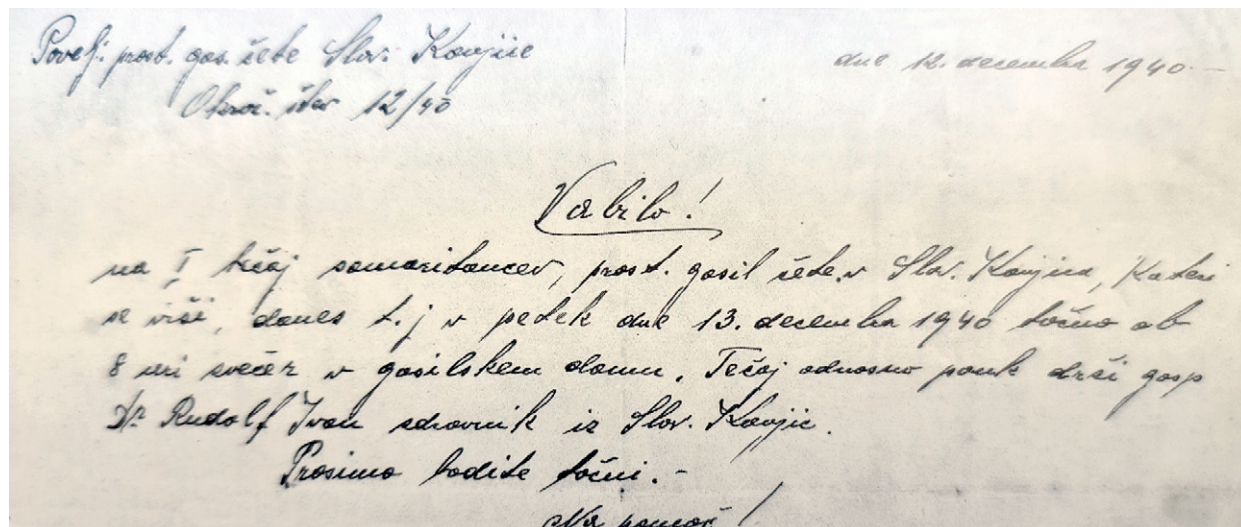

Članice – samaritanke v konjiškem društvu leta 1936

Faksimile prošnje Anice Grm za sprejem med samaritanke; ohranjena listina se nahaja v Muzeju gasilstva Dravinjske doline.

Po letu 1945 je bilo v konjiškem društvu pet članic. Dve članici sta kot bivši samaritanke postali nosilki prve pomoči v društvu. Članica Jožica Horvat si je kot prva članica v gasilski šoli v Žireh pridobila čin podčastnice, drugi dve sta skrbeli za društvene podpornike.

Vabilo dr. Ivana Rudolfa na tečaj za samaritanke, 1940

Članice konjiškega društva – Stanka Černec, Vesna Hlastec, Lidija Kolenc in Marija Starc – v druženju s članicami društev GZ Slovenske Konjice pred gasilskim domom, 2016.

V kasnejšem času so bile aktivnosti za pridobivanje mladink in mladincev zelo uspešne. V času 1973–1993 so v društvu delovale tri desetine, in sicer več kot 20 mladincev in 10 mladink.

Čeprav v društvu deluje komisija za članice, tekmovalne ženske desetine društvo ni moglo sestaviti.

Tina Kureš

Tina je vstopila v gasilske vrste PGD Slovenske Konjice leta 2008. Strokovno znanje in usposobljenost za udeležbo v reševalnih intervencijah si je pridobila leta 2012. Sedaj se kot prva operativka v društvu udeležuje intervencij in drugih nalog društvene operative, in kot sama pravi: »Med fanti se dobro počutim.«

Tina Kureš, gasilka – operativka, 2022

PRIČEVALCI ZGODOVINE OB DRUŠTVENIH JUBILEJIH

- ob 100-letnici društva 1973 in
- ob 150-letnici društva 2023

V spominih ni nujno, da se vsega spomnimo ali zavedamo, saj se realni svet spreminja in je drugačen, kot tudi mi sami. Vsekakor pa so pričevanja del društvene zgodovine in zavedanje pričevalcev, da je njihov prispevek pomemben za zgodovino društva. Pri tem je zanimivo, da spomini prinašajo nezapisan čas, ki ga ni več. In kako čudoviti časi so za posameznika, ko se jih spominja ob pripovedovanju. Tako naši spomini postajajo preteklost in svojevrstno pripovedovanje v sedanjosti. In končno minuli časi postajajo zlati časi.

Ko v človeški modrosti razmišljamo o lepoti življenja, se zavemo, da po tej poti hodimo samo enkrat in takrat delimo življenje z drugimi. Pričevalci časa in dogodkov nas spomnijo na naše sopotnike in prednike, ki jih ni več med nami. Častitljivost visokega društvenega jubileja so pričevanja, po svoji vsebini tudi čas zahvale in spomina na naše prednike. Poklon temu spominu in zahvali izkazujemo z gasilskim spominskim obeležjem na javnem pokopališču v Slovenskih Konjicah.

PRIČEVALCI OB 100-LETNICI DRUŠTVA 1873–1973

Avgust Otorepec

»V gasilsko društvo sem vstopil aprila 1934. leta kot predsednik društva. Do takrat je bilo poveljevanje v nemščini. Pred mano je bil predsednik Franc Demitrovič st., po poklicu pek, sicer pa gostilničar. Ob mojem prihodu v društvo je poveljniške posle prevzel Franc Jerman, pred njim pa je bil poveljnik Konrad Gošnik, gostilničar.

V društvu je bilo 35 gasilcev. Značilno je bilo to, da je bilo društvo takrat zelo zadolženo, dolgovi pa so bili poplačani šele v letu 1941. Prirejali smo prireditve, veselice, težko zasluženi denar smo gospodarno trošili.

Predsednik sem bil do leta 1941. Med tem časom sem za dve leti prenehal delovati, predvsem zaradi političnega pritiska in društvenih dolgov.

Avgust Otorepec
(1895–1978)

Spominjam se, da je zveza (župa) opravljala društvene preglede brez predhodnega obvestila. Gasilska župa je strogo nadzorovala delovanje društva. Če ob pregledu motorna brizgalna ne bi delovala, bi strojnika in funkcionarje poklicali na odgovornost.

Poleg predsednika sem bil v društvu tudi šofer in strojnik. Po mojem prihodu so nemško misleči gasilci izstopili iz društva, drugi so se odselili, pristopili pa so novi člani in kot pomlajeno društvo nadaljevali z delom. V tem času sta bila zelo sposobna tajnika Miha Fink in Karel Štruc.

Po prihodu okupatorja je društvo prevzel Herman Peršenovnik. Društvo je slabo delovalo. Na požarišče je prihajalo le po 5 gasilcev. Nemci se namreč niso upali na oddaljena požarišča.

Po osvoboditvi sem zopet prevzel vodstvo društva in sem bil predsednik do leta 1953, ko sem bil preveden v rezervo.

Spominjam se dogodka, ko smo hoteli, okrog leta 1936, kupiti 6 uniform, ker so bile prejšnje že ponošene. Šli smo k trgovcu Stermeckiju v Celje in hoteli na up kupiti nove uniforme. Ker so vedeli, da je društvo zadolženo, uniform nismo dobili.

Ob 90-letnici društva je predmetni učitelj Milan Rozman napisal z roko obširno kroniko o delovanju društva, ki pa je žal po nekaj letih bila izgubljena ali uničena.

Avgust Otorepec je bil v I. svetovni vojni odlikovan s cesarskim vojnim Karlovim križem, ki ga hrani Muzej gasilstva Dravinjske doline.

Franc Jerman

»Gasilskemu društvu Graz sem pristopil kot 24-letni fant, takoj ko sem odslužil vojaški rok. V Konjice sem se preselil leta 1922 in se vpisal v gasilsko društvo. Poveljniško mesto sem prevzel leta 1934 in smo pričeli slovensko poveljevanje. Poveljnik sem bil do leta 1941 in pozneje po vojni še 1950–1954. Spominjam se večjega požara, ko je med vojno gorela tovarna v Zrečah.«

Franc Jerman
(1881–1973)

Franc Vavpot

»V gasilsko društvo sem vstopil leta 1919. Takrat je bil poveljnik Kovač, za njim pa Henrik Dobnik. Opravljal

sem funkcijo podpoveljnika. Gasilsko društvo sem zapustil, ko je prišel za podpoveljnika Konrad Gošnik.

Spominjam se slovesne otvoritve gasilskega doma leta 1907. Boter je bil grof Windischgrätz, tudi botra je bila, katere imena se več ne spomnim. Gasilci so bili prej v hiši ob Dravinji, v kateri je bila tudi žandarmerija. Od tu so se selili v nov gasilski dom. Na požaru sem bil v Konjicah, ko je okrog leta 1927 gorelo pri Merkšu, kjer je pogorel hlev. Videl sem, kako je sam grof pomagal gnati ročno brizgalno.«

Pepca in Karel Pekovšek

Pepca in Karel Pekovšek, člana društva od leta 1933/34, fotografija iz leta 1973

Pepca Pekovšek, rojena 1895, je bila članica društva od leta 1935, od leta 1966 tudi zaslužna članica društva.

»Naša družina je bila vseskozi gasilska. Mož je član društva od 1923. leta, nato sinova in še jaz. Moje delo je do nedavnega bilo zbiranje sredstev od podpornih članov. Vesela sem novega gasilskega doma, saj je to moj drugi dom.«

Član društva Karel Pekovšek je med 2. svetovno vojno skrnil društveni prapor iz leta 1938. Po letu 1945 je postal gospodar društva in ostal 20 let.

Ivan (Johan) Leskovar

Ivan Leskovar je kot gasilski častnik in poveljnik bil znan kot Johan in med člani spoštovan. Njegova poveljniška doba je imela posebno vsebino. V stanovanju blizu gasilskega doma je imel telefon in stikalo za sprožitev alarma. Tako je bil vedno prvi seznanjen z vrsto nesreče in se je temu primerno odločal.

Johan je v društvo vstopil 1944. leta in bil med letoma 1951 in 1971 njegov poveljnik. Ob pripravah na 100. obletnico društva mu je bil podeljen naslov častni poveljnik.

Po društvenih pisnih virih je to četrta podelitev poveljniškega častnega naslova in prvi predsedniški naslov od ustanovitve društva.

Ivan (Johan) Leskovar
(1915–1986)

Drugi prejemniki častnega naslova:

- 1901 Gotfried Hasenbichel – hauptmann, stotnik
- 1923 Hans Bauman – poveljnik
- 1931 Martin Kovač – načelnik
- 1973 Ivan Leskovar – poveljnik
- 2003 Florjan Jančič – predsednik društva

Jubileji so vedno mejniki, ko se spomnimo in poklonimo vsemu, kar smo skupaj doživeli, in se zahvalimo njim, ki jih ni več med nami.

Skupaj s pričevalci smo se ozrli na preteklost, ki so jo ob 100-letnici društva obujali člani.

PRIČEVALCI OB 150-LETNICI DRUŠTVA 1873–2023

Neverjetno srečanje rešitelja in rešene osebe

Milan je član PGD Slovenske Konjice postal leta 1948 in je sedaj aktiven veteran. Je gasilski častnik II in nekdanji poveljnik PGD Slovenske Konjice.

Za prostovoljno in požrtvovalno delo je prejel med drugimi gasilskimi odličji tudi odlikovanje za hrabrost in odlikovanje za posebne zasluge.

Milan obuja spomine na leto 1995 in pripoveduje:

»Na klic gasilske sirene za pomoč smo odšli na kraj nesreče. Ko smo se prepričali, za kakšno nesrečo gre, sem kot poveljnik razdelil naloge. Šlo je namreč za reševanje osebe iz vodnjaka.

S spustom gasilske lestve v vodnjak sem nad gladi no vode, kljub slabi vidljivosti, prepoznal mlado žensko.

Milan Mihelak
(1934)

Prepričeval sem jo, naj mi pomaga, da jo rešim, vendar ni hotela sodelovati. Uspel sem jo z vrvjo privezati na gasilsko lestev, s katero so naju sodelujoči gasilci izvlekli iz vodnjaka.

In sedaj? Bil sem nedavno pri znancu na obisku, ko je od njega odhajala meni neznana ženska. Znanec me je vprašal, če jo poznam, in hkrati dodal, da sem prav njo rešil iz vodnjaka pred tridesetimi leti.

Spreletel me je čuden občutek presenečenja, skoraj srhljiv spomin na trenutke v vodnjaku, saj takšnega srečanja nisem nikoli pričakoval. Vsekakor pa sem kot gasilec zadovoljen, da sem komu pomagal v stiski, ki je prerasla v novo življenje.

Ob društvenem jubileju se veselim praznovanja 150 let dela društva, saj sem dolga leta del njega.«

Veliko dima in nikjer ognja

Avgust Mušič

Avgust Mušič je kot pionir prišel v PGD Slovenske Konjice v letu 1951. Sedaj je gasilski častnik II. stopnje in aktiven gasilski veteran. V društvu je opravljal funkcijo adjutanta in je med drugimi gasilskimi priznanji tudi nosilec odlikovanja za posebne zasluge.

Gustl je pripovedovalec velikih in malih zgodb iz gasilskega življenja.

Kot pričevalec časa pove dogodek iz leta 1967:

»Z naše domačije v Spodnjih Prelogah je lep razgled na Brinjevo goro in zaselek Gračič. V poletnem času, ravno smo pospravljali seno, sem zagledal, da se nad Gračičem dviguje visok in obsežen črni dim. Kot gasilci to znamo, sem, kot pravimo, pobral šila in kopita in že sem bil v gasilskem domu ter spustil sireno. Voznik Piki Vezenshek in drugi smo kmalu prišli na kraj, kjer se je pred nekaj časa valil dim visoko pod nebo. Prihiteli so tudi gasilci iz Zreč in Oplotnice.

Ni ne dima ne ognja, samo še znan vonj v zraku po vročem bitumnu. Člani našega društva so najprej pogledali mene. Iz obeh društev pa tudi drug drugega. Izgledali smo kot tisti, ki so prišli gasit luno.

Domačini od začetka niso bili zgovorni, a ko so se opogumili, so povedali, da se je pri gradnji hiše vnel bitumen in močno zagorel. Kmalu so ga pokrili s peskom in pogasili. Gasilci smo se razgovorili z domačini, ki so tar-

nali, da nimajo vode. Zato smo iz naše cisterne nalili vodo v vse sode in vedra, ki so jih pripeljali. Razšli smo se dobre volje.«

Gustl nadaljuje:

»V spomin na našega nekdanjega poveljnika Jožeta Leskovarja bi rad povedal poučen dogodek za gasilce – operativce, kajti mene se je močno dotaknil. Časa dogodka se ne spominjam točno, ko je na Čintovem (nekoč posestvo Jakoba di Centa, op. a.) pod Škalcami zagorel hlev. V njem je takratna konjiška kmetijska zadruga imela svoje konje. Intervencije se je udeležilo več članov našega društva s poveljnikom Jožetom na čelu. Storili smo, kar smo zmogli, vendar dva konja nismo mogli spraviti iz hleva, ogenj pa se je razplamtel in nam vsem grozil. Poveljnik je v nekem trenutku dal povelje, naj prinesemo konjska komata.

Takoj ko smo konjema nataknili komata na vrat, sta nam ubogljivo sledila iz hleva.

Takšno razmišljanje in hitro odločitev zmore le usposobljen gasilec z dolgoletno prakso v različnih intervencijah. Kako bi ravnali mi, mlajši gasilci, brez poveljnika, si niti ne upam zamisliti. To je bila velika življenjska učna ura, kako ravnati z ogroženimi živalmi in kakšne so njihovo navade za poslušnost. Mladi operativci, vsaka učna ura je dobrodošla.

Želim si zdravja in skupnega praznovanja 150 let delovanja našega društva.«

Avgust Mušič
(1941)

Jože Leskovar
(1932–2007)

Življenje je sestavljeno iz malih in velikih zgodb

Marta Šmalc

»Leta 1965 me je takratni novi predsednik društva Florjan Jančič povabil, da se pridružim konjiškemu gasilcem. Že meseca januarja 1966 sem se vključila v društvo in prevzela delo blagajničarke društva. Mnoge člane društva sem poznala, zato sem z veseljem vstopila v gasilske vrste. Pa tudi družina ni bila brez gasilske tradicije, saj je mož Dušan bil nekaj časa član društva.

Delo blagajničarke sem opravljala do leta 2000, ko

Marta Šmalc
(1947)

se je po določenem programu v društvu zaposlila Lidija Kolenc in prevzelo funkcijo blagajničarke in tajnice.

Kasneje, v letu 2008, sem bila izvoljena v funkcijo predsednice nadzornega odbora društva in jo predala v letu 2013. Že v naslovu moje predstavitve ob 150-letnem jubileju društva sem zapisala, da je življenje sestavljeno iz malih in velikih zgodb, kar jih je v društvu vsekakor bilo.

Društvo je živ organizem in sem kot članica – veteran-ka – zadovoljna, da sem več kot petdeset let prostovoljno delovala pri razvoju. Opravila sem tečaj za čin gasilec II. stopnje. Za gasilsko delo in delo v CZ sem med drugimi priznanji prejela tudi gasilsko odlikovanje III. stopnje in zlati znak Civilne zaščite.

S spoštovanjem do našega visokega jubileja se z veseljem pridružujem praznovanju.«

Kar je zapisano, ostane, drugo odnese veter

Lidija Kolenc

Lidija je vstopila v članstvo društva 1. 10. 2000 in sprejela delo tajnice in blagajničarke društva vse do upokojitve leta 2010. Lidija je tako postala druga članica društva, ki je zaključila pokojniško dobo v društvu. Prva je bila Zvonka Šmid, vodja bifeja, ki ji gre zahvala, da je v letu 1982 pravočasno opazila začetni požar v garaži doma.

Lidija Kolenc
(1952)

»Najraje se spominjam začetkov. Čeprav nisem bila izkušena administratorica, sem se morala kar potruditi. Takrat je bil predsednik Florjan Jančič, ki je imel polno razumevanja za sodelovanje.

Zraven pisarniških opravil in blagajne je bilo še veliko dela pri snovanju muzeja. To je bilo lepo in ustvarjalno delo, in kolikor vem, še traja.

Kasneje, v letu 2002, sem prepisala celoten osnutek besedila knjige Gasilstvo Dravinjske doline, ki ga je za knjigo pripravil predsednik Jančič v imenu PGD Slovenske Konjice. Tako sem se seznanjala z zgodovino gasilstva in društva.

Z ustanovitvijo gasilskega servisa je postalo delo še bolj pestro. Čas je hitro mineval in prihajali so časi, ki se jih nerada spominjam. Sem pa zadovoljna, da sem še članica društva, v katerem sem dočakala upokojitev. Po več kot 20 letih članstva in prostovoljnega dela v društvu se veselim jubileja 150 let PGD Slovenske Konjice.«

Lidija ima čin gasilec II. stopnje, prejela je bronasto plaketo GZ Slovenske Konjice in priznanja vseh treh stopenj. Sedaj je predsednica komisije za članice.

Zapisana beseda postane okno v preteklost

Jože Jelenko

Dosedanje kronike konjiškega društva so pomemben dokument časa in zakladnica dogodkov z življenjske poti društva. Tajnikom in adjutantom društva gre zahvala za ohranjene pisne vire, ki so postali zgodovina in dediščina društva.

Jože Jelenko
(1934)

Med njimi je tudi sedanji gasilski veteran in gasilski častnik II. stopnje Jože Jelenko. V gasilske vrste konjiškega društva se je vpisal 2. 1. 1954 in je od enajstih tajnikov društva, ki jih navajajo pisni viri, opravljal delo tajnika z najdaljšim stažem.

»Ker sem bil že nekaj let član PGD Slovenske Konjice in mi gasilska preventiva ni bila tuja, me je podjetje kot svojega delavca poslalo v gasilsko šolo v Medvode. Tukaj sem bil šest mesecev leta 1956 in opravil izpit za gasilskega podčastnika. Pridobljeno znanje mi je odprlo pot, da sem sčasoma napredoval v čin gasilski častnik II. stopnje. V društvu sem aktivno sodeloval v veteranski desetini, ki je na raznih tekmovanjih dosegla izjemne uspehe«.

Za prostovoljno delo v gasilstvu je prejel gasilsko odlikovanje III. stopnje in red dela s srebrnim vencem v času skupne države.

Od nekoč imenovanega cajg vahterja do kasnejšega gospodarja doma

1873–1907

Slovensko gasilstvo in tudi konjiško je v 150 letih previharilo mnoge spremembe. V času ustanavljanja požarnih bramb so le-te v največjem številu delovale v podnajemniških prostorih, ki so praviloma bili shrambe gasilskega orodja in osebne opreme.

Za shrambe gasilskega orodja ali orodišča je skrbel orodjar ali čuvar orodja – cajg vahter.

V času izgradnje gasilskih domov so se razmere močno spremenile. Gasilski dom je dobil gospodarja doma, ki je skupaj s članstvom skrbel za društveno

premoženje. Od leta 1907, ko je bil dom zgrajen, se je v različnih časovnih obdobjih zvrstilo večje število gospodarjev.

Izvolitev v funkcijo gospodarja doma je bila izraz zaupanja, saj so bili gospodarji povezovalni člen med članstvom in tako duša doma. Mnogih gospodarjev se radi spominjamo. Med njimi tudi Jureta Tomažiča st., društvenega gospodarja z najdaljšim stažem.

Jurij Tomažič st.
(1942)

Jure je vstopil v med konjiške gasilce 1951. leta, še kot pionir. Izoblikoval se je v lik pravega požrtvovalnega in discipliniranega gasilca in ostal zvest društvu. Prav zato mu je bilo zaupanih še več zadolžitev, kot npr. predsednik komisije za veterane, članstvo v UO društva, delo mentorja z mladino in podpoveljnika gasilske enote 4. kategorije.

Vedno našel čas, da je sprejete obveznosti izpolnjeval zavzeto in po dogovoru. **Priznanje pečat gostoljubnosti in urejenosti doma**, ki ga je društvu podelila Turistična zveza Slovenije (2000) in sedaj krasi gasilski muzej, je dokaz njegovega osebnega truda kot gospodarja doma.

Pred podelitvijo je član komisije pri ogledu doma izjavil, da je bil že v številnih gasilskih domovih, vendar tri »šanke« še nikjer ni videl. Odgovor je bil, »da je pozabil, da je pri štajerskih gasilcih. Ja, kar je res, je res.«

Jure je danes gasilski častnik II. stopnje in kot veteran nosilec številnih priznanj in odlikovanj. Visoka in najzlahtnejša odlikovanja so vsekakor državna, medalja zasluge za narod, red dela s srebrnim vencem, in gasilska, odlikovanje za posebne zasluge GZ Slovenije in red gasilske zvezde II. st. GZ Jugoslavije.

Ob stoletnici izgradnje našega gasilskega doma mu je društvo podelilo posebno društveno priznanje.

POBRATIMSKKE IN PRIJATELJSKE MEDDRUŠTVENE VEZI

Ko gradimo mostove prijateljstva, so pomembna skupna doživetja, ki krepijo meddruštvene in osebne vezi. Osnove tega so tovariška srečanja, tekmovanja in druge oblike gasilske dejavnosti. Ob tem se je lepo spomniti pesnitve o pobratimstvu pesnika Srečka Kosovela:

Pobratimija

*Naj čuje zemlja in nebo, kadar pobratimi pojo,
naj se od ust do ust razlega, kar tu med nami vsak
prisega:*

da srce zvesto kakor zdaj, ostalo bo vekomaj!

Ljudska modrost pravi, da prijateljstva bogatijo življenje, ker je prijateljstvo sedanjí čas, ostalo je preteklost.

Listine o meddruštvenem sodelovanju

PGD Slovenske Konjice in PGD Začretje - Sv. Križ (Hrvaška) sta 19. 7. 1984 v čezmejnem sodelovanju gasilcev podpisali **listino o pobratenju društev**.

Listino o prijateljskem sodelovanju sta društvi PGD Slovenske Konjice in PGD Zagorje mesto sprejeli 1. 4. 1986.

Sodelovanje in razna srečanja članstva društev so tradicija odnosov med društvi in medgeneracijskih srečanj.

Veteranska prijateljska srečanja

Prijateljska in družabna srečanja veteranov PGD Slovenske Konjice, Majšperk in Oplotnica so prav tako pomemben del meddruštvenih odnosov in spoštovanja starejših članov in članic. Veteranska srečanja prirejajo društva po letnem zaporedju ali sporazumu kraja in časa druženja.

Gasilski veterani, oblečeni v stare uniforme, obujajo spomine, 2012

Pred župnijskim domom, 2007

Sodelovanje treh sosednjih gasilskih društev

Skupno praznovanje gasilskega zavetnika

Ko skupaj hodimo skozi čas, nas povezuje in združuje mnogo stvari in dogodkov, ki utrjujejo medsebojne odnose.

Gasilska društva Slovenske Konjice, Tepanje in Konus že več desetletij prijateljsko sodelujejo na različnih področjih gasilskega življenja. Že od leta 1996 se člani vseh treh društev organizirano vsako leto ob 4. maju udeležijo Florjanove maše. GZ Slovenije je 22. 9. 2015 uradno razglasila sv. Florjana za zavetnika slovenskih gasilcev.

Solidarnost ob postavitvi spominskega obeležja

Gasilsko obeležje v spomin in zahvalo umrlim gasilcem in gasilcem za prostovoljno delo, ki počivajo na konjiškem pokopališču, je javno sporočilo o spoštovanju naših prednikov.

V zanosu zavedanja, da je minljivost del našega življenja, so se PGD Slovenske Konjice, Tepanje in Konus solidarno odzvala na idejo Florjana Jančiča in v letu

2012 postavila spominsko obeležje, kot trajni pomnik na svoje umrle člane. Društva so sprejela tudi protokol o vzdrževanju pomnika.

Gasilsko spominsko obeležje na konjiškem pokopališču, s častno stražo, 2012

Srečanje veteranov treh društev, Slovenske Konjice, 6. maj 2011

Obisk konjiških veteranov pri prijateljskem društvu Zagorje mesto; pred doprskim kipom dr. Janeza Drnovška, 2012.
Z leve: Franc Hlastec, Jurij Tomažič, Franc Žnidarko, Florjan Jančič, Janez Pavšek (PGD Zagorje), Alojz Hlastec, Anton Hlastec, Ivan Hlastec.

7. poglavje

SLOVENSKO PROSTOVOLJNO GASILSTVO NA PRELOMU 2022/23

**Konjiški gasilci po 150 letih delovanja v letu 2023
vstopajo v nov čas, v katerem je treba ,stati in obstati'.**

**Slovenski gasilci predstavljamo v Republiki
Sloveniji najbolj množično organizacijo ter pomemben
člen v nacionalni varnosti zaščite in reševanja.**

Gasilska zveza Slovenije kot krovna organizacija združuje več kot 170.000 prostovoljnih članic in članov, ki delujejo v 1.341 prostovoljnih gasilskih društvih. Društva so povezana v 120 gasilskih zvez in te v 17 gasilskih regij.

S strokovnim izobraževanjem članstva, ki opravlja javno gasilsko službo, je ustrezno operativno usposobljenih okrog 50.000 članov in članic. Z izgradnjo regijskih gasilskih poligonov za usposabljanje in izobraževanje se učni načrti vse bolj približujejo množičnemu članstvu na terenu. Prav zato gasilstvo postaja nenadomestljiv del slovenske družbe.

GASILSKI PRAZNIKI SKOZI ČAS

Praznik je poklon dogodku v nekem času. Slavimo ga, da krepimo pripadnost ideji dogodka, ki je skozi zgodovino postal vrednota v sedanjem času. Vsak praznik ima zlata pravila odnosa in razmerja ljudi do njega. Ob njem se oziramo v preteklost, načrtujemo prihodnost in javno izkazujemo svojo plemenitost ter predanost zgodovinskim vrednotam.

Obeležanje praznikov

- V času Avstro-Ogrske ni bilo enotno zapovedanih gasilskih praznikov. Organiziranost gasilstva je bila razpršena po deželnih gasilskih zvezah. Gasilci so v duhu običajev in krščanskih vrednot imeli slovesnosti ob godu sv. Florjana ali vladarja in njegovih jubilejev vladanja.
- Kraljevina Jugoslavija je bila razdeljena na dve verski skupnosti, pravoslavno in rimskokatoliško. Na državni ravni so praznovali dan zedinjenja 1. decembra ter razne dogodke in jubileje države ali kraljeve družine.
- V Dravski in Savski banovini so gasilci prirejali svečanosti ob godu sv. Florjana. Za te prireditve so bile gasilskim društvom poslane **okrožnice** z navodili praznovanja. Nekatere od njih hrani Muzej gasilstva Dravinjske doline.
- V SFRJ je bil gasilski praznik enotno urejen za celo državo. Osnova praznika je bil odhod gasilske godbe mesta Užice **27. septembra 1941** v partizansko vojsko.
- Današnja ureditev praznika slovenskih gasilcev sloni na **evropskem gasilskem prazniku, 8. juniju**. Osnova za praznik naj bi bilo leto 1846, kot začetek prostovoljnega gasilstva v Nemčiji, v kraju Durlach.
- Po naravni ujmi v Slovenskih Konjicah se je leta 2005 ustanovil gasilski praznik **Dan gasilca – dan solidarnosti**, ki se na lokalni ravni praznuje 9. avgusta. Zgodovinski pomen praznika je urejen s tristranskim protokolom, katerega podpisniki so občina, poveljstvo CZ in GZ Slovenske Konjice.
- **Slovenski gasilci smo svoj nacionalni gasilski praznik dobili s sklepom UO GZ Slovenije 22. 9. 2015, s katerim je bil sv. Florjan razglašen za zavetnika slovenskih gasilcev.**

ZGODOVINA DRUŠTVA SKOZI SNOVNO IN NESNOVNO DEDIŠČINO

Kronološki seznam knjižnih izdaj o zgodovini Prostovoljnega gasilskega društva Slovenske Konjice 1873–2023

V 150-letnem delovanju društva je bilo opravljenih več zgodovinskih orisov iz zgodovine društva. Nekateri imajo zelo splošen zgodovinski pristop opisovanja, drugi podrobneje razčlenjujejo razvojna obdobja društva. Tako imamo dva zgodovinska vira ali pristopa, ki upoštevata bogato zasnovo virov gradiva iz življenja društva. Osnovo predstavljata snovni (muzej) in nesnovni (pisni) pristop. Oba sta zakladnica dediščine društva in kraja Slovenske Konjice.

Za ohranjanje zgodovinskega spomina o razvoju društva od njegove ustanovitve 1873 do 1964 je bila zapisana kronika na podlagi spomina pričevalcev, kot je v kroniki tudi navedeno. Tipkopis društvene kronike na treh listih A4-formata je ohranjen v enem izvodu, ki je nekoliko slabo čitljiv, vendar razumljiv po vsebini (glej faksimile).

Besedilo kronike je verjetno pripravil takratni sekretar društva Martin Punčuh.

Zaporedje ohranjenih pisnih tipkopisov, knjižic, kronik in monografij:

Knjižne izdaje:

- PGD Slovenske Konjice 1873–1973, 100 let
- PGD Slovenske Konjice 1873–1993, 120 let
- Naš dom – stoletnik 1907–2007
- Gasilstvo Dravinjske doline, 2002
- Dotik s časom, 2004
- Naših sto petintrideset let 1873–2008
- Deseti jubilej ohranjanja lastnih korenin skozi muzejske zbirke, 2000–2010
- Gasilstvo na Konjiškem 1873–2013
- 140 let PGD Slovenske Konjice, 2013
- Muzej gasilstva Dravinjske doline, 2000–2016

Gasilski dom v Slovenskih Konjicah po letu 1966

1.

Gasilsko društvo
Slov. Konjice

Slov. Konjice 22. 7. 1964.

31/64

KRONIKA

gasilskega društva Slov. Konjice.

Ker je bil med zadnjo vojno ves arhiv uničen, so zbrani podatki o društvenem delu pred drugo svetovno vojno na podlagi pričevanja najstarejših društvenih članov ter razbrani iz nekaterih slik, katere so slučajno ostale.

Prostovoljno gasilsko društvo Slov. Konjice je bilo ustanovljeno leta 1873. Zabeleženo je, da je bil njegov ustanovitelj Dorfl Friderik dimnikarski mojster v Slov. Konjicah in ima kot tak verjetno največ zasluge, da je do ustanovitve sploh prišlo. Prvi poveljnik je postal Suter Ivan izdelovatelj mila, njegov namestnik pa je bil Bauman Martin usnjarski mojster v Slov. Konjicah. Ob ustanovitvi je štelo društvo 32 članov. Že v letu ustanovitve, so imeli vsi člani slavnostne kroje ter svetle čelade. Nabavili so tudi že prvo brizgalno, ki je pa bila seveda ročna. Montirana je bila na dvokolico in prijerena za samotežno prevažanje. V tem času je imelo. V tem času je imelo društvo svojo orodjarno v zgradbi žandarmerijske postaje, bivša stanovanska hiša levo pred tovarno usnja..

Da so v tem času že poznali pomen gasilstva, in da so se društva močneje razvijala, dokazuje gasilski dan, ki ga je že leta 1874. organizirala v Mariboru deželna gasilska zveza za Stajersko. Ta shod je bil neke vrste gasilski kongres, ki je trajal tri dni.

Zaradi majhne zmogljivosti ene same brizgalne, je društvo leta 1897 nabavilo še eno, ki pa je bila prav tako enoosna in pripravljena za ročni pogon. Šest let pozneje leta 1903 je bila nabavljena tretja brizgalna. Delovala je sicer še vedno na ročni pogon vendar je bila v primerjavi s prejšnjima dvema že zelo moderna. Bila je na dvoosnem podvozu in prirejena za konjsko vprego.

Ker je društvo imelo sečej za tri brizgalne zraven tega pa je se vedno nabavljalo drugo potrebno orodje je postala orodjarna v pritličju žandarmerijske postaje premajhna. Društveni člani so za čeli razmišljali o gradnji lastnega doma. Ta misel se jim je uresničila leta 1907. tega leta so ob cesti na južni strani trga / danes mesta / na zemljišču windischgrotza zgradili prostoren gasilski dom, ki je postal ponos ne le gasilcev, ampak ponos vseh tržanov. Dom je bil zgrajen splošno prostovoljnih prispevkov društvu naklonjenih občanov. Verjetno pa je bilo precej sredstev zbranih na veselicah in drugih sličnih prireditvah.

V času do prve svetovne vojne je bilo precej požarov, pri katerih so gasilci našega društva uspešno intervenirali. Tudi v samem trgu je že prišlo do požarov. V tem času je bilo še precej hiš kritih z slamo. Prav gotovo je tudi zasluga gasilcev, da se požari, ki so bili v trgu niso širili dalje in upepelili ves trg.

Delo v društvu se je pa močno poživelo po prvi svetovni vojni. Prvi povojni predsednik je postal Kovač Martin slikarski mojster v Slov. Konjicah, za poveljnika je pa bil izvoljen Dobnik Henrik. Kovač je ostal na predsedniškem položaju nekako do leta 1928. Ker pa zaradi starosti ni mogel več aktivno sodelovati so ga člani izvolili za častnega predsednika, njegovo mesto je pa zasedel Dobnik Henrik.

2.

Pod Robnikovim predstvom je delo v društvu močno zaživelo. Leta 1929. je bilo nabavljena prva motorna brizgalna znamke "Rosenbauer" dne 4. avgusta so motorco na slovesen način izročili svojemu namenu. To je bil veliki praznik konjiških gasilcev. Se večji praznik pa je društvo slavilo 10. avgusta 1930. leta. Takrat so pa dobili novi auto znamke "Ford". Za avtomobil so prispevali takratni tržani s prostovoljnimi prispevki, klup temu je ostal še pa precejšen dolg, ki je bremenil društvo več letin ga je nazadnje poravnala občina.

V naslednjih letih so začela društvo razjedati notrajna trenja. Stanje v društvu se je zopet normaliziralo leta 1934. ko je postal društveni predsednik Otorepec Avgust in ostal na tem mestu do leta 1940. Zapo veljnika pa je bil izvoljen Jerman Franc starejši ki le izvrševal to funkcijo do leta 1941.

Ob 65. obletnici obstoja je leta 1938 je društvo razvilo svoj gasilski prapor, ki je še zelo dobro ohranjen.

Takoj po okupaciji naše dežele je tudi gasilsko društvo prevzel okupator. Malu so bili vsi prejšnji člani mobilizirani. Za vodjo društva je postal nemec, ki je v društvu uveljavljal nemški pritisk. Takoj ob prihodu je zažgal in uničil ves arhiv ter tako povzročil da je društvo danes brez dokumentov. Leta 1944 je društvo nabavilo še eno motorno brizgalno znamke "Sirena" Kupljena je bila od nekih nemških policajev.

Ob umiku okupatorja leta 1945. je vdrla nemška vojska v gasilski dom, pobrala vse kar je bilo kaj vrednega, odpeljala avtomobil z motorco nakar so motorco odvrgli avtomobil pa prestrelili, ter pustili vse skupaj v jarku za državno cesto ki vodi proti Celju. Društvo je kaj hitro uspelo usposobiti avtomobil in obe motorke in je tako zopet lahko uspešno vršilo svoje dolžnosti.

ko vojna je postal predsednik ponovno Otorepec Avgust, poveljnik pa Jerman Franc starejši. Leta 1952 so ju pa zamenjali mlajši člani in sicer predsednika Kovačec Anton kateri je opravljal to funkcijo samo dve leti poveljnika pa Leskovar Ivan, kateri pa opravlja to funkcijo še danes. Zaradi starosti se je zamenjal tudi gospodar Lekovšek Alojz najstarejši član društva, kateri je opravljal funkcijo gospodarja vse od leta 1924. Leta 1954 je postal novi predsednik društva Adolf Suc, ki opravlja predsedniško funkcijo še danes.

Leta 1954 je društvo razvilo nov gasilski prapor, kateremu so kumovala razna podjetja, ustanove in organizacije.

Ker so bila leta 1955 društva razporejena na kategorije in je bilo društvo v Slov. Konjicah razporejeno v kategorijo "A" je uvedlo poklicne dežurne gasilce. Da bi ti dežurni lahko uspešno pravljalji svojedolžnost, je bil leta 1956 v dom inštaliran telefonski priključek. Da bi bilo obveščanje še boljše, hitrejše in učinkovitejše, je bilo istega leta montirana na sterho doma električna signalna sirena. Dotedaj so morali obveščati tovarno "Konus" ki je vključila svojo sireno in dala znak nevarnosti. Pred vojno pa so obveščali sploh samo z rogom.

3.

Zaradi vedno večjih potreb in zaradi velike iztrošenosti starega "Forda" je društvo nabavilo še en gasilski avtomobil znamke "Tal". Razumljivo je, da društvo samo tega nebi zmoglo. Zato je dala potrebna denarna sredstva za nabavo šasije Okrajna gasilska zveza Celje, karoserijo pa je plačal občinski ljudski odbor v Slov. Konjicah.

Za petiosemdeseto obletnico obstoja je društvo obnovilo svoj dom z zunanje in notrajne strani. Da bi pa svoj častni jubilej društvo čimbolj proslavilo, je skupno z gasilsko zvezo občine Slov. Konjice organiziralo prvi dravinjski gasilski festival v Slov. Konjicah, kateri je bil 20. julija 1958 leta. Na predvečer je bila slavnostna seja na katero so bili povabljeni vsi predstavniki javnega in političnega življenja v občini in okraju. V nedeljo 20. julija je bilo celo mesto v festivalskem vzdušju. Festivala se je udeležilo okrog 600 gasilcev iz 27 društev. Te velike manifestacije so se udeležili tudi so se udeležili tudi zastopniki gasilske zveze L R Slovenije, zastopniki poklicnih čet in še nekateri zastopniki javnega življenja.

Leta 1959 se je na pobudbo sedajnega poveljnika še nabavila tretja motorna brizgalna znamke "Savica" katera je bila društvu res potrebna. V tempu razvoja industrije je društvo začelo razmišljati o sodobnejši opremlitvi za gašenje kemičnih in električnih požarov, ter nabavilo avtomobil z priključeno C O 2 baterijo. Ta avtomobil je opremljen z dihalnimi aparati in azbestnimi oblekami, kar je tudi zasluga poveljnika društva.

Gasilsko društvo Slov. Konjice šteje danes 45 aktivnih članov 3 častne in tri rezervne člane. Med temi so seveda oficirji in podoficirji. Da so pa aktivni člani res delavni, pa pokaže takoj sliko če vstopiš v gasilski dom. Na polici so pokali, po stenah pa diplome, pohvale in razna priznanja, katere so si člani priborili na raznih tekmovanjih.

Ob zaključku bi pa pripomnil še to, da so člani res agilni ter da se res zanimajo za gasilstvo.

V službi ljudstva - na pomoč !

Sekretar:

/ Lunčuh Martin /

Predsednik:

/ Šuc Adolf /

O USTANOVITVI MUZEJA GASILSTVA DRAVINJSKE DOLINE

PGD Slovenske Konjice, ustanavlja Muzej gasilstva Dravinjske doline v prostorih gasilskega doma Žička c. 4, v Slovenskih Konjicah. Sedanji zbirki gasilskih predmetov v prvem prostoru v nadstropju, se priključujejo še prostori učilnice ter sejne dvorane. Vhod v muzej se uredi z dvoriščne strani doma. Skupna površina muzeja znaša 260m².

II.

Prostori muzeja ostanejo večnamenski predvsem za učne potrebe in za seje društva.

III.

Muzej se ustanavlja, da bi pospešili zbiranje zgodovinskega gradiva iz področja gasilstva pod Pohorjem in Dravinjski dolini. Ustanovitev muzeja ima poleg očuvanja dediščine, še posebej nalogo izvajati učne ure za gasilsko in šolsko mladež. Nadaljnja naloga je vključevanje v turistično ponudbo kraja ter predstavitev območja, za katero je muzej ustanovljen.

IV.

PGD Slovenske Konjice v sodelovanju z GZ občine Slovenske Konjice, bo programsko zagotavljalo delovanje muzeja za potrebe gasilstva in splošne predstavitve gasilske dediščine širši javnosti.

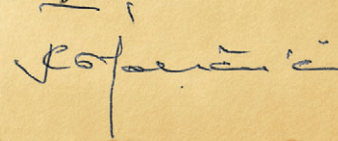
V.

Muzej vodi Svet muzeja, ki ga imenuje Upravni odbor PGD Slovenske Konjice v sodelovanju z GZ in je kot delovni organ odgovoren vodstvu društva. Program razvoja in delovanja muzeja spremljata na predlog Sveta muzeja in Komisije za zgodovino pri GZ, obe organizaciji, to je PGD Slovenske Konjice in GZ Slovenske Konjice. Prav tako obe organizaciji zagotavljata finančne vire za normalno poslovanje muzeja.

Slovenske Konjice, oktober 2000.

*Predsednik:
Florjan Jančič*

V Muzeju gasilstva Dravinjske doline so razstavljena tudi knjižna dela, ki obravnavajo posamezne podatke iz zgodovinopisja PGD Slovenske Konjice, in sicer:

- Odlikovanja, zakladnica časti in ponosa, 2006
- Gasilska dediščina Slovincem v ponos, 2008
- Gasilstvo na Slovenskem 1999–2009
- GZ Slovenske Konjice 1955–2005
- Jubilejna kronika GZ Slovenske Konjice 1955–2015

Vse knjižne izdaje imajo CIP – kataložni zapis o publikaciji. Muzejska strokovna knjižnica poseduje več kot 100 društvenih kronik slovenskih gasilskih društev, drugo strokovno literaturo ter videoposnetke razstav v muzeju.

OHRANJANJE IN VAROVANJE GASILSKE DEDIŠČINE

Republika Slovenija je leta 2008 sprejela Zakon o varstvu kulturne dediščine, ki opredeljuje, da je varovanje in ohranjanje dediščine skrb vseh in vsakogar.

Tudi v slovenskem gasilstvu je dolžnost in naloga vsake generacije, da ohranja in shranjuje tehnično zastarele predmete in naprave kot materialni spomin gasilske zgodovine ob primerjavi z moderno tehniko. To je tudi posebna zapoved moralnega nauka pri vzgoji in obliko-

vanju osebnosti prostovoljnega gasilca.

Takšno opredelitev je sprejela Komisija za zgodovino gasilstva in muzejstva pri CTIF v definiciji o gasilskih muzejskih zbirkah in gasilskih muzejih.

Gasilci na Konjiškem smo to osebno dolžnost in skupno nalogo razumeli tako, smo leta 2000 ustanovili Muzej gasilstva Dravinjske doline. Idejo in organizacijo ustanovitve je vodil takratni predsednik PGD Slovenske Konjice Florjan Jančič.

V zbirkah je različno število predmetov, med njimi so tudi redki ohranjeni eksponati iz zgodovine slovenskega gasilstva in gasilstva na Konjiškem. Poleg muzeja pa tudi gasilska društva hranijo veliko število zgodovinskih predmetov iz razvoja njihovega društva ali kraja.

Dvajset let Muzeja gasilstva Dravinjske doline 2000–2022

Ustanovitev Muzeja gasilstva Dravinjske doline sega v oktober 2000, njegova javna predstavitev pa v april 2001. Muzej je zakladnica gasilske in kulturne dediščine in prava učna izkušnja za obiskovalce. Muzej trenutno ponuja na ogled trinajst posebnih zbirk in štiri splošne, ki zajemajo okrog 1430 eksponatov. Muzej se nahaja v zgornjem nadstropju Gasilskega doma Slovenske Konjice in se razprostira na 250 m².

Pogled v bogat razstveni prostor muzeja gasilstva, 2023

Poleg osnovne naloge ohranjanja gasilske dediščine ima muzej tudi nalogo združevanja okoliških gasilskih društev pri zbiranju gasilskih muzealij. Stalna naloga muzeja je zbirati eksponate in jih predstaviti javnosti, posebej mlajšim rodovom, da bi spoznali in s ponosom gledali na preteklost. Za njih naj bi bil muzej kot studelec, iz katerega nikoli ne pride prazno vedro.

Ob 20. obletnici muzeja so bile dopolnjene posamezne zbirke z eksponati, kot so sablje, odlikovanja, kipi sv. Florjana in zborniki, ko so jih darovali: Štefan Strašek, Janko Mirnik, Lidija Pratnemer, Alojz Hlastec in Florjan Jančič.

SPLOŠNE ZBIRKE:

1. Zbirka gasilske strokovne literature, kronik in drugih dokumentov gasilske zgodovine
2. Zbirka izvirnih rokopisov, požarnih redov in drugih listin
3. Zbirka fotografij društev GZ Slovenske Konjice od leta 1873 do danes
4. Zbirka pokalov, olimpijskih priznanj, spominskih listin in drugih eksponatov

POSEBNE ZBIRKE:

1. Zbirka odlikovanj
2. Zbirka gasilskih činov in oznak
3. Zbirka za obveščanje in alarmiranje požarov in nesreč
4. Zbirka starih odprtih in zaprtih svetil
5. Zbirka ročnih gasilnikov – aparatov
6. Zbirka stare gasilske tehnike
7. Zbirka gasilskega orodja in osebne opreme gasilca
8. Zbirka gasilskih uniform
9. Zbirka gasilskih pokrival
10. Zbirka kipov svetega Florjana
11. Zbirka slik Arhitektura gasilskih domov – stoletnikov na Slovenskem (2007)
12. Zbirka gasilskih praporov
13. Zbirka gasilskih in ostalih sabelj

V okvir Muzeja gasilstva Dravinjske doline sodi tudi gasilsko spominsko obeležje na pokopališču v Slovenski Konjicah.

Razstavni prostor muzeja gasilstva, 2023

Obisk z ogledom muzeja: Avgust Hlastec, Florjan Jančič in predsednik komisije za zgodovino pri CTIF mag. dr. Christian Fastl ter član komisije Vili Tomat, 2022.

FUNKCIONARJI IN ČASTNI NASLOVI V KONJIŠKEM GASILSKEM DRUŠTVU 1873–2023

Tajniki in adjutanti 1873–2023

Tudi zgodovina nam lahko izstavi račun za nazaj, ko dogodke pojasnujemo po spominu. Pisni viri so vedno odločujoči za našo nesnovno dediščino. Prav tajnikom in pribočnikom gre zahvala, da je društvena zgodovina zapisana.

- Že v letu 1873, ob ustanovitvi, je društvo imelo vodjo zapisov (Schriftführer), za katerega je bil imenovan član Karel Achmann.
- Leta 1921 je bil prvi tajnik društva Anton Mastnak.
- V novi Jugoslaviji je bil prvi tajnik Franci Otarepec. Po njegovi smrti je bil tajnik z najdaljšim stažem Martin Punčuh.
- Do leta 2023 so si sledili: Zdenko Ravnjak, Adolf Pristovšek, Karel Pekovšek, Vlado Pratnemer, Bojan Iskrač, Jože Jelenko in sedanji tajnik Ivan Kacbek.

Administrativno poslovanje vključno s tajniškimi nalogami je od leta 2001 opravljala v društvu zaposlena Lidija Kolenc.

FUNKCIONARJI IN ČASTNI NASLOVI V KONJIŠKEM GASILSKEM DRUŠTVU 1873–2023			
AVSTRO–OGRSKA 1873–1918		SFRJ JUGOSLAVIJA 1945 – 1991	
Hauptmani – stotniki:		Predsedniki:	Poveljniki:
Josip Sutter, Adalbert Waland, Franc Werbing,, Karel Wesencheegg, Martin Kovač		Avzug Otorepec Anton Kovačec Adolf Šuc Florjan Jančič Ivan Varga Florjan Jančič	Franc Jerman st. Ivan (Johan) Leskovar Jože Leskovar Jože Macuh
Prvi častni hauptman – stotnik:		Častni poveljnik:	
Gotfried Hasenbichel 1901		Ivan (Johan) Leskovar – 1971	
KRALJEVINA JUGOSLAVIJA 1918 – 1941		REPUBLIKA SLOVENIJA 1991–2023	
Načelniki – predsedniki:	Poveljniki:	Predsedniki:	Poveljniki:
Miško Zorčič Franc Gologranc Henrik Dobnik Franc Domitrovič Avgust Otorepec Karel Ožek Dr. Maks Kozinc Alojz Pekovšek-začasna Uprava	Josip Kump Martin Kovač Konrad Gošnik Herman Peršenonik Vilijem Filipič Franc Domitrovič Josip Jakop – začasna Uprava Anton Pavšer	Florjan Jančič Andrej Tomažič Franc Čander Drago Alenc Aljaž Tomažič	Milan Mihelak Anton Hlastec Avgust Hlastec Ernest Hlastec Peter Muravs Andrej Tomažič
Častni naslovi:		Častni predsednik:	
Hans Bauman, častni poveljnik – 1923 Martin Kovač, častni načelnik – 1931		Florjan Jančič – 2003	
PRIPIS:			
V času opravljanja nalog načelnika društva je bil gradbeni podjetnik Franc Gologranc, župan Občine Konjice trg.			
V času opravljanja naloge predsednika društva je bil Adolf Šuc, predsednik Občinskega ljudskega odbora Slovenske Konjice.			
V času opravljanja naloge predsednika društva je bil Florjan Jančič, predsednik Skupščine občine Slovenske Konjice (župan) in poslanec Skupščine SR Slovenije.			

Listina z vpisanimi funkcionarji in častnimi naslovi v različnih zgodovinskih obdobjih

Statistični in strukturni pregled članstva v društvu v letu 2023

Z vstopom v jubilejno leto 2023 je v društveni evidenci 104 članov in članic ter 28 mladincev in mladink. Od skupnega števila je 21 veteranov in veterank. Društva ima 54 usposobljenih operativcev in operativko. Od skupnega števila operativcev so posamezni člani opravili sledeče tečaje iz specialnosti:

- Tečaj za strojnika – 13
- Tečaj za nevarne snovi – 14
- Tečaj za informatiko – 3
- Tečaj za voznika – 15
- Tečaj za posredovanje v dvocevni predorih – 14
- Tečaj za bolničarja – 13
- Tečaj za tehnično reševanje – 31
- Tečaj za radijske postaje – 25
- Tečaj za motorno žago – 18
- Tečaj za vodjo enote – 12
- Tečaj za vodjo skupine – 26
- Tečaj za IDO: Hotfire modul A – 19, modul B – 11

Skupaj opravljenih tečajev iz specialnosti – 204

KODEKS ETIKE SLOVENSKEGA PROSTOVOLJNEGA GASILSTVA

Gasilci na Slovenskem smo prehodili 150 let organiziranosti in humanitarnega delovanja, kar smo praznovali v letu 2019. **Gasilska zveza Slovenije je humanitarna organizacija, je odločilo Ministrstvo za zdravje Republike Slovenije z odločbo dne 9. 8. 2010.**

Kodeks etike slovenskega prostovoljnega gasilstva ni zbirka predpisov, ki je značilna za odnose ljudi, povezanih v različnih dejavnostih. Bistvo je, kako enakopravno sodelovati, ustvarjati in graditi medsebojno spoštovanje in tovarštvo.

Gasilski kodeks vsebuje načela, ki urejajo medsebojne odnose z vsemi, s katerimi gasilci sodelujemo. Kodeks torej sloni na etiki demokratične družbe, humanosti in pravnem redu Republike Slovenije. Načela kodeksa so obvezujoča za članice in člane gasilske organizacije.

Kodeks etike je sprejela GZ Slovenije 15. 9. 2006, visi pa na vidnem mestu v vsakem gasilskem domu.

Slovenska gasilska himna

Himno vedno razumemo kot izraz javne pripadnosti organizirani družbi, s katero se poistovetimo kot njeni člani in se z njo ponašamo.

Njen napev in vsebina izražata pripadnost državi, narodu ali organizacijam. V civiliziranem svetu je himna svetost, pred katero v času izvajanja izrazimo svojo osebno spoštovanje. Po končani himni ne ploskamo, kot pri drugih glasbenih izvedbah.

Na našem ozemlju je iz polpretekle zgodovine znana himna *Hej Slovani*, Slovenci pa smo nekdaj peli *Naprej zastave Slave*. Danes imamo himno iz besedila pesmi *Zdravljica* pesnika Franceta Prešerna. Ob vstopu Slovenije v Evropsko unijo smo sprejeli tudi *Odo radosti*, himno EU.

Slovenska gasilska organizacija je prav tako ponosna na svojo himno, ki jo je XII. gasilski kongres leta 1993 v Slovenj Gradcu uradno razglasil za himno slovenskih gasilcev. Besedilo pesmi *GASILSKA* je napisal Edvard Roessner, uglasbil pa Ivan Krpač starejši, oba kulturna delavca iz Šmartnega pri Slovenj Gradcu. V tem kraju so jo prvič združeno zapeli na srečanju gasilskih pevskih zborov leta 1984. Pesem *GASILSKA* je nastala leta 1949. (Glasilo GASILEC, št. 11/12, 2019)

GASILSKA

*V vrste gasilcev naj stopi vsak,
da čuvamo ljudsko imetje.
Požar nam sovražnik edini je vsak,
ko čuvamo naše imetje.
Zbrani smo v vrste tovariši vsi,
ponoči, podnevi na straži.
Vsi smo za enega, eden za vse,
sklicani v zbor vsi tovarši!
Na pomoč! Na pomoč! Na pomoč!*

*Fantje, dekleta, žene, moške
pridružijo vsi naj se četi,
da bomo sposobni in močni dovolj,
pomagati vsak' mu v nesreči.
Zbrani smo v vrste tovariši vsi,
ponoči, podnevi na straži.
Vsi smo za enega, eden za vse,
sklicani v zbor vsi tovarši.
Na pomoč! Na pomoč! Na pomoč!*

III. DEL

ORIS ZGODOVINE RAZVOJA POŽARNEGA VARSTVA IN GASILSTVA

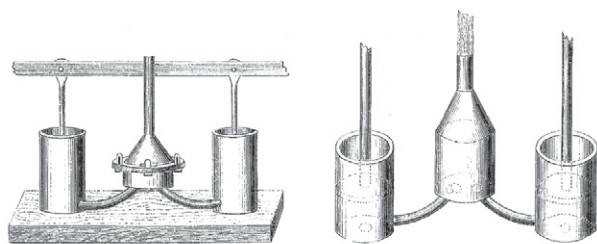
1. poglavje

ZAMETKI GASILSTVA V ČASU STAREGA VEKA

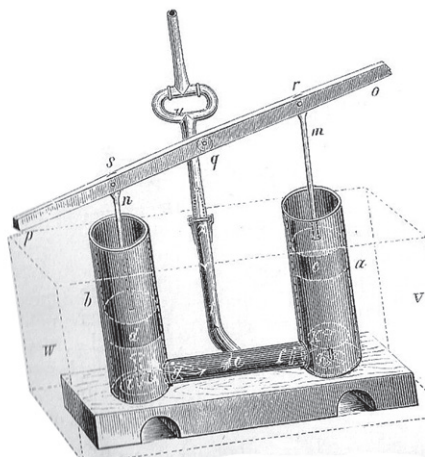
Boj človeštva z ognjem, kot prijateljem in sovražnikom hkrati, sega daleč v njegovo zgodovino. Prav zato je predstavitev razvoja požarnega varstva in gasilstva v različnih časovnih obdobjih ter družbenih ureditvah potrebna, kajti kot pravi latinski pregovor »Zgodovina je učiteljica življenja – *Historia magistra vitae*.«

Po dostopnih in znanih virih sega zgodovina gasilstva v čas starih ljudstev na ozemljih azijskega kontinenta, kar izpričujejo zapisi na papirusu izpred našega štetja.

Prav tako pisni viri navajajo prvi napredek gasilnega orodja v času 2. stoletja pred našim štetjem, ko je grški izumitelj Ktesibilis v Aleksandriji izdelal nekakšno gasilsko črpalko, ki je bila bolj naprava za dvigovanje vode, kot jo opisuje Vitruvij.

Ktesibilisova brizgalna

Heronova naprava

To napravo je posodobil prav tako grški izumitelj Heron tako, da je črpalka zagotavljala vodni curek.¹

Z razvojem gasilskega orodja se pojavi tudi organiziranost nočnih straž ali čuvajev, ki so ponoči skrbeli za gašenje odprtega ognja v strnjenih naseljih, kjer so bili požari najštevilčnejši.

Požarna varnost v času Rimljanov

Za današnji čas je najbolj zanimiva zgodovina razvoja gasilstva in požarnega varstva v obdobju rimskega imperija. Požarna varnost ima namreč v času Rimljanov bogato zgodovino, ki jo je s splošnim orisom mogoče predstaviti kot obdobje, v katerem ji je človek posvetil največ pozornosti, znanja in organiziranosti. Takratna oblast se je zavedala ekonomske vrednosti in rizika gospodarjenja brez požarne preventive.

Od ustanovitve Rima ob reki Tiberi v letu 753 pred našim štetjem in do razpada rimskega cesarstva v letu 476 našega štetja je gasilstvo doživelo razcvet v kadrovske organizaciji, orodju in tehniki.

Vojaško organizirano požarno stražo oziroma gasilstvo je uvedel cesar Avgust, s pravim imenom Gaj Julij Cezar Oktavijan, ki ima izjemne zasluge za razvoj takratnega gasilstva. Rim je postal mogočna država in velesila. Zaradi bogatenja posameznikov je prišlo do delitve požarne varnosti na zasebno in državno gasilsko organizacijo.

Zgodovinski viri tega časa omenjajo tudi prostovoljno združevanje ljudi, da bi se zaščitili pred ognjem. Gasilsko prostovoljno organizacijo so sestavljali predvsem obrtniki, ki jih je podpirala državna oblast zaradi svojih interesov.

¹ Op. ur.: V literaturi zasledimo zapise, ki črpalko povezujejo s Heronovo bučo, čeprav je bistvo slednje pretvarjanje energije v gibanje in jo štejemo za predhodnico parnega stroja, kjer gre v osnovi za pogonski agregat. Heronova buča pa služi tudi kot didaktični pripomoček, ki dokazuje, da je tlak v tekočini v vseh smereh enak.

Rimska iznajdba gasilske brizgalne

Brez dobrega orodja in naprav rimska gasilska organizacija ne bi bila učinkovita. Izumili so prvo brizgalno oziroma znani Heronovi buči dodali veternik, ki je pod tlakom dajal neprekinjen vodni curek. To je bila iznajdba tisočletja. Takrat je gasilstvo postalo operativno za gašenje požarov. Rimljani so bili torej v zgodovini prvi veliki mojstri organizirane gasilske službe z uporabno brizgalno.

Rimska oblast je razvila organizacijo gasilske službe kot množično vojaško organizacijo do popolnosti. Organizirano gasilstvo so poznala vsa večja rimska mesta, tudi na današnjem slovenskem ozemlju, kot so Ljubljana (Emona), Ptuj (Petovio) in Celje (Celeia), v sosednji Avstriji, npr. Lipnica (Flavia Solva), v Italiji Trst (Tergeste) ter na Hrvaškem Sisak (Siscia) in druga.

Navkljub takšni organizaciji je Rim leta 64 pogorel skoraj do tal. Za požigalca so osumili samega cesarja Nerona, ki je to dejanje pripisal kristjanom, da jih je lahko preganjal. V tem času krščanstvo še ni bilo priznано. Šele s podpisom milanskega edikta leta 313 je bilo krščanstvo kot vera dovoljeno.

Rimljanom gre zasluga za uvedbo odlikovanj in nagrobnih spomenikov, s katerimi so nagrajevali legionarje in posmrtno označevali veličino posameznika. Velik del naše sedanje evropske kulture je odsev rimske dediščine.

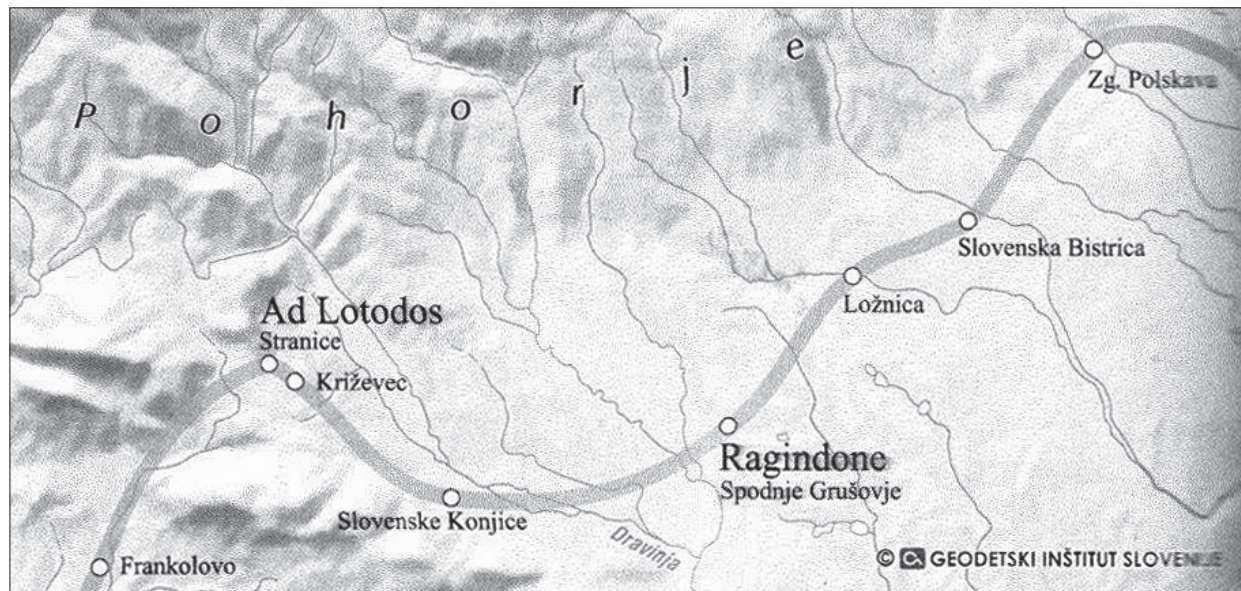
NARAVA, ČLOVEK IN OGENJ

Ogenj je od odkritja o njegovi uporabnosti postal človeku večni sopotnik, s katerim je treba previdno ravnati. Vez med človekom in ognjem je še danes igra brez znane konca in posledic. »Kdor se z ognjem igra, se lahko opeče,« je stara ljudska modrost.

V zgodovinskih zapisih najdemo veliko izrekov in legend v zvezi z ognjem, tako v posvetnem življenju kot tudi v zapisih verskega življenja. Ljudje, ki so živeli od truda svojih rok in lastne duhovne hrane, so izreke o ognju dojemali kot opozorila za svoje ravnanje pri vsakdanjem delu in življenju. Bilo pa je tudi veliko vraževerja ne samo med preprostimi ljudmi, temveč tudi med »plavokrvnimi«, ki jim to koristilo.

Sicer pa lahko človek ogenj doživlja blagodejno in čustveno, kot npr. ob kresovanju in taboru, ali pa s strahom v stresu ob požarih. V ljudski govorici je tudi rek, da se ogenj preživlja s tem, da vse živo spreminja v pepel. Srednjeveški požari so spreminjali cela mesta v pepel.

Pogorelec in brezdomec sta bila pogosta vzdevka za ljudi, ki jih je onesrečil ogenj. Tudi bogataši so postali siromaki, kajti zavarovanje premoženja, kakršnega poznamo danes, se je uveljavilo šele na prelomu iz 19. v 20. stoletje. V sodobnem svetu je človeštvo uredilo mrežo varovanj pred ognjem in odškodninskih zavarovanj.

Domnevni potek rimske ceste z obcestno postajo mansio Ragindone ali Raganda v Sp. Grušovju (Geodetski inštitut Slovenije)

2. poglavje

GASILSTVO V SREDNJEM VEKU

S srednjim vekom in nastankom novih temeljev zemljiško-lastninskih odnosov fevdalnega življenja je tudi požarna varnost iz časov Rimljanov šla v zaton. Takšna zgodovinska prelomnica je človeštvu prinesla veliko gorja in siromaštva. Po razpadu rimskega imperija je prišlo do velikega preseljevanja narodov na evropski celini.

Nastajajoča fevdalna družba je bila razdrobljena in omejena na grajsko oz. kasneje na mestno življenje. Ljudje na podeželju so živeli od truda svojih rok in lastne duhovne hrane, ki je bila polna strahu in 'čarovnij' zara-

di naravnih pojavov. Krščanska vera, ki je bila na pohanu, tega ni zmogla preprečiti; temelji poganstva so bili še vedno močno prisotni.

V 6. stoletju so začeli ostanki prostovoljnega gasilstva iz časa Rimljanov zaradi novih družbenopolitičnih razmerij hitro zamirati. Srednjeveška družba je temeljila na zemljiški posesti in ne toliko na urbanih naseljih, ki so bila najbolj ogrožena ali najmanj zaščitena pred požari. Prav v tem je vzrok, da se srednjeveška mesta niso razvijala.

Z vdorom hunskega poveljarja Atila in poprej še z rušenjem Rima s strani vandalskih ljudstev je bilo konec organiziranega gasilstva v tem delu Evrope.

PONOVNO ORGANIZIRANJE GASILSTVA

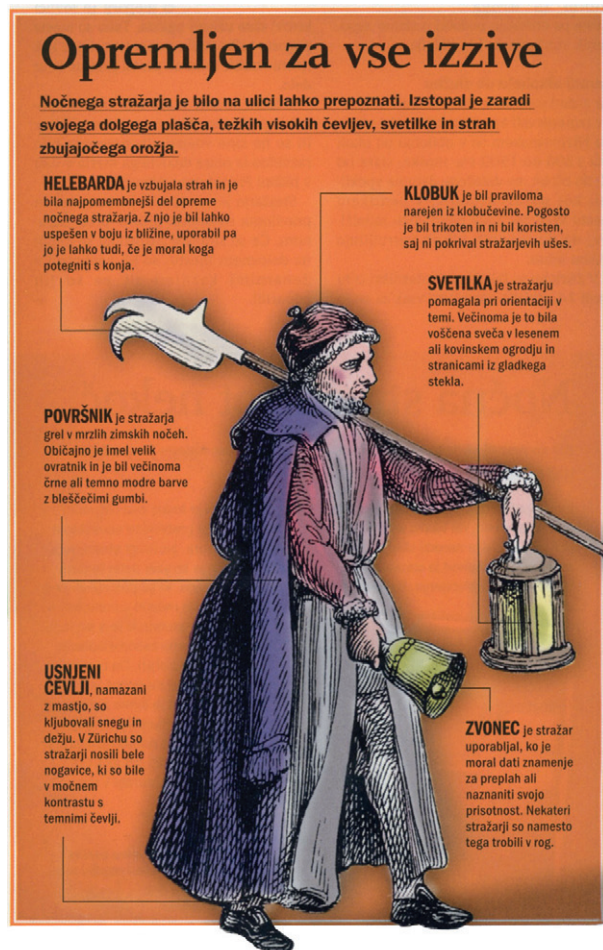
Vseeno pa se zgodovina gasilstva ni iztekla, nastala je le praznina pisane besede za nekaj stoletij. Šele v 9. stoletju, v času vladavine Karla Velikega, zasledimo nove začetke pisnih virov o nočnih požarnih stražah po posameznih evropskih mestih.

Ogenj je v določenem času postal kult in božanstvo, ki ga je človek hkrati častil in preklinjal. Srednjeveška družba je doživljala vse večje požare, do takrat največje v zgodovini človeštva. Gorela so naselja in mesta, kajti grajska gospoda je bila varna za svojimi zidovi. To je bil čas odprtih ognjišč, ki so bila stalni preteči vir požarov.

Pravila obnašanja v primeru požara

V nastajajočem evropskem krščanskem svetu, vero je leta 391 rimski cesar Konstantin prevzel kot državno vero, zasledimo pojav zvonov po cerkvah, ki so postali eden od simbolov krščanstva in hkrati zvočna opozorila za različne nevarnosti.

V času vladanja Karla Velikega je v Evropi prišlo do

Srednjeveški nočni čuvaj
(History, št. 80/2018)

vala pokristjanjevanja in obnavljanja požarnega zavedanja o nevarnosti ognja. Dostopni viri navajajo, da so v tem času organizirano gasilsko službo že imele nekatere države, kot so Francija, Nemčija in Holandija, vendar neprimerno slabšo kot v času Rimljanov. Znan je varnostni ukrep angleškega kralja Viljema I., ki je leta 1068 dal namestiti večerne zvonove, ki so meščane opozarjali, da morajo pogasiti odprta ognjišča.

Rudolf Habsburški je leta 1278 izdal Požarni red za Dunaj, kot pravila obnašanja in obveznosti meščanov glede ognja in požarov. Tudi Ljubljana je leta 1676 dobila požarni red. Zanimivo je, da so v času Ilirskih provinc Francozi, kot vladarji v naših krajih, veliko prispevali k utrjevanju gasilstva na vseh ravneh upravne ureditve provinc.

Za zgodovino gasilstva in požarnega varstva na slovenskem ozemlju so pomembni požarni redi, ki kažejo začetno zavedanje cesarske oblasti v stari Avstriji o požarni nevarnosti tudi izven Dunaja.

Naslovi nekaterih požarnih redov:

Postava sa volo ogra v mejstih inu tergih na Kranjskim v nemškem in slovenskem jeziku je začela veljati 28. 1. 1795. S požarnim redom je oblast določila, kako je treba ravnati, da do ognja ne pride, prav tako pa tudi obveznosti stanov in ostalih prebivalcev v primeru požara.

Ognj gasitni navod ali naredbanje ognj gasiti je bil sprejet 18. 5. 1825 v slovenskem jeziku. Požarni red, ki ga je izdala avstrijska cesarska oblast, je posebej določal, da morajo v mestih in trgih v obdobju od mihaelovega (29. september) do jurijevega (24. april) nočni čuvarji na ogenj paziti ter ga naznanjati z rogom ali zvonom. Požarni red ima zanimivo določilo, da »morajo hišni posestniki v dveh letih zamenjati lesene dimnike z zidanimi, sicer se bodo zamenjali na posestnikove stroške.« Ognjišča so se začela ločevati od ostalih bivalnih prostorov, kar je začetek nove bivalne kulture.

Cesarica Marija Terezija je v času svoje vladavine sprejela, kasneje pa tudi njen naslednik cesar Jožef II., več patentov in požarnih redov, ki so urejali požarno varnost v mestih in trgih, torej tudi na slovenskem ozemlju.

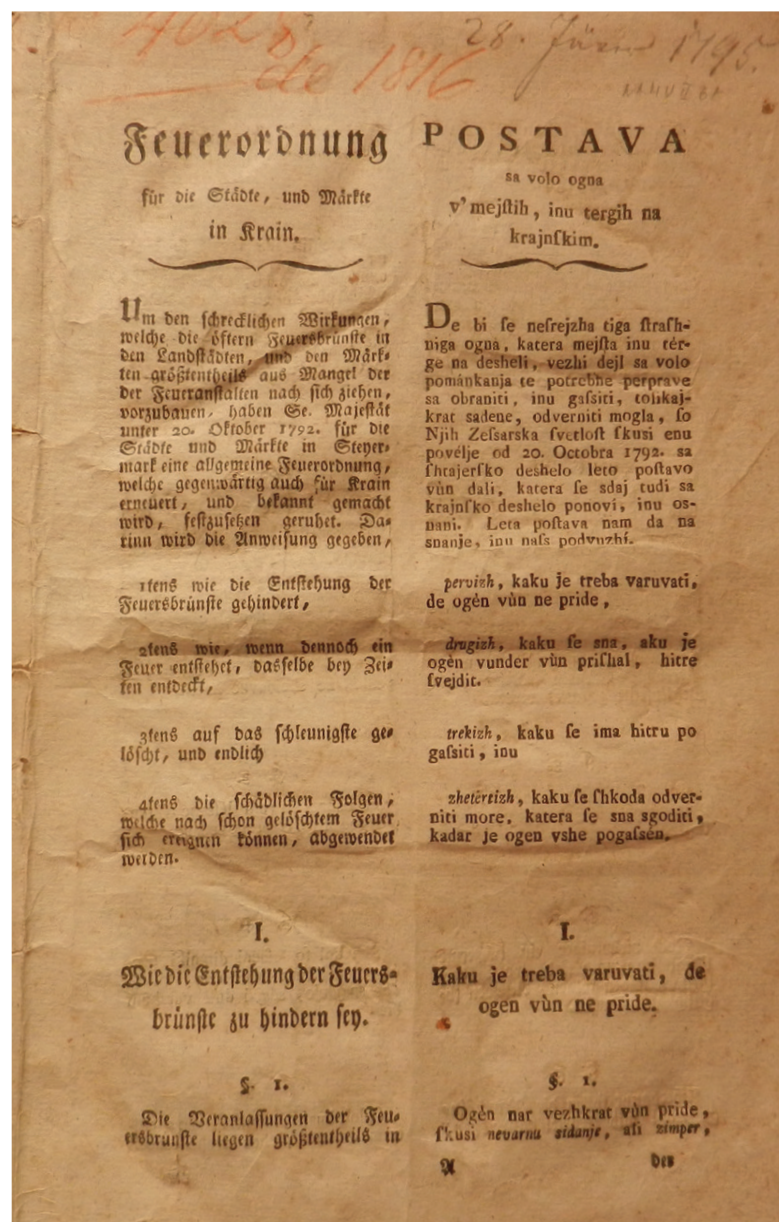
Požarni redi so predvsem urejali obveznosti in ravnanja takratne **cehovske gasilske službe**, ko so morali vsi rokodelci in pri njih zaposleni izpolnjevati obveznosti iz požarnega reda glede požarov v trgih in mestih. Cehovska organizacija požarnega varstva je po letu 1848 začela z napredkom tehnologije in znanost razpadati.

Nova iznajdba gasilske brizgalne

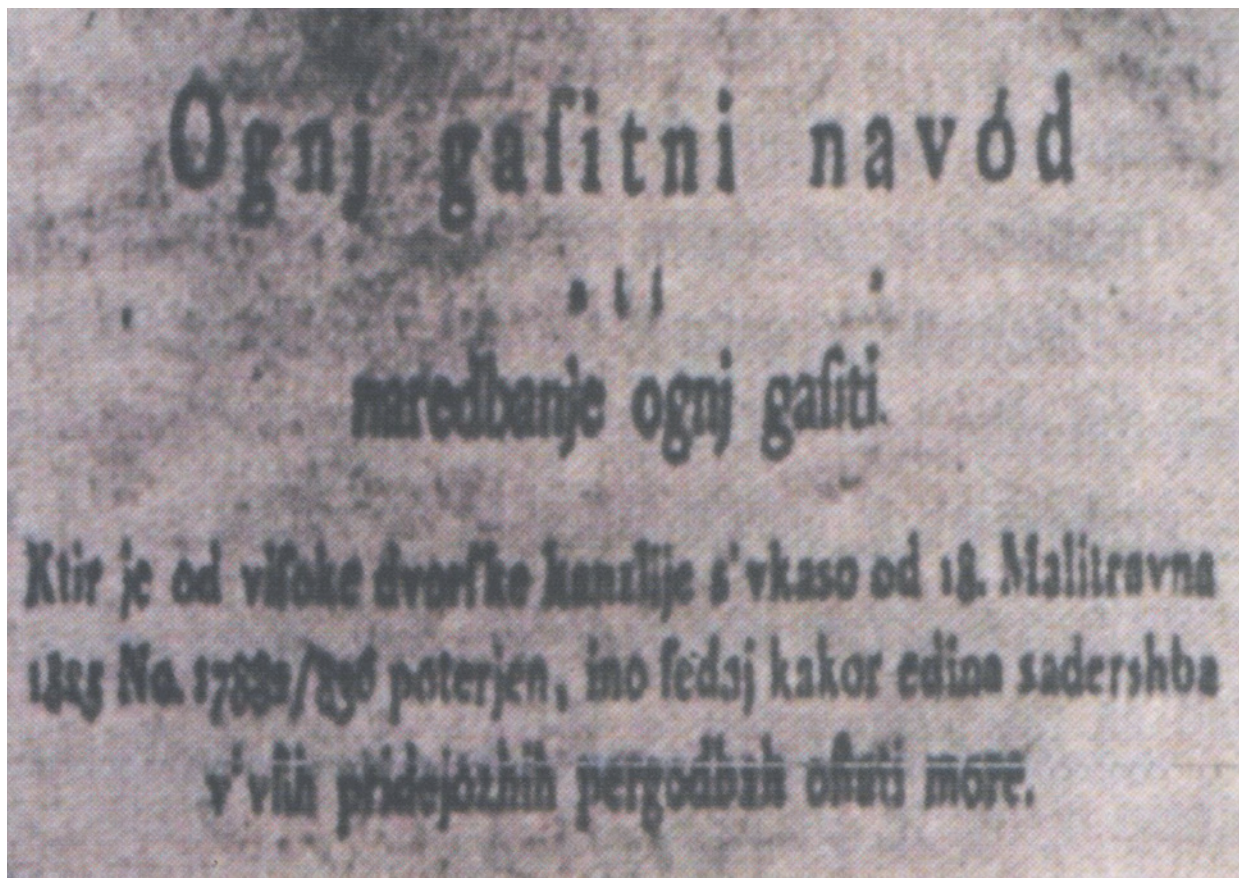
Za razumevanje novih začetkov je potrebno omeniti, da se je rimska brizgalna, kot prva tehnična iznajdba za gašenje požarov, v vrvežu novega fevdalnega družbenega reda izgubila.

V zgodovini gasilstva, zlasti v razvoju gasilskih naprav, ima zaslužen priznanje Nizozemec Jan van der Heyden, ki je v letu 1672 skonstruiral brizgalno z veternikom in ji dodal tlačne in sesalne cevi. To je bilo na področju gasilstva revolucionarno in pionirsko dejanje za napredek gasilske tehnike.

Stare celine v tem času niso pestile samo vojne, ampak tudi veliki požari in naravne katastrofe.

Faksimile: Požarni red Postava sa volo ogra v mejstih inu tergih na Kranjskim iz leta 1795

Faksimile požarnega reda Ognj gasitni navod ali naredbanje ognj gasiti iz leta 1825

Ohranjeni zapisi o požarnem varstvu za srednji vek so dokaj kritični. Mnogi drugi viri o tem času odkrivajo kulturni in duhovni napredek, kot je uporaba papirja namesto ovčje kože, nastajajo množični rokopisi in knjige, ki so danes kot inkunabule pravo bogastvo arhivov in muzejev po Evropi.

Takšen primer je na konjiškem Žička kartuzija, ki je v svojem aktivnem času dala pečat napredku na mnogih področjih, ne samo na kulturnem, temveč tudi v gospodarskem življenju ljudi v naših krajih.

Lesena gasilska brizgalna, 1795

Prva pravila o prostovoljnem gasilstvu

V času, ko so se požarni redi o požarni varnosti še uporabljali, je 15. septembra 1881 izšla **Postava o požarne policiji in gasilnih stražah za Vojvodino Kranjsko**. Postavo sta podpisala cesar Franc Jožef in predsednik vlade Taaffe.

Prva pravila – postava – v več poglavjih določajo, »da mora vsaka vas imeti požarne lestve, ključe (ake) z vozovi in vedri za vodo ter ostalo orodje, ki ga določi občinski odbor in vodstvo gasilske straže.«

Postavi je bil na koncu priložen načrt pravil za prostovoljne požarne brambce. Načrt je požarne brambovce delil na plezalce, gasilce in varuhe.

Za slovensko gasilstvo je pomembno tudi leto 1897, ko je začelo izhajati glasilo **Gasilec** v slovenskem in nemškem jeziku. Glasilo izhaja še danes. V njem je bilo v zadnjih 20 letih objavljenih veliko člankov in slikovnega gradiva iz življenja ter dela konjiških gasilcev.

DRUŽBENE SPREMEMBE IN GASILSKO PROSTOVOLJSTVO

V 19. stoletju je na razvoj društvenega življenja odločilno vplivala marčna revolucija leta 1848, ko je v Evropi prišlo do velikih političnih in družbenih premikov. Med mnogimi dejavniki so bili tudi hiter tehnološki razvoj industrije in znanosti ter nove potrebe za ohranjanje zasebne lastnine. Cehovska ureditev požarne varnosti je bila pred razpadom.

Prav zato je v Evropi in tudi na Slovenskem prihajalo do resnejših poskusov ustanavljanja gasilske organizacije, ki bi pod drugačnimi pogoji kot cehi zagotavljala požarno varnost. Pogoji za takšno organizacijo so nastali po letu 1867, ko je Avstro-Ogrska sprejela Zakon o pravici združevanja (o društvih in političnih društvih), Zakon o pravici zborovanja in Zakon o splošnih pravicah državljanov.

PRVE POŽARNE BRAMBE – GASILSKA DRUŠTVA PRI NAS

Zakon o pravici združevanja v Avstro-Ogrski je za prebivalstvo prinesel nove politične pravice. Tedanji krajevni razumniki in veljaki so v načelih zakona videli nove možnosti uveljavljanja svojega političnega vpliva na dogodke v kraju, predvsem pa, kako varovati svoje premoženje pred ognjem. Prav tako so v tem času po Evropi bila prisotna močna humanitarna gibanja o prostovoljstvu in plemenitih načelih solidarnosti in pomoči sočloveku v nesreči.

V združitvi ciljev obrambe pred požari in pomoči nesrečnikom so nastajala prostovoljna gasilska društva v deželah srednje Evrope. Prostovoljnost in človekoljubje sta napredovala z roko v roki, kakor tudi kultura in znanost, kar vse skupaj povezuje civiliziranega človeka ter človeštvo.

Edina ohranjena gasilska brizgalna na pogon vodne pare iz leta 1908, eksponat hrani Gasilski muzej dr. Branka Božiča v Metliki

V mnogih trgih in mestih na Slovenskem so se lotevali ustanavljanja požarnih bramb, ki so nudile organizirano požarno varnost. Krajevna gasilska društva so ustanavljali predvsem premožni prebivalci, da bi varovali svoje premoženje pred ognjenimi zublji, zavedajoč se, da požar tudi bogate spreminja v siromake.

Vitez dr. Josip Savinšek, ustanovitelj prve požarne brambe na Slovenskem, Metlika, 1869

Slovenci smo se hitro vključili v nove družbeno-politične razmere, ki jih je prinesel napredek v proizvodnji in novi miselnosti ljudi o pomoči sočloveku. Takšno ugotovitev zgodovinsko dokazuje ustanavljanje gasilskih društev od leta 1869 do 1893, ko je bilo na slovenskih tleh ustanovljenih kar 184 takratnih požarnih bramb. Prav v tem obdobju je bila ustanovljena tudi

požarna bramba trga Konjice kot 12. po vrsti.

Viri potrjujejo, da je bil metliški graščak **dr. Josip Savinšek prvi na slovenskih tleh v letu 1869, ki je zbral moštvo za požarno brambo v Metliki. Ustanovitev je sledila takratnim avstrijskim predpisom o pravici združevanja, zato se ta ustanovitev šteje kot začetek organiziranega gasilstva na Slovenskem.**

V drugi polovici 19. stoletja se uveljavljajo prizadevanja za sodobnejšo gasilsko službo, kar je odraz razvoja tehnologij in humanih znanosti. Na pomenu dobivajo vrednote prostovoljstva, solidarnosti in humanitarnosti. Čeprav oblasti politično niso bile naklonjene povezovanju gasilstva, se v letu 1900 zgodil gasilski kongres, ki je zasedal v Parizu in močno vplival na spremembe v evropskem gasilstvu.

POVEZOVANJE KONJIŠKEGA GASILSKEGA DRUŠTVA V DEŽELNE ZVEZE V AVSTRO-OGRSKI

Do hitrega nastajanja gasilskih društev na slovenskem ozemlju je prišlo v času od 1869 do 1914, ko je že delovalo 378 gasilskih društev.

Deželne gasilske zveze

Nastajajoča gasilska društva so bila različno nacionalno usmerjena in so se tako tudi povezovala v deželne zveze.

Kmalu je nastalo 8 deželnih gasilskih zvez, ki so povezovale društva po pokrajinskem načelu in politično-nacionalni usmerjenosti. Za naše območje je najpomembnejša **Zveza slovenskih požarnih bramb za Spodnjo Štajersko, ustanovljena leta 1899 s sedežem v Žalcu**. Povezala je 63 društev. Njen ustanovitelj je bil Josip Širca.

Pred tem je bila ustanovljena Štajerska deželna gasilska zveza (1870) s sedežem v Mariboru, do katere so konjiški gasilci gojili simpatije. Iz društvenega zapisa z dne 26. aprila 1914 izhaja, da je bil za namestnika Gasilskega sektorja Celje izvoljen Martin Kovač, stotnik konjiškega društva, in da je na seji bil prisoten predstavnik Štajerske gasilske zveze s sedežem v Gradcu.

Konjiška požarna bramba se dolgo ni mogla odločiti, v katero zvezo bi se vključila. V letu 1874 sta se voditelja požarne brambe Josip Sutter in Martin Bauman udeležila srečanja v Mariboru, 1. štajerskega gasilskega dneva. Srečanja so se udeležili predstavniki nemško usmerjenih požarnih bramb.

Konjiška požarna bramba je na koncu izbrala povezavo z Zvezo slovenskih požarnih bramb za Spodnjo Štajersko s sedežem v Žalcu, a zapisa o tem ni.

POVEZOVANJE KONJIŠKEGA DRUŠTVA V KRALJEVINI JUGOSLAVIJI

Po razpadu monarhije in nastanku Kraljevine SHS so bile deželne zveze ukinjene. Nastale so gasilske župe, med njimi tudi v Žalcu. V župo (zvezo) kot strokovno gasilsko organizacijo so se vključila do tedaj delujoča gasilska društva na tem območju, tudi konjiško. Leta 1929 so sedež gasilske župe prestavili v Celje.

Vsaka gasilska župa, ki je združevala gasilska društva enega ali več srezov (okrajev), je imela v vodstvu vojaško osebo, ki se je udeleževala društvenih sestankov in vaj ter imela v predvojnem času predavanja o obrambnih pripravah. Nemško usmerjena društva niso bila moteča samo za slovenstvo, temveč tudi za vojne grožnje, ki so prihajale iz Nemčije. Konjiško gasilsko območje je redno obiskoval član uprave Gasilske župe sreza Celje Fran Toš, kapetan I. klase Jugoslovanske kraljeve vojske. Ob zgodovinski dogodke v konjiškem društvu v času Kraljevine Jugoslavije je treba dodati, da je društvo imelo dinamičen razvoj v gasilski tehniki, kadrovski in članski zasedbi, prejelo je priznanja in odlikovanja, vendar zaradi nemške idejne usmeritve skoraj končalo svojo zgodovinsko pot. K tem dogodkom je treba dodati, da je vodstvo društva že v letu 1922 sklenilo in zapisalo, da bo poveljevanje v nemškem jeziku, pogovor pa v slovenskem.

Utesnjenost delovanja slovenskega gasilstva

V letu 1931 je bil v Kraljevini Jugoslaviji uveden režim diktature, ki je posledično vplival na Zakon o organizaciji gasilstva v Kraljevini Jugoslaviji, sprejet 15. julija 1933. Po določitih tega zakona je bila ustanovljena Gasilska zveza Kraljevine Jugoslavije. Vodstvo zveze je imenovala

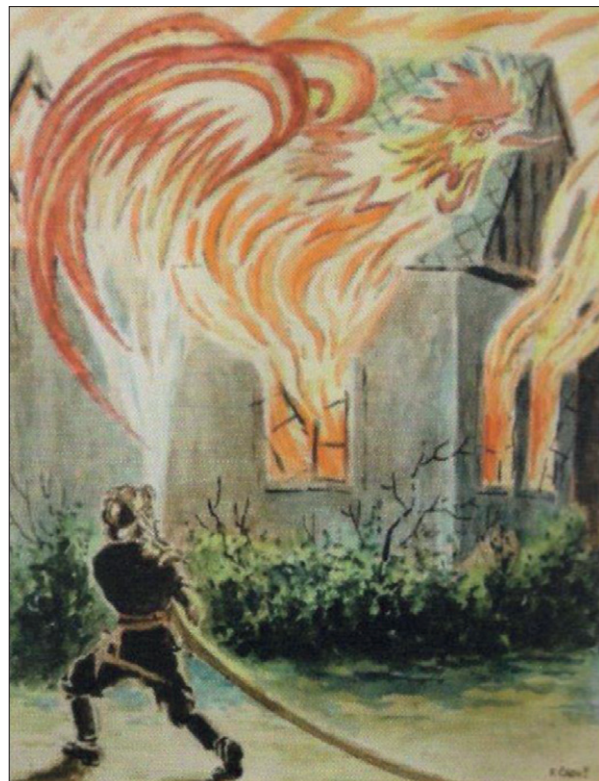

Gasilske poveljniške čelade v avstro-ogrski monarhiji do 1918

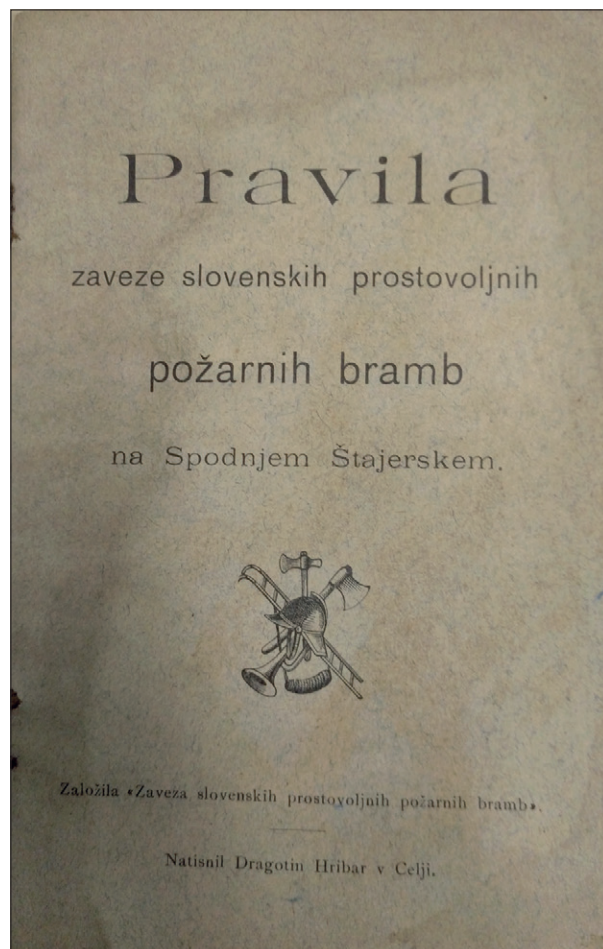
vlada. Naloga zveze je med drugim bila tudi širitev nacionalnega interesa, vendar srbskega, ne pa tudi slovenskega in drugih narodov v kraljevini.

V slovenskem gasilstvu so začela prevladovati srbska povelja (na Štajerskem se gasilci še nemškega poveljevanja niso rešili), uvedli so se srbski izrazi in nazivi (gasilska župa, srez, gasilska zajednica, društva so postala čete ...). Načelo vertikalne povezanosti je prineslo centralizacijo vodenja, ko je višji gasilski organ dajal soglasja za ustanovitev društva, kadrovanje v gasilske funkcije, razvitje prapora, gradnje domov. Utesnitvi dela v vojaško disciplino je sledila tudi utesnitev slovenskega gasilskega duha.

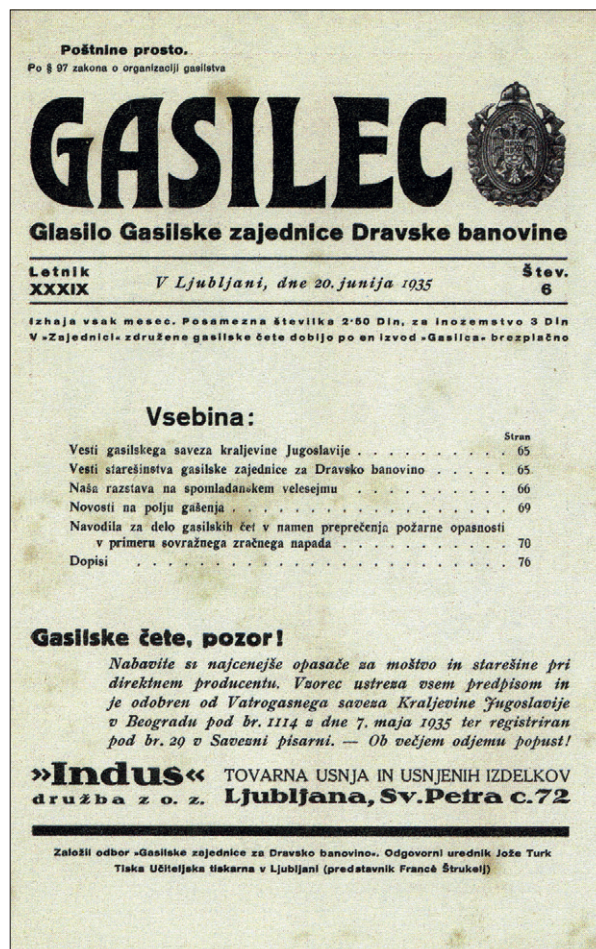
Slovensko gasilstvo se je po novem zakonu povezalo v Gasilsko zvezo Dravske banovine s sedežem v Ljubljani. Gasilska društva na Konjiškem so bila vključena v Gasilsko župo sreza Celje, čeprav je v strukturi oblasti deloval tudi konjiški okraj (srez) s sedežem v trgu Konjic. Gasilska župa konjiškega sreza ni bila ustanovljena zaradi premajhnega števila gasilskih društev, bilo jih je namreč samo šest, saj je bila osnova za ustanovitev župe sedem delujočih gasilskih društev.

Gasilec v boju z ognjem – rdečim petelinom

Faksimile: Pravila zaveze slovenskih prostovoljnih požarnih bramb na Spodnjem Štajerskem, 1912

Faksimile: Naslovna stran revije Gasilec, glasila Gasilske zajednice Dravske banovine, 1935

IZOBRAŽEVANJE GASILCEV SKOZI ZGODOVINO

Za strokovno izobraževanje mladih članov je že v letu 1886 v slovenskem jeziku izšel **Vadbeni pravilnik za slovenske prostovoljne požarne bramborje** avtorja Ignacija Merherja, ki je prvi pri nas uvedel slovensko poveljevanje v gasilstvu in gasilski pozdrav na pomoč.

Po razpadu **Avstro-Ogrske** so prenehali veljati požarni redi, ki so do takrat urejali požarno varstvo in gasilstvo, zato so v Kraljevini Jugoslaviji iskali nove rešitve. V letu 1920 je izšla **Gasilska knjižica za vaje z orodjem in naukom o znamenjih** avtorja Frana Barleta. Za podporo v izobraževanju so bili tudi glasilo *Gasilec* in gasilski koledarčki.

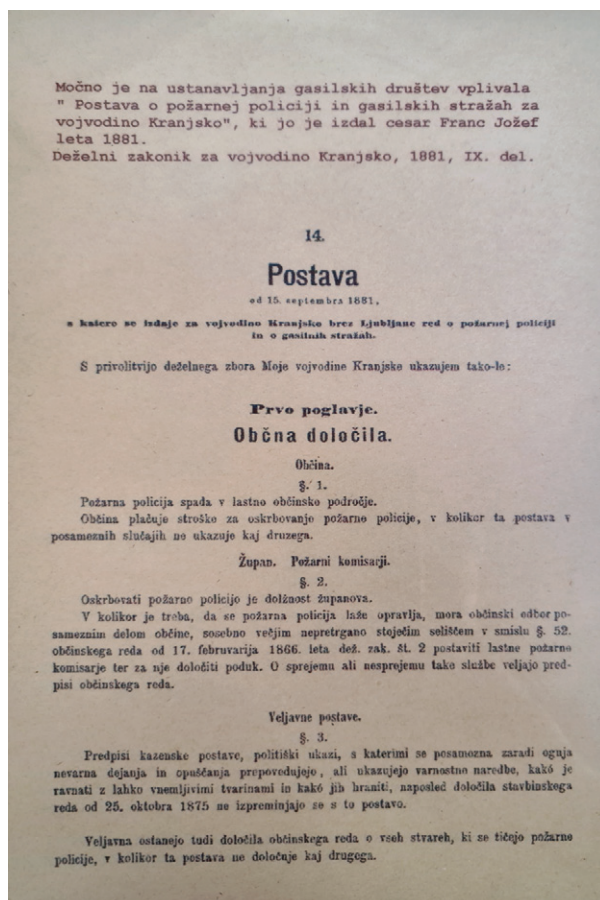
V času **Kraljevine Jugoslavije** so slovenski gasilci dobili nova pravila za izobraževanje članstva v duhu tehničnega napredka, začeli so se tečaji za izobraževanje samaritank po programu Rdečega križa.

V konjiškem gasilskem društvu so že leta 1936 imeli članice, ki so se strokovno usposobile za prvo pomoč po programu Rdečega križa, ki ga je vodil domači konjiški zdravnik Ivo Rudolf. Članice so bile uniformirane in opremljene s pripomočki za prvo pomoč v nesrečah.

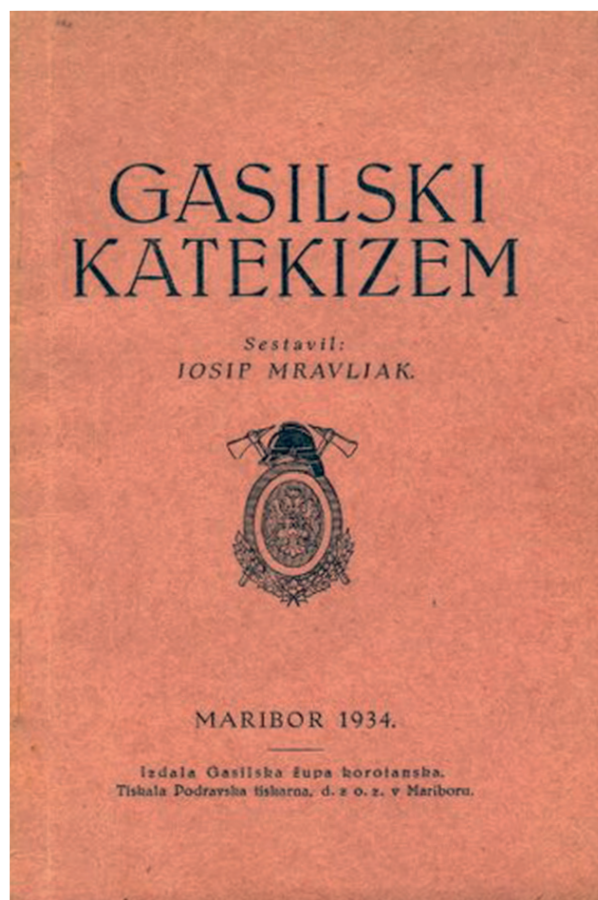
Prvo posredovanje v avtomobilski nesreči je bilo 8. 8. 1936 na klancu Križevca na cesti Celje–Slovenske Konjice. Zgodil se je nalet avtobusa s potniki na dva težko naložena voza (parizarja) na konjsko vprego. To je bila prva preizkušnja uporabe novega znanja.

Zaradi vse večjega tehnološkega napredka v obrti in industriji je naraščalo število požarnih nevarnosti in drugih nesreč. To je bil čas, ko so se društva operativno in številčno krepila ne samo na Konjiškem, temveč v celotni Dravski banovini.

Mnogi dokumenti Gasilske zveze Dravske banovine Ljubljana so pozivali društva in gasilce kot „viteze sv. Florjana“ na branik domovine in jih spodbujali k domoljubju, kajti že v letu 1939 je bila na obzoru 2. svetovna vojna. Prav zato se je članstvo dodatno izobraževalo za vojne razmere v primeru napada na državo.

Deželni zakonik za Vojvodino Kranjsko iz leta 1881, ki se nanaša na požarno varstvo in policijo, je izdal cesar Franc Jožef.

Gasilski katekizem, avtor Josip Mravljak, izdala Gasilska župa korotanska, 1934

3. poglavje

ZAČETKI GASILSTVA V DRAVINJSKI DOLINI

Preteklost in sedanjost sta vedno povezani z duhovnim in snovnim sporočilom. V naši prihodnosti bi bila velika praznina ravnanj, če ne bi bilo ohranjene snovne in nesnovne dediščine, kot veličine in potrditve naše lastne zgodovine.

Iz zgodovinskega spomina:

Od leta 1873 do 1912 je požarno območje konjiškega društva obsegalo skoraj celotno Dravinjsko dolino z južnim Pohorjem.

Leta 1903 je društvo dobilo novo štirikolesno gasilsko brizgalno na konjsko vprego. Po več kot tridesetih letih sestankovanja po gostinskih lokalih je Gasilsko društvo Konjice v letu 1907 dobilo nov dom, zgrajen v secesijskem arhitekturnem slogu.

To sta bili dve ključni pridobitvi. V razvoju društva so pridobitve velike prelomnice za delovanje društva. V gasilski dom so začeli prihajati mladi ljudje, saj prej v gostilne zvečer niso smeli. To je začetek pomlajevanja društva.

PREBUJANJE ZAVESTI O SAMOPOMOČI V NESREČAH

Prostovoljnost se je v miselnosti ljudi hitro prebujala, še zlasti zavest o samopomoči pri požarih in nesrečah v lastni sredini ter sosedstvu. Na prehodu iz 19. v 20. stoletje je v krajih Dravinjske doline gasilska organiziranost močno narastla.

Zaradi tega strahu so se človeške in politične strasti velikokrat umirile ter združile v moč prostovoljstva in človekoljubnosti. Mnogim je to narekoval zgodovinski spomin na pretekle požare, nekaterim pa nedavna nesreča v njihovem kraju.

Navkljub raznolikemu razvoju obrti, kmetijstva in splošne kulturne dejavnosti je naprednim ljudem poleg krajevnih politike bila skupna ideja, kako se obvarovati ognja in drugih nesreč.

Avstro-Ogrska

V letu 1873 je bilo kot prvo v dolini ustanovljeno gasilsko društvo (požarna bramba) v trgu Konjice.

Ko so v **Ločah leta 1903** ustanovili gasilsko društvo, je prišlo do trenj in narodne nestrpnosti. Ustanovitelji so namreč bili predvsem nemško usmerjeni krajani. Loški gasilci so postali v veliko pomoč pri požarnem varstvu v Dravinjski dolini in konjiškem gasilcem.

Z manjšim časovnim zamikom je bilo **leta 1912 v Oplotnici** ustanovljeno društvo. Priprave na ustanavljanje so trajale kar nekaj let. Vzrok so bila nesoglasja med domačini in nemškimi priseljenci, ki so hoteli krojiti usodo kraja.

Društvo je delovalo v konjiškem okolišu, ki sta ga takrat povezovali posvetna (okrajno glavarstvo Konjice) in cerkvena oblast (konjiška dekanija).

Tudi v **Poljčanah (Pekel)** so **1888. leta** ustanovili gasilsko društvo, ki je nekaj časa nosilo ime po kraju.

Sledile so ustanovitve še delujočih gasilskih društev v naši dolini v obdobjih različnih družbenih ureditev:

Kraljevina Jugoslavije

PGD Draža vas, 1923

V krajih Žiče in Draža vas so na sestanku krajanov ugotovili, da »je potrebno imeti gasilce čim prej pri rokah in da je takšno društvo res potrebno«. Na ustanovnem zboru 25. 11. 1923 so ustanovili gasilsko društvo.

PGD Tepanje, 1929

Časopis Slovenski gospodar je 9. oktobra 1929 prinesel novico: »Tepanje pri Konjicah. Tukaj se je ustanovilo tako potrebno in težko pričakovano gasilno društvo.«

PGD Zbelovo, 1931

V koraku s časom so tudi krajani na Zbelovem 25. januarja 1931 ustanovili gasilno društvo in sprejeli Pravila gasilnega društva Jugoslovanske gasilske zveze Ljubljana.

SFRJ

- PGD Zreče, **1946**
- Gasilsko društvo Tovarne kovanega orodja, **1952**, in PGD Zreče sta se leta **1960** združili.
- PGD Žiče, **1980** (prva ustanovitev **1923**)
- PGD Gorenje pri Zrečah, **1990**
- IPGD Konus, **1945**
- IPGD LIO, **1945–1993**

V jubilejnem letu 2023 v Dravinjski dolini od prve Požarne straže dobrovoljcev ostaja učinkovita organizacija požarnega varstva, opremljena z gasilsko tehniko in strokovnim znanjem.

Sedem prostovoljnih gasilskih društev, povezanih v Gasilsko zvezo Slovenske Konjice, vključuje **327** članic in **694** članov. Članstvo skupaj: **1021**

Sodobno gasilsko tehniko voznega parka sestavlja **25** raznih gasilskih vozil, kar je poleg strokovno usposobljenih operativcev izjemna udarna in reševalna moč v konjiški občini.

PRIMERJALNI PODATKI Z DRUGIMI DRUŠTVI

V časovnih razmakih je največkrat tako, da se v nedrih obstoječe družbe ali stanja porodijo nove ideje za napredek. Tudi v Dravinjski dolini živijo ideje, ki se bodo uresničile skozi čas. Prav zato razvoj ni nikoli zaključen, pri tem so pomembni človeški ideali in zanos prostovoljstva. Časovni ali zgodovinski oris **požarnega varstva in gasilstva na Konjiškem** je v največji meri povezan s človekoljubnostjo kot neminljivo vrednoto vseh časov.

Najstarejši prapor na Konjiškem, 1938, PGD Slovenske Konjice

Gasilci v Dravinjski dolini razvijajo prapore in gradijo domove

Gasilski prapor je skozi čas postal simbol društva in pripadnosti gasilski organizaciji. Po dostopnih virih so v zgodovini gasilstva svojo prvo zastavo – prapor – razvili poklicni gasilci v nemškem Berchtesgadnu okoli leta 1673 in na njej upodobili lik sv. Florjana.

Veda o zastavoslovju (veksikologija, izraz prihaja iz latinske besede *vexillum*, ki pomeni zastavo ali prapor) postavlja določena pravila o zastavah in praporih, vendar je do sedaj bil vsak gasilski prapor unikatni izdelek vezenja likov in napisov.

Po letu 1992 je Gasilska zveza Slovenije sprejela pravila o gasilskih praporih.

Prapori, ohranjeni od začetka ustanavljanja gasilskih društev na Slovenskem v letu 1869, so gasilska in slovenska kulturna dediščina.

Najpogostejši napis, slogan na praporih ob liku sv. Florjana je bil *Bogu v čast, bližnjemu v pomoč*. V času SFRJ so na praporih bila predvsem znamenja, kot so gasilski znak, podoba kraja, gasilskega doma in drugo.

Šteje se, da ima **najstarejši ohranjen prapor PGD Planina pri Rakeku** iz leta **1888**. Na drog prapora je svoj častni znak pripel tudi knez Hugo Windschgrätz, iz družine, ki je imela posesti na Planini pri Rakeku in v Slovenskih Konjicah. Po ustnem izročilu je družina bila botra novemu gasilskemu domu v Slovenskih Konjicah iz leta 1907.

Na Konjiškem je leta **1938** prva razvila prapor takratna Prostovoljna gasilska četa Slovenske Konjice. Nato pa so bili v konjiškem društvu razviti še drugi prapori:

- v letu **1954** drugi društveni prapor,
- v letu **1963** prvi mladinski prapor,
- v letu **1996** tretji društveni prapor.

Muzej gasilstva Dravinjske doline hrani vse štiri prapore iz treh državnih ureditev.

Razvitje društvenega prapora, 1996

Razvitje prvih praporov v sosednjih društvih:

- IPGD Konus: društveni prapor **1952**, ustanovitev društva **1945**
- PGD Loče: prvi društveni prapor **1958**, ustanovitev društva **1903**
- PGD Draža vas: razvitje prapora **1963**, ustanovitev društva **1923**
- PGD Tepanje: razvitje prapora **1972**, ustanovitev društva **1929**
- PGD Žiče: prvi društveni prapor **1983**, ustanovitev (1923) **1980**
- PGD Zbelovo: društveni prapor **2006**, ustanovitev društva **1932**
- Gasilska zveza Slovenske Konjice je prvi prapor razvila leta **2010**, čeprav je bila ustanovljena **1945**.

Razvitje prapora ni le uradno dejanje, temveč velika svečanost in veselje.

Gasilski prapor z značilnim sloganom

Gasilski dom v Konjicah, večkrat prenovljen in dograjen, 1907

Gasilski dom, Slovenske Konjice, 1973

NOVA DOBA – GASILSKI DOMOVI

Gasilski domovi predstavljajo veliko prelomnico v zgodovini razvoja in delovanja gasilskih društev. Pred več kot stoletjem so postali kraj gasilskega tovarištva, učenja gasilskih veščin, strokovnega ravnanja z gasilsko tehniko in osebno opremo. Njihov največji pomen pa je bilo prihajanje mladine vanje in njena vzgoja v prihodnjo generacijo gasilcev.

Z izgradnjo doma so gasilci postali gospodarji na svojem, saj so pred tem bili največkrat podnajemniki ali pa so imeli le skromne shrambe za orodje. Sestankovali so v gostinskih prostorih in drugod. V našem društvu so ohranjena vabila na sestanke članstva v krčmah vse do izgradnje doma leta 1907.

V domove so začeli prihajali simpatizerji gasilstva in mladina, ki poprej ni smela v gostilne. Domovi so začeli

Člani društva, zbrani pred prvim gasilskim domom, 1907

Gasilski dom, 1985

Gasilski dom Slovenske Konjice, jesen 2022

dobivati svojo dušo in sčasoma postali središče dogajanja v kraju. Danes se v gasilskih domovih hranijo dokazi zgodovinske poti razvoja posameznega društva, ki je kot dediščina v ponos kraju in mlajšim gasilskim rodovom.

Tako kot na Konjiškem tudi v slovenskem prostoru ni več nobenega gasilskega doma stoletnika. Z namenom, da se ohrani in zbere slikovno gradivo, je v Muzeju gasilstva Dravinjske doline v letu 2007 bila pod pokroviteljstvom Gasilske zveze Slovenije in Občine Slovenske Konjice organizirana razstava slikovnega gradiva **Gasilski domovi – stoletniki na Slovenskem**. Galerija je zajemala 46 slik domov, zgrajenih pred letom 1907.

Gasilski domovi so ena od največjih prelomnic v razvoju gasilstva, z njimi je nastala vez med gasilskimi rodovi, prostor druženja članstva.

Konjiški in ostali gasilski domovi v Dravinjski dolini 1907–1990

Prvi gasilski dom v secesijskem slogu je leta 1907 zgradilo konjiško društvo. Pred tem je bilo v podnajemniškem odnosu v nekdanji stavbi na desnem bregu Dravinje, kjer je bila tudi žandarmerija (policija). Na tem predelu mesta, kjer je bil nekdanji vhod v tovarno Konus, so sedaj drugi objekti.

Prva večja notranja preureditev doma je bila izvedena leta 1966. Ob 100-letnici društva je dom dobil novo arhitekturno obliko. Večji gradbeni in obrtniški posegi so sledili v letih 1985, 2003 in 2005, vse do sedanje velikosti in funkcionalnega izgleda ter uporabnosti doma.

Po znanih virih so v letu 1904 loški gasilci postavili manjši objekt za orodje ter leta 1906 dogradili leseni stolp. Nov dom so pričeli graditi v letu 1907 ter ga v letih 1993 in 2013 dokončno povečali do dosedanje polne

namembnosti.

Gasilci društva **Draž vas - Žiče** so leta 1928 zgradili prvi dom v kraju Draža vas. Leta 1979 je bil na lokaciji starega zgrajen večnamenski objekt, v katerem ima društvo svoje prostore. Zanimivost doma je zvon v stolpu.

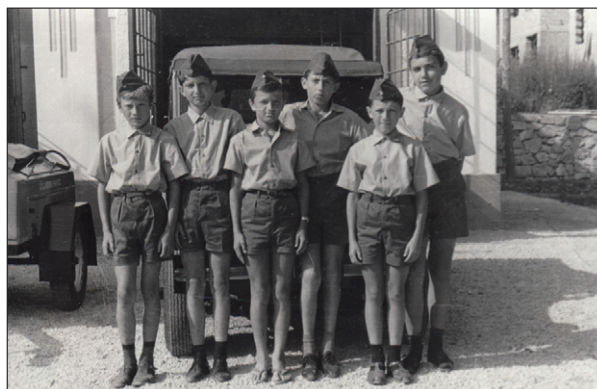
Temeljni kamen za dom so gasilci na **Zbelovem** položili leta 1938. Z deli so nadaljevali v letu 1945. Nov dom so dokončno dogradili in posodobili leta 2011.

V **Tepanju** so zgradili prvi gasilski dom leta 1934. Nove prostore gasilskega doma so dobili v letu 1976 v večnamenskem objektu.

Gasilci konjiškega **Konusa** so dobili nov dom leta 1971 v industrijski coni. Dom je v lasti podjetja KonusKonex, d. o. o., Slovenske Konjice.

Na določeni stopnji razvoja **Žič** so se krajani ponovno zbrali ter leta 1980 ustanovili svoje gasilsko društvo. Gradnjo doma so arhitekturno naslonili na obstoječi krajevni dom kulture in z izgradnjo zaključili leta 1990.

Časovni pregled gradnje domov omogoča bralcu, posebno mladim gasilskim rodovom, vpogled v razvoj požarnega varstva in gasilstva, ki v širšem pomenu zagotavlja občanom bližino gasilcev v nesrečah.

Gasilski podmladek pred gasilskim domom, 1964

GASILSKA ZAoblJUBA ALI PRISEGA SKOZI ZGODOVINO

Gasilske zaobljube so skozi čas vsebovale moralne vrednote prostovoljstva, imele pa so tudi skupni namen, kako ohraniti lik gasilca in njegovo dolžnost, ki je izhajala iz zaobljube.

V času Avstro-Ogrske je bila zaobljuba v nemškem jeziku in ni imela enotnega besedila. Končala se je z gasilskim pozdravom na zdravje (Gut Heil) in geslom: Vse za vero, dom in cesarja.

V Kraljevini Jugoslaviji je bila zaobljuba enotna po pravilniku gasilske službe. Prisegalo se je kralju in domovini ter končalo z geslom: Tako mi Bog pomaga.

Kako pomembna je bila zaobljuba, je razvidno iz zapisnika PGD Slovenske Konjice z dne 24. 10. 1934. Po izvršenem atentatu na kralja Aleksandra I. so morali gasilci izvršiti novo zaobljubo kralju Petru II. in jo podpisati.

Gasilski pozdrav se je na novo glasil *pomoz Bog* in je zamenjal slovenski pozdrav *na pomoč* iz leta 1921. Gasilska društva so se preimenovala v gasilske čete.

Čas nemške okupacije: Članstvo v gasilskem društvu je bilo obvezno za vse moške, ki niso bili sposobni za vojaško službo. Gasilski pozdrav je bil kot splošni pozdrav v nemškem tretjem rajhu, in sicer pozdrav zmagi ali Sieg Heil.

V novi Jugoslaviji je bilo besedilo gasilske zaobljube sprejeto 1956., in sicer kot enotno besedilo za celotno državo. Moralna vsebina zaobljube je temeljila predvsem »na časti ljudskega gasilstva in obveznosti do ljudstva in FLR Jugoslavije«.

Uveden je bil tudi splošni pozdrav *smrt fašizmu – svoboda narodu*. Pozneje se je izoblikovalo geslo: V službi ljudstva – na pomoč in skrajšano Na pomoč.

Gasilska zveza Republike Slovenije je prinesla spremembe glede zaobljube, ki je postala sestavni del Etičnega kodeksa, sprejetega leta 2006. Ob sprejemu v članstvo PGD se podeli svečana izjava o vestnem in požrtvovalnem opravljanju gasilske službe.

Gasilski pozdrav je postal že nekoč uveljavljen slovenski pozdrav *na pomoč*. Prav tako so slovenski gasilci v letu 1993 dobili uradno himno in zastavo.

GASILSKE KONJSKE VPREGES KOT MEJNIKI ČASA

Tudi takrat je bil čas po pregovoru: »Če hočeš hite ti, pojdi sam. Če hočeš priti daleč, pojdi v skupini,« vreden zlata.

Gasilski vprežni konji so naš pomnik, ki jim v zgodovini gasilstva odmerjamo premalo pozornosti. Njihova veličastna naloga varno in pravočasno pripeljati gasilce in brizgalno na kraj požara je danes nepredstavljiva. V obdobju od 1873 do 1960, ko je zadnje društvo na Konjiškem nabavilo gasilsko vozilo, je konjska vprega za gasilsko operativno šla v pozabo. Izgubila je svojo uporabno vlogo, vendar je svoje poslanstvo v zgodovini gasilstva opravljala častno. Danes konjske vprege z obćudovanjem gledamo, ko se udeležejeje gasilskih parad s starimi ročnimi brizgalnimi in ohranjajo zgodovinski spomin ter tehnično dedišćino.

V Muzeju gasilstva Dravinjske doline so kar tri več kot sto let stare brizgalne, s katerimi so gasilci s pomoćjo konjskih vpreg hiteli na pomoć. Znano je, da je bila enosna brizgalna še leta 1968 v operativni rabi.

V sedanjem času sodobne gasilske tehnike in opreme pozabljamo, da je bila vožnja s konji ena sama dirka in borba s časom. Lastniki konj, ki so vprego gasilcem posojali oziroma jo vodili sami, so imeli veliko odgovornost in riziko poškodb konj. Najvećkrat zato niso bili poplačani, in prav je, da se jih spomnijo v kronikah.

Za konjiško gasilsko društvo je zanimivo, kako je upravna ureditev kraja vplivala na operativno delo društva. Leta 1890 sta bili ustanovljeni občini Trg Konjice in Konjice okolica. Takšna ureditev je trajala do leta 1937.

Obe občini naj bi zagotavljali v primeru požara vprežne konje za prevoz brizgalne. Med obćinama so bila velika nasprotja, saj so v trgu živeli predvsem Nemci, v okolici pa većinoma Slovenci, zato tudi vpreg vedno ni bilo.

Gasilska konjska vprega z roćno brizgalno hiti na pomoć, 1955.

4. poglavje

GASILSKA ODLIKOVANJA
IN ČINI**Vrednotenje gasilskega prostovoljstva**

Odlikovanja so izraz zunanje odličnosti in spoštovanja. V vseh časih civiliziranega sveta so države podeljevale odlikovanja. V ljudskem izročilu je znan pregovor »Čast in ponos ustvarjamo s svojim delom, odličja nam podeljujejo drugi.« Slovenci smo skozi zgodovino odličja, ki so se pripenjala na prsa junaška, spoštovali in jih različno imenovali, npr. kolajne, svetinje ter medalje, ki so bile vedno zunanji odraz pri-dnosti, hrabrosti in junaštva.

V žlahtnosti odlikovanj je prevladovala kultura moških odlikovanj. Šele leta 1662 zasledimo damska odlikovanja. V 20. stoletju so se z razvojem demokracije in civilnih društev odlikovanja razvila v vojaško in civilno vejo.

Prav ta delitev je prostovoljstvu in humanitarnosti prinesla odprto pot, da se posameznikom za požrtvovalno, prostovoljno in humano delo podeljujejo odličja. Odlikovanja, ki jih podeljuje država, so vsekakor cvet ponosa prostovoljnega dela in požrtvovalnosti, da bi bilo drugim boljše. Prav zato jih naša družba postavlja na visoko raven.

Odnos ljudi do gasilske uniforme in odlikovanj se je v zadnjem obdobju dvignil do visoke stopnje zaupanja in spoštovanja gasilstva.

Ob 150-letnici obstoja in delovanja PGD Slovenske Konjice je pomemben pregled sprejetih odličij in predstavitev širši javnosti. Pri tem ne gre zgolj za promocijo članov in društev, temveč za vsebino delovanja v obdobju, ki zajema tri stoletja.

**DRŽAVNA ODLIKOVANJA,
PODELJENA GASILCEM****Čas Avstro-Ogrske**

Grb avstro-ogrske monarhije

Prvo gasilsko državno odlikovanje je izdal cesar in kralj avstro-ogrske monarhije Franc Jožef I. leta 1905, in to je bila častna medalja za 25-letno zaslužno delovanje na področju gasilstva in reševanja.

Avstrijska častna medalja za 25 let gasilstva iz leta 1905

V konjiškem društvu so to medaljo prejeli: Franc Streisach (čuvar orodja), Karl Achmann (vodja zapisov – tajnik) in Johan Kovačič.

Medaljo hrani Muzej gasilstva Dravinjske doline.

Čeprav se po znanih virih v letu 1843 izdani *velika gasilska častna medalja* in *medalja na traku za pomoč pri požaru*, ki ju je podelilo svobodno mesto Hamburg ob velikem požaru, štejeta za najstarejši gasilski medalji v Evropi, nista bili državni, a imata svojo zgodovinsko vrednost.

Velika gasilska častna medalja, 1843

O podeljevanju gasilskih odlikovanj sta za slovensko gasilstvo pomembna zgodovinska knjižna vira *Gasilska odlikovanja na Slovenskem* avtorja Janeza J. Švajncerja in *Odlikovanja – zakladnica časti in ponosa* Florjana Jančiča, monografija, ki v široki zasnovi predstavi odlikovanja od časa Rimljanov do danes.

Čas Kraljevine Jugoslavije 1918–1941

Grb Kraljevine Srbov, Hrvatov
in Slovencev, 1918Grb Kraljevine
Jugoslavije, 1930

Kraljevina Jugoslavija je gasilcem dlje časa podeljevala državna odlikovanja bivše Kraljevine Srbije, in sicer **kolajno za civilne zasluge (1902) in red sv. Save (1883)**, ki je imel pridih pravoslavne vere, kot so ga razumeli katoliški gasilci na Hrvaškem in Slovenskem, čeprav je bilo večnamenski, tudi za kulturne dosežke. Prejemnik odlikovanja je moral plačati takso za odlikovanje.

Konjiškim gasilcem je po ohranjenih listinah bilo podeljeno 10. 5. 1931 večje število državnih odlikovanj, ki jih je izročil Dragutin Trstenjak, konjiški načelnik srezkega načelstva, kot predstavnik oblasti.

V letu 1931 je 6 članov prejelo državna odlikovanja, in sicer:

- zlato kolajno za civilne zasluge (5 članov)
- red sv. Save V. reda (1 član).

Potrdila o prejemu odlikovanja so bila v srbskem jeziku in pisana v cirilici ter izdana po volji kralja Jugoslavije.

Kraljeva listina, potrdilo prejema ordena svetoga Save, 1934

Odlikovanje red sv. Save V. stopnje, 1934

Čas SFRJ 1945–1991

Grb SFR Jugoslavije

V letu 1975 je bil sprejet Zakon o odlikovanjih, ki je razporedil odlikovanja v 35 redov in 6 medalj. Zakon je hkrati veljal za civilna in vojaška odlikovanja. Republike niso bile pooblaščenice za izdajo odlikovanj.

Prostovoljno gasilsko društvo Slovenske Konjice je prvo državno odlikovanje prejelo 28. 12. 1965. Gre za red za zasluge za narod s srebrno zvezdo.

Po ohranjeni evidenci je 13 članov društva prejelo državna odlikovanja s sledečimi nazivi:

- red republike z bronastim vencem (1 član),
- red dela z zlatim vencem (1 član),
- red dela s srebrnim vencem (8 članov),
- red za zasluge za narod s srebrno zvezdo (1 član),
- medalja za zasluge za narod (1 član) in
- medalja dela (1 član).

Državna odlikovanja SFRJ je dovoljeno nositi na gasilskih uniformah.

Odlikovanje za hrabrost,
1986Red dela z
zlatim vencem, 1975Gasilska zveza SFRJ,
red gasilske zvezde II. st., 1985Red republike z
bronastim vencem, 1975

Čeprav je društvo od ustanovitve bilo v dinamičnem razvoju in postalo steber požarnega varstva v Dravinjski dolini in širše, je prispevek društva in njegovih članov v obdobju 1991–2023 bil prezrt, navkljub predlogom za podelitev odlikovanj.

PGD Slovenske Konjice je v svoji 150-letni zgodovini delovanja prejelo **24 odlikovanj** državnih poglavarjev. V to niso všteta priznanja CZ Slovenije.

Statistični pregled prejetih državnih odlikovanj v štirih državnih ureditvah:

- avstro-ogrska monarhija: 3 odlikovanja
- Kraljevina Jugoslavija: 8 odlikovanj
- SFRJ: 12 odlikovanj
- Republika Slovenija: 1 odlikovanje

GASILSKA ODLIKOVANJA, KI SO JIH PODELILE GASILSKE ORGANIZACIJE

Čas v Kraljevini Jugoslaviji 1918–1941

Slovenski gasilci so že 1. junija 1919 ustanovili Jugoslovansko gasilsko zvezo Ljubljana. Nastala je enotna slovenska gasilska zveza, ki je v letu 1926 že vključevala 401 gasilsko društvo, brez nemško usmerjenih. Ta zveza je delovala do 10. 12. 1933, ko je nastala Gasilska zveza Dravske banovine.

Prva slovenska gasilska odlikovanja 1919–1933

Jugoslovanska gasilska zveza Ljubljana je naredila velik preboj kot samostojna organizacija na Slovenskem in sprejela razpoznavne znake slovenskega gasilstva:

- prvi slovenski gasilski znak,
- slovenske gasilske čine,
- prva slovenska gasilska odlikovanja (1930)
- kroj gasilskih uniform,
- gasilsko literaturo ...

Slovenska gasilska medalja JGZ Ljubljana
iz leta 1930

Faksimile vabila na II. gasilski kongres iz leta 1939

Po ukinitvi Jugoslovanske gasilske zveze Ljubljana leta 1933 so smeli slovenski gasilci nositi njena odlikovanja. Slovenske gasilce je nanje vezalo močno čustvo, saj jim je diktatura kralja Aleksandra nasolila rano z ukinitvijo Jugoslovanske gasilske zveze Ljubljana.

Prva gasilska odlikovanja GZ Kraljevine Jugoslavije 1936–1941

Leta 1933 je bil sprejet Zakon o organizaciji gasilstva v Kraljevini Jugoslaviji. Gasilska društva so se preimenovala v čete.

Nova država ni imela gasilskih odlikovanj vse do leta 1936, ko je bil sprejet predpis o gasilskih odlikovanjih Gasilske zveze Kraljevine Jugoslavije.

Iz zapisnika Gasilske župe Celje je razvidno, da je 18. 11. 1938 Gasilsko društvo Slovenske Konjice prejelo odlikovanje red sv. Save V. stopnje. To je bilo že drugo tovrstno odlikovanje (prvo leta 1931) in je spadalo med državna odlikovanja.

Gasilska odlikovanja in znaki Gasilske zveze Dravske banovine Ljubljana 1936–1941

Gasilska zveza Dravske banovine Ljubljana je v letu 1936 sprejela gasilska odlikovanja in oznake za dolgoletno službovanje. V društvenih zapisih ni prejemnikov odlikovanj, a iz zapisnika Gasilske župe Celje sledi, da:

- so prva odlikovanja za dolgoletno službo bila podeljena v letu 1937, med njimi so bili tudi prejemniki člani konjiškega društva (ni imen in števila);
- naslednji podelitvi istih odlikovanj (medalj) članom društva sledi leto 1938 (ni imen in števila).

Medalja za dolgoletno službo (XX + vejica = 30 let), iz leta 1936

GRBI DRŽAV IN GASILSKIH ZVEZ:

Grb Avstro-Ogrske

Grb Kraljevine Jugoslavije

Grb Jugoslovanske gasilske zveze Ljubljana (Slovenija)

Grb SFR Jugoslavije

Grb Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev

Grb Gasilske zveze Kraljevine Jugoslavije

Grb Gasilske zveze SFR Jugoslavije

Grb Gasilske zveze Ljudske republike Slovenije

Utrinek

Med vojno ni podatkov o nemških odlikovanjih do leta 1942. Takšen zaključek izhaja iz vpogleda na skupinsko sliko iz tega leta. Zanimivost slike je, da član društva (prvi z leve, s trobento v roki) nosi na uniformi pripeta odlikovanja.

ČAS SFRJ IN ODLIKOVANJA GZ JUGOSLAVIJE

Odlikovanja Gasilske zveze Jugoslavije 1945–1991

Podeljevanje odlikovanj Gasilske zveze Jugoslavije se je pričelo leta 1963 in je trajalo do leta 1990.

PGD Slovenske Konjice je 24. 8. 1958 prvič prejelo zvezno odlikovanje – red gasilske zvezde I. stopnje GZ Jugoslavije. Enako odlikovanje so prejeli še štirje člani društva, eden pa še odlikovanje II. stopnje.

Odlikovanja Gasilske zveze Jugoslavije je dovoljeno nositi na gasilskih uniformah.

Odlikovanja Gasilske zveze Slovenije 1945–1991

Leta 1949 je bila ustanovljena GZ Ljudske republike Slovenije, ki se je v letu 1963 preoblikovala v GZ Slovenije.

Prvo odlikovanje Gasilske zveze Ljudske republike Slovenije je bilo sprejeto 6. 8. 1952 in se je imenovalo **gasilsko priznanje**. Imelo je tri stopnje: za posebno, za vestno in za požrtvovalno delo.

Podobno je z gasilskimi plamenicami iz leta 1963.

Utrinek

Predsedstvo Gasilske zveze Slovenije je na seji 27. 10. 1980 v Slovenskih Konjicah sprejelo sklep o ustanovitvi posebne značke za dobitnike nagrade Matevža Haceta, ki je bil kasneje preoblikovan.

Znak najvišjega priznanja, nagrade Matevža Haceta, za na gasilsko uniformo

Najvišje odlikovanje GZ Slovenije ali nagrado Matevža Haceta sta prejela člana PGD Slovenske Konjice Franc Hlastec in Florjan Jančič. Drugo najvišje priznanje GZ Slovenije – kipec gasilca – pa Anton Hlastec.

Takšna priznanja slovenski gasilci prejmejo za življenjsko delo in za pomemben osebni prispevek k razvoju gasilske organizacije na Slovenskem.

Člani konjiškega društva z najvišjimi priznanji GZ Slovenije

ODLIČJA IN PRIZNANJA, PODELJENA DRUŠTVU

Odlikovanja in priznanja društvu v času SFRJ:

1954 priznanje GZ Slovenije III. stopnje

1958 priznanje GZ Slovenije I. stopnje

1964 odlikovanje GZ Jugoslavije I. stopnje

1965 red za zasluge za narod s srebrno zvezdo

1973 priznanje OF – Osvobodilne fronte slovenskega naroda

REPUBLIKA SLOVENIJA

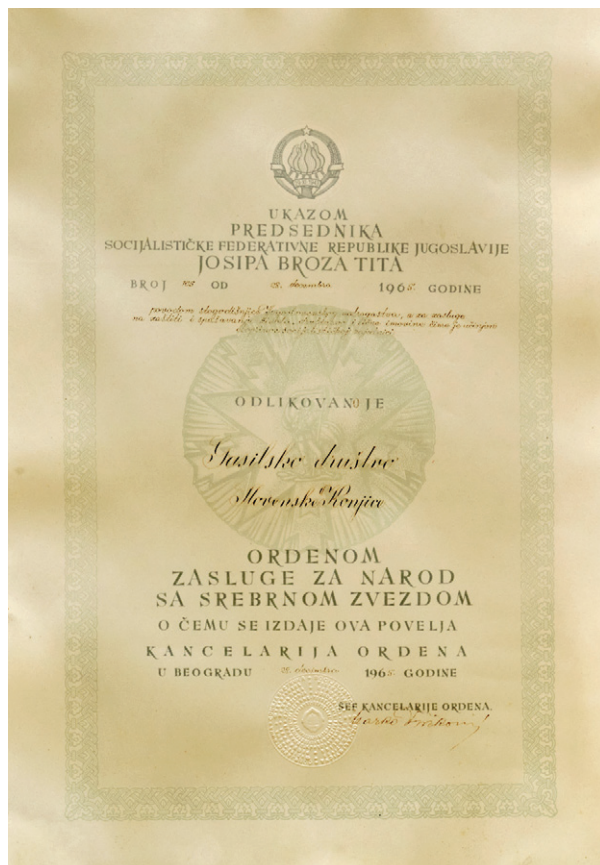

Gasilski znak GZ Slovenije, 1991

Nekatera priznanja novejšega časa:

- Republiški štab za Civilno zaščito Republike Slovenije: ZLATI ZNAK, 1993
- Občina Slovenske Konjice: ZLATI GRB, 1998
- Turistična zveza Slovenije: PEČAT gostoljubnosti za urejen dom, 2000
- Občina Slovenske Konjice: KELIH MESTA SLOVENSKE KONJICE, 2003
- Poveljstvo CZ Republike Slovenije: ZLATA PLAKETA, 2003

Raznovrstnost odličij, ki jih je društvo prejelo, je pravi odsev, ki izpričuje njegovo odprtost v lokalnem in širšem okolju za vključevanje v delo, pomembno za javnost.

Faksimile: Red (orden) za zasluge za narod s srebrno zvezdo, 1965

Medalja za zasluge, 2022

Društvo je leta 1993 prejelo priznanje zlati znak Civilne zaštite.

Občina Slovenske Konjice je podelila priznanje zlati grb Prostovoljnemu gasilskemu društvu Slovenske Konjice leta 1998.

SLOVENSKI GASILSKI ČINI SKOZI ČAS

Slovenski gasilci so vedno hodili po strmi poti k napredku svoje neodvisnosti in narodne značilnosti. Kot je slovenski človek trmasto stal in obstal na svoji zemlji, je tudi slovenski gasilec imel svoje vzpone in padce.

Štiri državne ureditve so tekle gasilske bitke za slovenska poimenovanja stopenj položajnih oznak in gasilskih činov.

Prvi zametek uspešnega prizadevanja v času avstro-ogrske monarhije je bilo leto **1893**, ko je Kranjski deželni gasilski zvezi uspelo dobiti svoja dostojanstvena znamenja v sestavi Avstrijske zveze gasilskih društev. Oznake in čini so bili v uporabi do leta **1918**.

V letu **1921** je Jugoslovanska gasilska zveza Ljubljana sprejela nove gasilske oznake dostojanstev in činov, ki so veljale do leta 1934.

Na sliki spodaj: naramnica (epoleta) je rdeče obrobljena s črko K (vojvodina Kranjska) in vojvodska krona.

Prvi slovenski gasilski čini, prejeti od Jugoslovanske gasilske zveze Ljubljana: naramnica (epoleta) je rdeče barve z zlatim lipovim listom in prečno pripetimi ploščami medeninaste barve.

Člani delegacije GZ Kraljevine Jugoslavije v povorki 4. julija 1937 v Bratislavi, dobro so vidna odlikovanja na gasilskih uniformah. V prvi vrsti drugi od leve proti desni Konrad Gologranc, starešina Gasilske župe sreza Celje, za njim v drugi vrsti desno Franc Kranjc, predsednik PGD Loče.

Leta **1934** je bil sprejet Pravilnik o oznakah in činih Gasilske zveze Kraljevine Jugoslavije.

1945. so republiške gasilske zveze samostojno določale oznake in čine, ki so se velikokrat spreminjali.

V samostojni Republiki Sloveniji je Gasilska zveza Slovenije že leta 1992 sprejela nove oznake in čine ter jih kasneje posodobila.

Slovenski gasilski čini v Avstro-Ogrski (1892)

Slovenski gasilski čini (oznake) v Kraljevini Jugoslaviji (1921–1933)

Slovenske Konjice so prostovoljstvu prijazno mesto, 2018.

MODROST SPOŠTOVANJA PROSTOVOLJSTVA IN NJEVOJE USTVARJALNOSTI

Mnogi vladarji so v modrosti vladanja in kasneje v zgodovini civilne organizacije, vrednotili delo prostovoljcev z različnimi odličji kot so medalje, pohvale in priznanja. Gasilstvo je ena od osrednjih pojavnosti pomoči s katero se ljudje najpogosteje srečujejo. Prav zato je vsebina gradiva tega poglavja bralcu zgodovinsko širše predstavljena, ker zasedajo odlikovanja in čini v duhu vrednotenja gasilskega prostovoljstva pomemben delež.

V središče napredka prostovoljstva kot civilizacijske vrednote vseh časov, je tudi tukaj postavljen človek – gasilec in reševalec. V sedanjem času postaja njegov lik svetel vzgled človekoljubnosti in poguma v domačem okolju in v mednarodnem sodelovanju.

Visoka duhovna in moralna opredelitev značaja današnjega slovenskega gasilca se je uresničevala skozi stoletje in več. Danes je temelj aktualnemu gasilskemu etičnemu kodeksu, ki spada v moralni nauk pri vzgoji, izobraževanju in oblikovanju osebnosti gasilcev.

Parada gasilcev ob visokem jubileju gasilstva v Dravinjski dolini, konjiški Stari trg, 1973

5. poglavje

SV. FLORJAN IN PRIČEVANJA IZ NJEGOVEGA ŽIVLJENJA

Prostovoljni gasilci že od nekdaj prihajamo iz različnih družbenih slojev in poklicev, kar je posebnost gasilske organizacije. Ko vstopamo v gasilske vrste, med svoje tovariše, se ta delitev izgubi. S tem nastaja in se rojeva tovarštvo, ki ga občutijo in razumejo samo pravi gasilci. Biti gasilec ni samo čast, ki ga družba temu prostovoljstvu priznava, temveč tudi odgovornost do lika gasilca, gasilskega sotovariša in soljudi. Znana je misel »Ko vsi tečejo domov, gasilec teče od doma, kam – NA POMOČ!«

SV. FLORJAN – GASILSKI ZAVETNIK

Florjanove maše so postale v mesecu maju običaj množičnega češčenja gasilskega zavetnika.

V sedanjem času na Slovenskem skoraj vse gasilske domove in prapore krasijo kipi, freske in podobe sv. Florjana, zavetnika slovenskih gasilcev. Do nedavnega so god sv. Florjana častili po ljudskih običajih, šegah in krajevnih navadah. Danes imamo v Gasilski zvezi Slovenije urejen praznik, saj je vodstvo **29. 9. 2015 razglasilo sv. Florjana za uradnega zavetnika slovenskih gasilcev.**

Mnogokrat se sprašujemo, kdo je ta ljudski svetnik, ki je trpel za krščansko vero in ga imajo gasilci, pa tudi posamezna mesta in dežele, za svojega zavetnika.

Številne legende ali pričevanja imajo resnično jedro, saj gre za zgodovinsko osebnost.

Rojen je bil v 3. stoletju, menda leta 270, v manjšem kraju pri današnjem Dunaju. Bil je krščansko vzgojen in častnik rimske vojske. Služboval je v kraju Lorch v sedanji Zgornji Avstriji. V tistem času je vladal temu delu Evrope rimski cesar Dioklecijan, ki je neusmiljeno preganjal krščanske vernike. Njegovi legionarji so zaprli 40 vojakov, ki so se opredelili za krščansko vero. Od vseh so zahtevali, da se odpovedo svoje vere. Iz ječe jih je na

skrival želel rešiti rimski častnik Florjan, vendar so bili vsi pogubljeni.

Rimskega služabnika Florjana so še posebej mučili, vendar se svoji krščanski veri ni odpovedal. Do Florjana so bili še posebej kruti, saj so mu okoli vratu obesili mlinski kamen ter ga utopili v reki Enns. Po izročilu se je to dogajalo 4. maja 304. leta našega štetja. V krščanski veri je postal 4. maj godovni in spominski dan sv. Florjana.

Ob pričevanju o sv. Florjanu je pomembno zapisati, da je le nekaj let po njegovi smrti rimski cesar Konstantin priznal krščansko vero, ki je 391. leta postala državna vera rimskega cesarstva.

Čaščenje mučenca in svetnika Florjana se je kot zavetnika pred povodnjijo in požari pričelo v krščanskem delu Evrope v 15. stoletju, po vsej verjetnosti zato, ker je našel smrt v vodi, s katero se gasi ogenj.

Mučenje Florjana, vojščaka rimske vojske in krščanske vere (avtor neznan, Slovenski gasilski muzej dr. Branka Božiča Metlika)

Kip sv. Florjana kot eksponat na razstavi Dotik s časom. Kip je kiparsko delo konjiškega mojstra Franca Zamlika iz leta 1738, ki je bilo originalno postavljeno v središču trga Konjice.

V 8. stoletju so passauski škofje v Lorchu pri Linzu zgradili znameniti samostan. V zgodovini so po obstoječih virih prvi uporabili lik sv. Florjana na svojem praporu gasilci iz nemškega Berchtesgadna okoli leta 1673.

Čaščenje in zavetništvo v gasilskih vrstah in krajih krščanskega dela Evrope je danes povsod prisotno, vendar je bilo potrebno veliko časa, da se je izoblikovala enotna podoba sv. Florjana.

Že Primož Trubar je o njem pisal, da je svetnik, ki »**ima ogenj čez**«, kajti kmečki ljudje so ga zelo častili, da jih obvaruje pred ognjem. K njegovi priljubljenosti je gotovo pripomogel njegov lik rimskega vojščaka z zastavo in vedrom vode v rokah, ki gasi gorečo hišo pod seboj. Izoblikoval se je tudi ljudski rek »**Varuj nas pred ognjem, častnim in večnim!**«

Prve umetniške slike sv. Florjana so slike zaobljube, ki so se pojavljale v cerkvah in domačih hišah. Danes podobe sv. Florjana v slikah, freskah ali kipih krasi jo gasilske domove, prapore, mestne trge, kapelice in cerkve.

Legenda in pričevanje o življenju mučenca sv. Florjana je bila prisotna med ljudmi več stoletij in je še dandanes. Ob 1700-letnici njegove smrti je bila leta 2004 v Muzeju gasilstva Dravinjske doline velika spominska razstava Dotik s časom.

Relikvije sv. Florjana in 40 mučencev se sedaj nahajajo v baziliki sv. Lovrenca v Lorchu, kjer so bili usmrčeni. Njihov skupni grob je 25. junija 1988 obiskal papež Pavel II. ter se poklonil v njihov spomin z blaženo molitvijo.

Papež Pavel II. je o gasilcih še zapisal: »*Že stoletja častijo sv. Florjana kot zaščitnika gasilcev, torej ljudi, ki hitijo na pomoč ljudem, katerim grozi nevarnost naravne nesreče ...*« Pri zgodovinski predstavitvi legende o sv. Florjanu je potrebno omeniti, da je njegovo čaščenje med gasilci po letu 1946 bilo umaknjeno iz javnega gasilskega življenja, vse do leta 1991.

Utrinek

Konjiška razstava Dotik s časom je obsegala 520 eksponatov in je vsekakor bila pomembna spodbuda, da so stekle ideje ter priprave za uradno razglasitev zavetništva sv. Florjana slovenskih gasilcev.

Sv. Florjan, oljna slika iz leta 1750

Častni odbor za pripravo razstave Dotik s časom, 2004

Stojijo od leve: Janko Mirnik, direktor Triglava Celje, Toni Koren, podpredsednik GZ Slovenije, Beno Podergajs, predsednik GZ Vojnik – Dobrna, župan Občine Vojnik Darko Ratajc, podžupan Občine Slovenske Konjice Vilijem Tomat, član Komisije za zgodovino pri GZ Slovenije, Štefan Posilovič, tajnik Občine Zreče. Sedijo z leve: Florjan Jančič, častni predsednik PGD Slovenske Konjice, Ernest Eöry, predsednik GZ Slovenije in predsedujoči častnemu odboru, ter Božo Kolarič, predsednik GZ Slovenske Konjice.

Dotik s časom: odprtje razstave – prisotni gostje in gasilski postroj, 2004

Člani in članice prostovoljnih gasilskih društev Slovenske Konjice, Tepanje in IC Konus po Florjanovi maši pred cerkvijo svete družine v Tepanju. Mašo je daroval konjiški arhidiakon Jože Vogrin, 2016.

Predsedstvo GZ Slovenije je 5. 4. 2005 ustanovilo skupino za pripravo gradiva *Odnos slovenskih gasilcev do sv. Florjana*. Skupino je vodil predsednik GZS Ernest Eöry, sodelovali pa so: Vili Tomat, član predsedstva GZS, Jože Brlec, prav tako član predsedstva GZS, in Florjan Jančič, član Komisije za zgodovino gasilstva pri GZS.

Pripravljeno gradivo je predsedstvo GZS 18. 4. 2006 obravnavalo in zahtevalo nove dopolnitve. Nastal je desetletni premor, ko je tedanji namestnik predsednika GZS Janko Cerkvenik pripravljeno gradivo predložil UO GZ Slovenije. Upravni odbor je 29. 9. 2015 sprejel sklep o razglasitvi sv. Florjana za zavetnika slovenskih gasilcev.

S tem smo tudi slovenski gasilci vstopili v evropski prostor, ko na 4. maja uradno praznujemo god svojega zavetnika. V tem je bilo bistvo vprašanja in odgovora, na katerega smo v demokratični družbi in s članstvom v CTIF porabili deset let, da smo postali enakopravni z gasilci v Evropi. O tem vprašanju je pisal gasilski častnik II. stopnje Viktor Kavčič v knjigi *Zgodba o sv. Florjanu*.

Uveljavila se je lokalna navada, da konjiški arhidiakon Jože Vogrin po Florjanovi maši sprejme in pogosti gasilce treh društev. Prav zato so mu gasilci ob 25. obletnici mašniškega stanu na javni slovesnosti izrekli posebno zahvalo.

Freska z motivom sv. Florjana, Stari trg 2, Slovenske Konjice

6. poglavje

MALA KRONIKA POŽAROV IN DRUGIH NESREČ NA KONJIŠKEM

**»Ne igray se z ognjem, če ne želiš,
da se on igra s teboj!«**

Zapisi o požarih so zelo razpršeni, saj jih najdemo tako v župnijskih kot šolskih kronikah. Šele po ustanovitvi požarne brambe v Konjicah so nastale prve gasilske evidence, kajti do takrat je požarno varstvo slonelo na cehovski ureditvi. Iz enih ali drugih požarnih zapisov je največkrat obseg dogodka težko ugotoviti, saj so poročila večinoma na kratko zabeležena.

Prvi pisni viri

V časovnem prikazu od prve omembe Konjic v letu 1146 je najbolje opisan požar, ki se je zgodil leta 1616 v izjemno sušnem letu. Požar je predstavljen v besedilu knjige **Konjiška dekanija avtorja dr. Avgušтина Stegenška**. Prav tako je požar obeležen na spominski plošči na stavbi Stari trg 13. Del prevoda: *»Tedad je pogorela do tal tretjina trga.«*

Pisni viri navajajo tudi požar, ki se je zgodil ob drugi uri popoldan 7. julija 1786. To sta le dva predstavljeni srednjeveška požara v trgu Konjice od štirih, ki so upepeljevali trg v 17. in 18. stoletju.

Zapise o večjih požarih bi našli v šolskih ali župnijskih kronikah, kot npr. o požaru iz leta **1875**, zapisanem v kroniki župnije Stranice. Požar je bil povzročen z »gorečo tresko kot svetilo«. Tudi kronika župnije Sv. Kunigunde piše, da je v letu 1849 kraj pogorel zaradi »tobačne pipe«. Vzroka obeh požarov sta posledica duhovnega in življenjskega sloga tega časa.

Avstro-Ogrska

Gasilske požarne evidence za konjiško območje iz časa Avstro-Ogrske v arhivih društva niso najdene. Verjeti je, da je bilo veliko lokalnih požarov. Takšno

sklepanje sledi iz takratne stanovanjske kulture – odprta ognjišča – in uporabe gradbenega materiala. Posebej to velja za podeželje, kjer so bili skromni vodni viri in slaba cestna povezava za dostop do požarišča. Obveščanje društva in sklic gasilcev ter njihov izvozni čas je za današnji čas neprimerljiv.

Kraljevina Jugoslavija

Gasilska društva so vodila predpisane požarne evidence in požarna poročila. Iz tega obdobja so zanimivi sledeči dogodki v evidenci društva:

5. februar 1934. V evidenci je poročilo o požaru v dvorcu Trebnik v Slovenskih Konjicah, kjer sta zagorela knjižnica in arhiv lastnika dr. Huga Windischgrätzta. Časopisni članek z dne 7. 2. 1934 o tem požaru sporoča: *»V ponedeljek zjutraj ob 3. je zbudila iz spanja tržane tromba tukajšnje gasilske čete [...] Požrtvovalni gasilski četi gre zahvala, da se je ogenj zadušil [...] Vodo so marali zelo previdno uporabljati, da ne bi nastala velika škoda [...]«*

3. avgust 1936. Prvo posredovanje v prometni nesreči na klancu Križevac, na cesti Celje-Konjice, kjer se je avtobus zaletel v vprežna vozova. V reševanju so sodelovali člani in samaritanke PGD Slovenske Konjice ter zdravnik.

12. junij 1937. Ohranjeno poročilo o hudi uri in veliki poplavi, ko je v popoldanskem času prišlo *»do preloma oblaka nad kraji Skomarje, Resnik, Padeški Vrh ... Poplava v Zrečah in Radani vasi. Na kraj nesreče je prišel oddelek gasilcev iz Zreč, ki so bili člani p. g. č. Konjice«*.

7. april 1938. V tovarni Lavrič, kasneje Konus, je prišlo do začetnega požara, ki ga je pogasilo osem gasilcev.

Od leta 1934 do 1939 je na območju konjiškega sreza po dostopnih evidencah bilo 41 požarov in drugih nesreč, v katerih je sodelovalo konjiško društvo.

144/37 Leto 1937

1	Ura, dan in mesec nastalega požara. <i>poročje</i>	1/2 14, 12. junija
2	Mesto in ulica (trg ali vas).	Lince
3	Občina in srez.	Konjice
4	Kaj je gorelo? — Stanovanjska hiša, trgovski ali drugi lokal, gospodarsko poslopje, skladišče, kozolec, poljski prideški, plovni objekt, pohištvo itd. (Vse točno spisati).	Prelom obelastov na krajih Skomajje, Resnik, Bleški vrh — vse mase se pritisnile na Lince to ni jezice Vozlave v Lince in Ravlem vasi
5	Približna škoda v dinarjih: a) od samega požara; b) vsled gašenja (od vode in podi- ranja); c) vsled nepazljivega iznošenja po- hištva in raznih predmetov iz gorečega objekta.	a) _____ b) _____ c) _____
6	Bilo je li zavarovano in za katero vsoto v dinarjih?	—
7	Je-li v kraju gasilska četa in ali je bila na mestu požara?	od večlet gasilcev iz 2. in 3. leti p.p.č Konjice
8	Koliko časa je poteklo od prejetega poklica do časa prihoda na mesto požara?	gasilci so šli takoj na mesto
9	Koliko časa je bila četa na kraju požara?	na 2 uri

Faksimile: Požarno poročilo, 1937

Požarna evidenca 1941–1945

Leta 1943 je bil poplavljen osrednji del Slovenskih Konjic, sedaj Stari trg. Voda je pritekala iz smeri dvorca Trebnik in ribnikov ter se iz korita Ribnice razlila po trgu, kot je razvidno iz ohranjene fotografije.

16. 5. 1945. V kraju Dobrnež pri Slovenskih Konjicah se je pri prekladanju streliva po končani 2. svetovni vojni zgodila velika nesreča – eksplozija, v kateri je umrlo 16 ljudi. Med njimi so bili tudi nemški vojni ujetniki, ki so pomagali skladiščiti odvrženo orožje umikajočih se vojska.

2. 4. 1945. Po izpovedi prič se je prva letalska nesreča na Konjiškem zgodila leta 1945, ob koncu 2. svetovne vojne, ko se je 2. aprila vojaško lovsko letalo mustang anglo-ameriškega zavezništva ob napadu na nemško kolono na cesti Stranice-Slovenske Konjice v nizkem letu zaletelo v hrib pri odcepu ceste za Zreče. V zrušenem letalu je umrl pilot. Na kraj nesreče so prišli žandarji in gasilci iz Slovenskih Konjic.

SFRJ 1945–1991

26. in 27. septembra 1946 je na Zbelovem v celoti pogorela Tovarna upognjenega pohištva Drava, d. o. o., iz Maribora.

V knjigi Gasilstvo na Slovenskem do leta 1963 avtorja Branka Božiča je ob največji poplavi v Celju 4. in 5. junija **1954** med drugim zapisano: »V soboto so prvi prišli na pomoč gasilci iz Slovenskih Konjic.«

Januar 1954, cesta Celje–Maribor, straniški klanec–Križevce. Avtobus s potniki je na poledeni cesti, tlakovani s kamnitimi kockami, zdrsnil pri vožnji po klancu navzdol s cestišča in se preko bankine prevrnil na streho na bližnji travnik. Sreča v nesreči, potniki so dobili le lažje poškodbe.

9. 6. 1965. Pod konjiškim starim gradom je pogorela družinska hiša. Konjiški gasilci so doživeli hudo kritiko zaradi svoje nemoči pri gašenju požara. Vodni hidrant ni deloval, črpanje vode iz zajetja potoka Polenščica je bilo zamudno in oddaljeno. Odgovorni v občini so spoznali, da društvo nujno potrebuje avtocisterno, ki je do takrat ni imelo.

28. 3. 1968. V Petelinjeku pri Sv. Jerneju je na novo-zasajenem gozdnem zemljišču s štirideset tisoč sadikami prišlo do velikega požara, ki je bil uspešno omejen. Sodelovalo je več gasilskih društev.

Požar na proizvodnem objektu v industrijski coni Konus, lastnik Založnik

22. 2. 1970. V Spodnjih Lažah je na tirih proge Celje–Maribor nastal požar na železniškem vagonu, ki je bil naložen z volno. Na stoječem vlaku so požar na vagonu omejili in obvarovali druge vagona. Gasilo je več društev.

25. 9. 1985. V naselju Stare Slemene na Konjiški gori je lastnik zažgal poslopje in v njem zgorel. Konjiški gasilci so objekt pogasili in požar izolirali od okolice.

Čas samostojne Slovenije 1991

9. 8. 2004. Velika naravna ujma z dežjem in točo je zajela Slovenske Konjice z okolico. V odstranjevanju posledic je sodelovalo 462 gasilcev iz 36 prostovoljnih gasilskih društev iz Slovenije. Nastala je ogromna materialna škoda na objektih, avtomobilih, vinogradih, poljščinah in infrastrukturi. Pri odpravi škode je finančno pomagala tudi država.

31. 5. 2005. Na postajališču avtoceste v Tepanju je zagorela prikolica, naložena z lahko vnetljivimi snovmi, ki so bile zelo nevarne za okolico in ljudi. Sodelovalo je 5 prostovoljnih gasilskih društev in poklicni gasilci iz Celja.

5. 4. 2006. V predoru Pletovarje je prišlo do verižnega trčenja in naleta tovornih vozil. V reševanje je bilo vključeno PGD Slovenske Konjice, ki ima koncesijo za reševanje v predorih.

Maj 2013. Na letališču Senožet pri Žičah je strmoglavil girokopter, v katerem je umrl pilot. Pomoč v nesreči so nudili konjiški gasilci.

13. 6. 2014. Slovenske Konjice, Prežihova ulica. V nočnem času je zagorel nenaseljen objekt, v katerem je bilo skladiščenih 40 ton parafina. V bližini gorečega objekta je bil hlev z živalmi (čreda koz), ki so bile rešene. V manjši razdalji od gorečega objekta na Kajuhovi ulici so bili ogroženi stanovalci in stanovanjski objekti (bloki). Škoda je bila velika, predvsem z izlitjem parafinske mase v javno kanalizacijo. Posredovala so PGD Slovenske Konjice, Tepanje in Žiče z 41 gasilci.

8. 11. 2015. Strmoglavilo je ultralahko letalo na polju na Dobrnežu pri Slovenskih Konjicah. Pilot in sopotnik nista preživela. Posredovalo je PGD Slovenske Konjice.

Razvoj prinaša vrsto novih nesreč, od nekdanjih požarov in naravnih ujm do nesreč, ki zahtevajo nova gasilska znanja, tehniko in opremo. Tudi tehnološki razvoj učinkov neznanih snovi zahteva nova gasilna sredstva in naprave za gašenje.

S pridobitvijo koncesij za reševanje v predorih in tehnično reševanje v prometnih nesrečah ter ravnanje z nevarnimi snovmi se društvene intervencije številčno povečujejo po letih:

2017: 105	2018: 95	2019: 101
2020: 137	2021: 130	2022: 119

Avtocisterna – last PGD Slovenske Konjice –poškodovana v nezgodi, 25. 4. 2015. Povzročitelj, gasilec, voznik brez izpita in vinjen, je za nastalo škodo odgovarjal.

Posredovanje pri prometni nesreči na cesti Slovenske Konjice–Tepanje, 2020

Osnovni dejavnik in središče vsega pa ostaja še vedno gasilec – reševalec. V času naravnih in drugih nesreč, ki zahtevajo visoko gasilsko tehniko in osebno opremo, se v javnosti večkrat postavlja vprašanje, kakšne pogoje mora izpolnjevati dober gasilec.

Republika Slovenija se danes po vseh merilih požarnega varstva, gasilskega šolstva in tehnike uvršča v sam vrh članic CTIF.

Alarmiranje in obveščanje gasilcev skozi zgodovino

Razvoj predmetov in naprav je v zadnjem stoletju dobil širok razmah v rešitvah, ki jih lahko ponudi sodobna tehnologija. Iz časov kolektivnega obveščanja, ko sta prevladovala strah in preplah, je sedanji individualni gasilski klic na intervencijo velik preskok v premagovanju časa brez močnega razburjanja in vključevanja širše javnosti.

V Slovenskih Konjicah so leta 1932 v alarmiranje vključevali sireno tovarne Lavrič – po letu 1945 tovarna Konus. Pred tem sta se uporabljala rog in trobenta.

Pri oblikovanju gasilske organizacije na Konjiškem, ki je v obdobju 1955–1992 združevala območja sedanjih občin Vitanje in Zreče, je bil zanimiv poskus ustanovitve **stalne dežurne službe pri PGD Slovenske Konjice**. V njej so bili zaposleni trije starejši člani PGD Slovenske Konjice v času 1955–1956. Za večjo operativnost in hitro obveščanje je bil v konjiški gasilski dom napeljan telefon in nameščena električna sirena. To je bil prvi korak k hitremu obveščanju, saj so ostala društva še vedno bila odvisna od prenosnih ročnih siren, gasilske trobente, roga ali drugega načina obveščanja članstva o požarih.

Alarmne naprave so se skozi čas spreminjale. Razvoj tehnike je alarmiranje spremenil do neverjetne hitrosti, in tudi čas odziva gasilcev na alarmne znake oziroma klice. V veliki meri sta se zaradi splošne izobraženosti pri nesrečah umirila tudi strah in preplah med ljudmi. **Prav zato sta strokovnost in hitrost gasilcev za ponesrečence izjemnega pomena.**

Predmeti in naprave za alarmiranje in obveščanje skozi čas

7. poglavje

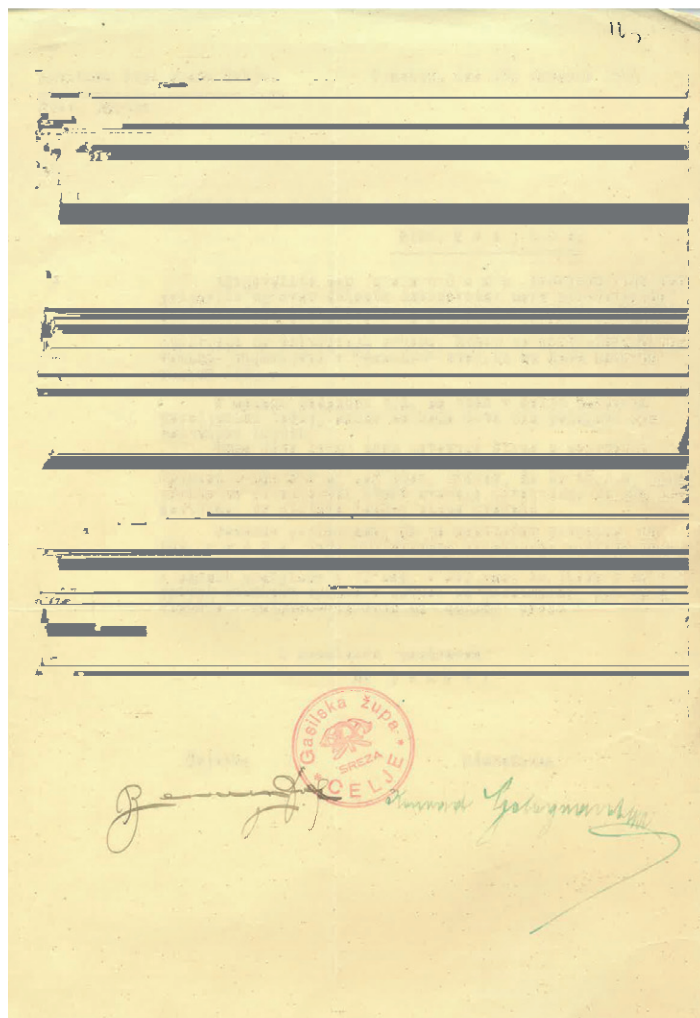
ORGANIZACIJA IZOBRAŽEVANJA IN
MEDNARODNA SODELOVANJA GASILCEV

Organizirano izobraževanje gasilcev se je skozi obdobja nadaljevalo in nadgrajevalo. 5. 9. 1945 je konjiško društvo prejelo navodilo za šolske vaje z motorko. V letu 1953 so v društvu delovali trije gasilski častniki. Leto kasneje sta se dva člana izobraževala v Gasilski šoli v Medvodah za čin nižji gasilski častnik.

Od prvih tečajev, ki so bili osnovna oblika izobraževanja, pa do sedanjega sodobnega izobraževalnega sistema v Gasilski zvezi Slovenije je bilo vloženega veliko

truda, da je gasilstvo bilo vedno operativno sposobno, glede na nove tehnološke procese in nove oblike nesreč v naravi in delovnih procesih. Konjiško društvo je vedno držalo korak z novimi izobraževalnimi vsebinami.

Izobraževanje gasilcev se je po letu 1993, ko bil sprejet Zakon o gasilstvu, urejalo s pravilniki. Pomembna so bila Pravila gasilske službe in vsa nova dopolnila o strokovnem izobraževanju. Med najsodobnejše učne centre spada vsekakor Izobraževalni center na Igu.

Faksimile okrožnice: Izobraževanje gasilskih častnikov, leto 1940

MEDNARODNA ORGANIZACIJA
GASILSKIH IN REŠEVALNIH SLUŽB
(CTIF)

Znak CTIF

Zgodovinski prelet dogodkov, ki
slovenske gasilce povezujejo s CTIF

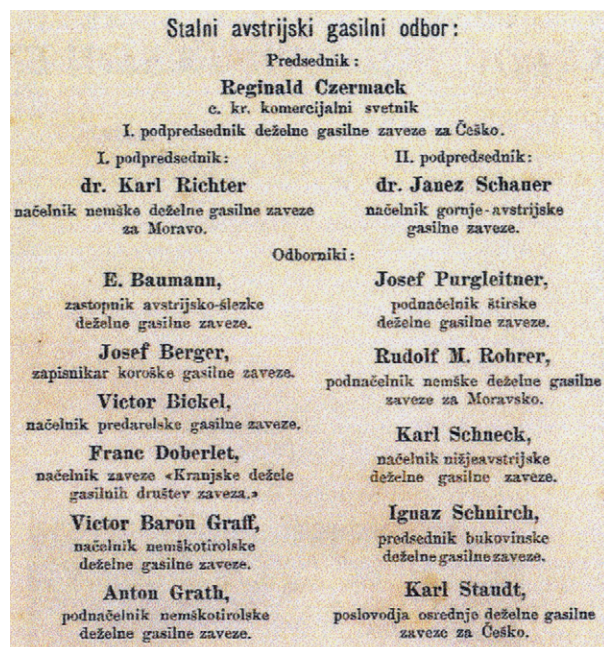
Organizacija CTIF ima svojo osnovo v gasilskem kongresu 16. 8. 1900, ki je bil v Parizu. Udeležilo se ga je 13 predstavnikov nacionalnih gasilskih organizacij držav Evrope in Amerike. Prvi predsednik je postal predstavnik Rusije, grof Paul Kamarowsky. S tem se je spremenilo tiho pravilo »tako je, tako bodi«. Gasilske organizacije so postale del evropske družbe.

Grof Paul
Kamarowsky, 1900

Čas Avstro-Ogrske

Manj znano je, da se je ustanovnega zbora CTIF leta 1900 v Parizu udeležil tudi slovenski predstavnik Fran Doberlet, kot član stalnega avstrijskega gasilnega odbora v funkciji načelnika zaveze Kranjske dežele gasilnih društev. V delegacijo ga je določil 26. 4. 1900 cesarski kraljevski minister za notranje zadeve na Dunaju.

Stalni avstrijski gasilni odbor

»Politike nisem poznal, ampak deloval sem po geslu Bogu na čast, bližnjemu v pomoč.« (Fran Doberlet, 1888)

Čas Kraljevine Jugoslavije

Na kongresu CTIF v Parizu 3. julija 1931 je prvič sodelovala tudi Gasilska zveza Kraljevine Jugoslavije in bila sprejeta kot članica. Na čelu zveze je bil Marijan pl. Herzić in bil izvoljen za tajnika slovansko govorečega območja.

Udeleženci kongresa v Parizu, 1931

Veliki slovenski gasilec, 'ata', Josip Turk (1865–1937) je v letu 1933 postal podstarosta Gasilske zveze Kraljevine Jugoslavije in leta 1934 za pol leta tudi starosta GZ Kraljevine Jugoslavije. Bil je najbolj odlikovan gasilec svojega časa. Z njegovim vodenjem GZ Kraljevine Jugoslavije se je slovensko gasilstvo povezovalo v širšem evropskem prostoru.

Čas SFRJ

Gasilska zveza Jugoslavije se je včlanila v CTIF 23. 8. 1952 na kongresu v Bernu. Članstvo je trajalo do leta 1991, ko je prenehala delovati. O aktivnostih GZ Jugoslavije v CTIF ni dostopnih podatkov.

Kongres CTIF v Varšavi, zadnja udeležba Jugoslavije, 1989

Vloga GZ Slovenije v skupni državi Jugoslaviji bila vsekakor kreativna v okviru danih možnosti monarhične in kasneje federalne ureditve. GZ Slovenije se je kritično odzivala na razkorak v razvoju gasilstva in centralističnih teženj v obeh omenjenih družbenih ureditvah.

Republika Slovenija

Po osamosvojitveni vojni se je GZ Slovenije na XII. kongresu leta 1993, ki je potekal v Slovenj Gradcu, preoblikovala. Podana je bila ugotovitev, da je GZ Jugoslavije prenehala delovati. Kongres je prav tako ugotovil, da je Gasilska zveza Slovenije v letu 1992 postala polnopravna članica CTIF. Sprejem je potekal 26. 11. 1992 v Albeni, kraju blizu mesta Varna v Bolgariji.

GZ Slovenijo sta predstavljala Ernest Eöry, predsednik, in Maks Lešnik, član predsedstva. Potovala sta v kombiju z delegacijo GZ Hrvaške, ki je bila prav tako sprejeta v CTIF. Zaradi vojnih razmer na Balkanu jih je 1600 kilometrov dolga pot vodila preko Madžarske in Romunije.

Novih izzivov nikoli ne zmanjka. Izjemno zaupanje je CTIF izkazala slovenski gasilski organizaciji z izvedbo gasilske olimpijade v Celju 17.–24. julija 2022. Predsednik GZS Janko Cerškvenik je med drugim zapisal:

Romunija, 2002. Sestanek ob 10. obletnici sprejema v CTIF, srečanje predstavnikov gasilskih zvez Slovenije, Bosne in Hercegovine, Srbije in Hrvaške. Prvi z desne predsednik Ernest Eöry, za njim poveljnik Matjaž Klarič, prvi z leve Maks Lešnik, GZS, in tretji Teodor Fricki, predsednik GZ Hrvaške.

»Posebej sta nas zaznamovala dva dogodka – Gasilska olimpijada Celje 2022 in velik požar na Krasu – ki sta časovno sovpadala. To je bil čas velikih preizkušenj, zlasti trdnosti naše organizacije, obenem pa preizkus zaupanja, ki so nam ga dali naši sodržavljani.«

(Gasilec, št. 11/12, 2022)

Udeleženci krškega kongresa, 2008. Z leve: Toni Koren, takratni predsednik GZ Slovenije, Marinka Cempre Turk, nekdanja podpredsednica GZS, Walter Egger, predsednik CTIF, in Teodor Fricki, častni predsednik GZ Hrvaške.

Milan Dubravac, sedanji predsednik CTIF, 2023

Utrinek

Sedanji predsednik CTIF Milan Dubravac je za bilten Gasilska olimpijada Celje 2022 izjavil:

»Slovenija je s tem, da je od leta 2017 pri nas pisarna CTIF, in s tem, da sem v letu 2020 prevzel predsednikovanje v tej organizaciji, postala eno najpomembnejših svetovnih gasilskih središč.«

V letu 2022 je CTIF sestavljalo 48 stalnih članic in 46 pridruženih.

Slovenski gasilci smo prav tako ponosni, da je delegacija GZ Slovenije na čelu s predsednikom Jankom Cerkvnikom in predsednikom CTIF Milanom Dubravcem bila sprejeta v avdienco pri papežu Frančišku.

Pri tem je potrebno omeniti, da je Vatikan tudi član CTIF. Kot država ima svojo poklicno gasilsko organiziranost in požarnovarnostno službo. Delegacija GZ Slovenije je prav tako bila gost vatikanskih gasilcev.

Papež pozna gasilstvo kot humanitarno mednarodno organizacijo, zato je slovenski delegaciji namenil skupno fotografiranje in zaželel čim manj dela pri tem plemenitem poslanstvu.

Slovenska delegacija na avdienci pri papežu Frančišku, 23. 11. 2022

MALA GALERIJA SLIK

Mala galerija slikovnega gradiva iz življenja društva in kraja

Pride čas, ko se nam korak ustavi in v vrtincu življenja zavrtimo časovni stroj nazaj, da obudimo spomine na dogodke, ki so za nami. Mnogi dogodki so usodno preplekli naše življenjske poti in ustvarili tovarištvo in prijateljstvo.

Naloga sedanjih rodov je zgodovinsko obeležiti in ohraniti v sliki in besedi čas, ki ga več ni. Ni potrebno, da nas razjeda obžalovanje, da nismo storili, kar bi morali. Življenje namreč niso le spomini od nekoč do sedaj, je nekaj več, saj vendar hodimo po tej poti samo enkrat.

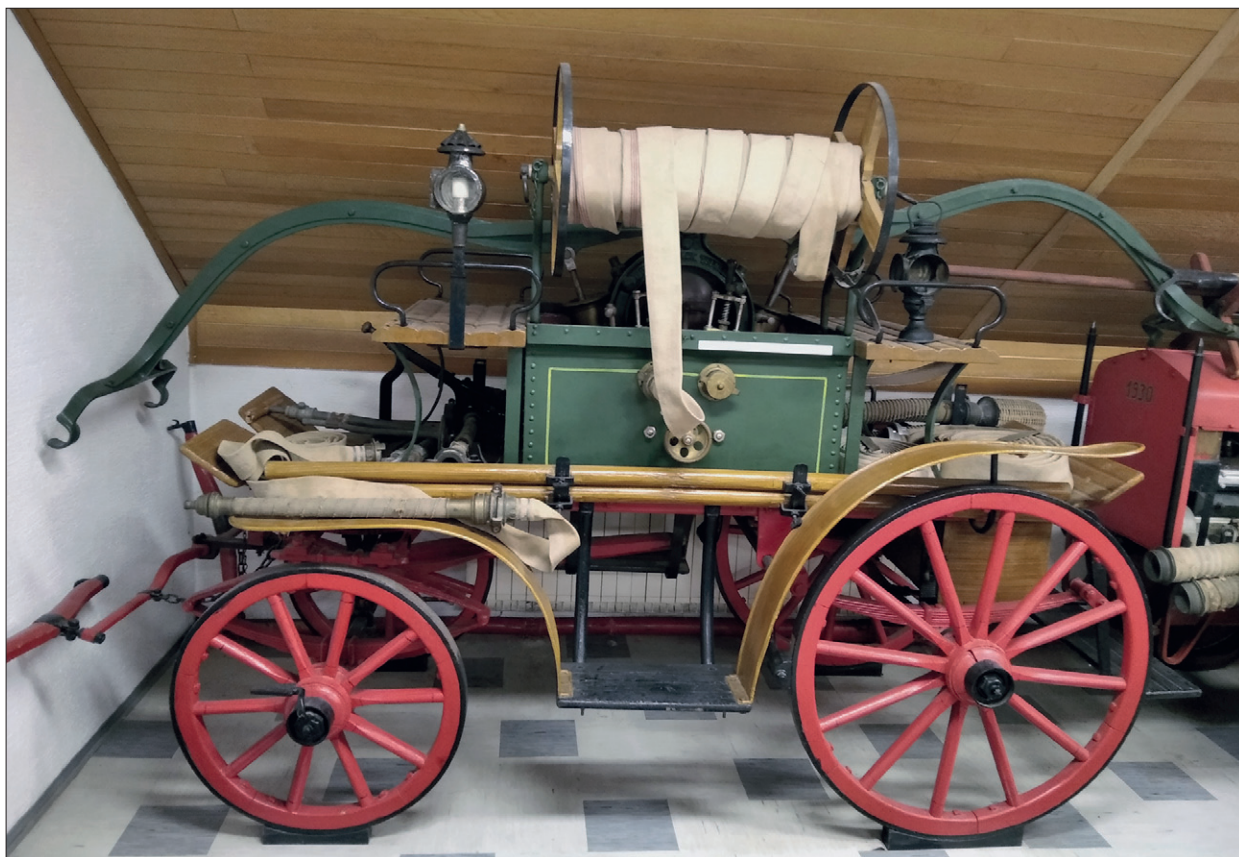
Mala galerija slikovnega gradiva je obujanje kolektivnega spomina in pričevanje, kako se nam čas hitro prikrade za hrbet.

Član društva Jože Korošec je v letu 1938 s kolesom s Stranic prihajal v Konjice na gasilske društvene aktivnosti.

Konjiška razglednica v nemškem jeziku iz leta 1903. Že takrat so se pohvalili s 30-letno tradicijo konjiške požarne brambe.

Dvoosna ročna brizgalna, nabavljena leta 1905, eksponat

Trg Konjice – Gonobitz, 1910

Konjiški gasilci v Kraljevini Jugoslaviji

Župnišče in cerkev sv. Jurija v Konjicah, 1926

Gasilska družinska slika iz leta 1941

Konjice med 2. svetovno vojno, 1942

Slovenske Konjice, 1964

Vaja, prikaz reševanja z drčo. Titov trg (danes Mestni trg) v Slovenskih Konjicah, 1973

Utrinek z gasilske parade ob 100-letnici, Slovenske Konjice, 1973

Dvoosna ročna brizgalna na gasilski paradi, Slovenske Konjice, 1973

Člani društva z družinskimi člani, knežji prestol na Gosposvetsem polju, avstrijska Koroška, 1980

Člani PGD Slovenske Konjice pred gasilskim domom, fotografija iz leta 1984

Prvi obisk kakšnega predsednika GZ Slovenije v društvu – sprejem dr. Branka Božiča, predsednika GZ Slovenije, 1985

Člani društva 1985: Florjan Jančič, Peter Mlakar, Valter Mihelak, Vlado Rebernak, Daniel Gorinšek, Jože Macuh, Štefan Novak.

Plaketo sprejema Slavko Burja, vodja Gasilskega pevskega zbora Zreče, 1989.

Prijateljska srečanja veteranov, z leve: Vili Kukovič, Ivan Varga, Valter Mihelak, Peter Mlakar, Vlado Rebernak.

Praznovanje 120-letnice gasilstva na Konjiškem, Mestni trg 1992

Predsednik RS Milan Kučan in Florjan Jančič, 1996

Člani društva na izletu na Veliki planini, 1997

Ogrodje nekdanje ročne brizgalne pred obnovo, z leve: Franc Žnidarko, Matej Žnidarko, Janez Klančnik in Damijan Hlastec, 2003.

Delovna ekipa mladincev, ki je obnovila staro brizgalno, z leve: Jožica Žnidarko in Karli Hrovat, oba botra brizgalni, Boštjan Čander; stojijo: Ernest Hlastec, Rajko Kovač, Boštjan Žnidarko, Aleš Rejc, 2003.

Vaje v mesecu požarne varnosti – bratje Hlastec, Šoštanj

Prevzem hitrega tehničnega vozila – HTV, Ig, 2004

Sv. Florjan v družbi kipov ostalih svetnikov, Stari trg

Tudi kamele so obiskale zelene Slovenske Konjice.

Škof dr. Franc Kramberger in Florjan Jančič, 2004

Pionirke in pionirji pred gasilskim domom v Slovenskih Konjicah, 2008

Predsednik GZ Slovenije Jošt Jakša v družbi župana Mirana Gorinška in Florjana Jančiča pri gasilskem spominskem obeležju, 2014

Župan Miran Gorinšek, urednik Blaž Prapótnik in avtor Florjan Jančič ter Janko Cerkvenik, predsednik, in Franci Petek, poveljnik Gasilske zveze Slovenije, ob izdaji knjige, Zlati grič, 2017

Gasilski dom v Slovenskih Konjicah z društvenimi gasilskimi vozili, 2022

Nočni utrinek s posredovanja gasilcev na terenu

Skrb za gasilski podmladek v praksi, 2022

Prihod namestnice predsednika GZ Slovenije dr. Janje Kramer Stajnko, 19. 12. 2022

Darko Ratajc, župan Občine Slovenske Konjice, med konjiškimi gasilci, 19. 12. 2022

Predsednik RS Borut Pahor in odlikovanec Florjan Jančič z Mladinskim pevskim zborom Osnovne šole Pod goro, 19. 12. 2022

Častni gostje in ostali povabljeni na svečani prireditvi, Slovenske Konjice, 19. 12. 2022

In memoriam članom in članicam

Pogrebni sprevod ob slovesu od člana društva Francija Otorepca

»Umrli niso, saj v naših srcih še živijo!«

Slovo od člana društva Vilija Rebernaka

Zadnje slovo od člana društva Franca Hlasteca, 2018

*»Če me pogrešate, iščite me v svojih srcih,
če sem tam, sem z vami.«*

Slovo od člana društva Štefana Straška, 2022

Spomin na ustanovitelje društva – nekdanja nagrobnika na konjiškem pokopališču

Nagrobni spomenik družine Sutter

Nagrobni spomenik Ivana Johana Resta

Spominsko obeležje preminulim gasilkam in gasilcem na javnem pokopališču v Slovenskih Konjicah

Predstavniki prostovoljnih gasilskih društev Slovenske Konjice, Konus in Tepanje pri spominskem obeležju ob Dnevu gasilca, 9. 8. 2020

Napis na spominskem obeležju

Zaključek

ZAKLJUČNA MISEL IN BESEDA ZAHVALE

Ne išči svojega mesta drugod kot v svojem srcu!

Jubileji so vedno mejniki, ko se spomnimo in poklonimo vsemu, kar smo skupaj doživeli, in se zahvalimo njim, ki jih ni več med nami. Jubileji nam dajejo nov pogled v preteklost in med ljudmi utrjujejo skupnost in solidarnost.

Rojstvo konjiškega gasilskega društva ni le zgodba, temveč zgodovinski korak k humanosti in samopomoči med takratnimi tržani.

V vrvežu življenja se v zadnjih treh stoletjih slovenski narod nenehno srečuje z gasilcem in njegovo dobrosrčno prostovoljnostjo. Na poti skozi čas se utrjuje zavest, da je potrebno javno gojiti odnos do gasilske zgodovine s pisano besedo, slikovnim gradivom in muzejstvom. Pri tem gre posebnost delovanja gasilstva med ljudmi in za ljudi.

Sestavljanje podrobnosti v celoto ali v podobo preteklosti ima namen poučiti mlajše in prihajajoče generacije o gasilski dediščini. In prav to je naloga starejše generacije, da utrjuje njihovo osebnost ter domoljubje. Nekateri gasilci iz izkušenj pravijo, da je društvo brez mladine kakor drevo brez korenine.

V zlat okvir se vsekakor postavljajo pričevanja nekdanjih in sedanjih članov društva in drugih, ki žlahtnijo zgodovinski čas nastajanja in delovanja društva.

Prav zato je na mestu vprašanje, kakšna bi bila naša prihodnost, če v sedanjosti ne bi imeli bogate preteklosti, ki jo krasi dediščina kot del narodnega bogastva in kulture naroda.

Monografija je poučno in splošno gradivo, s katerim se vsebinsko promovirata zgodovina Slovenskih Konjic in razvoj gasilstva v njih. Pri tem gre za zavedanje, da nobeno delo ni dokončno in vseobsežno. Pričujoči zapisi imajo optimističen pristop k dogodkom, ki so za vzgled in vzpodbudo ljudi, da kreativno življenje lepša našo pot v bodočnost. Zato je prav, da se občasno ozremo nazaj, kaj vse zmoremo.

Beseda zahvale

Skupaj lahko storimo veliko več kot posameznik. Pričujoča monografija nas v to prepriča, in ob njenem izidu se zahvaljujem Darku Ratajcu, županu Občine Slovenske Konjice, ki je to omogočil, ter Mojci Repnik za koordinacijo priprave monografije.

Zahvala za pomoč pri zbiranju slikovnega in ostalega gradiva gre: Jožetu Baragi, Robiju Vrečku, Jerneji Ristič Levart, Francu Severju in Izidorju Kotniku.

Za strokovni pregled zgodovinskega besedila monografije se zahvaljujem mag. Aleksandri Boldin, predsednici Zgodovinskega društva Konjice, in vsem avtorjem za uvodne prispevke.

Blažu Prapótniku, ki je ponovno upravičil zaupanje, hvala za sugestije, vsebinske posege, popravke in dopolnitve ter skrbno uredniško oblikovanje, tako da je knjiga naposled taka kot mora biti in morda še nekoliko bogatejša ... Avtorju, društvu in kraju v ponos.

Sreča je v življenju srečati ljudi, ki imajo radi svoj kraj!

Kot avtor se za izjemno pomoč pri zbiranju in urejanju društvenega slikovnega gradiva in požrtvovalnost zahvaljujem gasilskemu tovarišu Lojzetu Hlastecu, članu PGD Slovenske Konjice. Delo je najin skupni poklon društvu ob častitljivem jubileju.

avtor

Florjan Jančič

BESEDA, DVE O AVTORJU

Florjan Jančič se je rodil 30. januarja 1936 v Slovenskih Konjicah, kjer tudi prebiva.

Že leta 1965 je vstopil v slovensko gasilsko organizacijo in postal predsednik PGD Slovenske Konjice ter društvo vodil skupaj 38 let. Zgodovina gasilskega društva, ustanovljenega leta 1873, mu je dala širok vpogled v preteklost slovenskega gasilstva in mu krepila zavest za ohranjanje gasilske dediščine. Prav iz teh vzgibov je leta 2000 dal pobudo za ustanovitev *Gasilskega muzeja Dravinjske doline* v prostorih PGD Slovenske Konjice in o tem leta 2002 napisal knjigo *Gasilstvo Dravinjske doline*.

Njegova knjižna dela obsegajo kronike, zbornike in monografije, ki so prinesli nove podatke o zgodovini gasilstva in požarnega varstva na Slovenskem ter v lokalnem okolju. Njegovo prvo avtorsko knjižno delo je izšlo leta 2002, tole je 12. po vrsti.

Florjan Jančič je soavtor zbornika *Gasilstvo na Slovenskem* (2009) in monografije *Konjice 870 let prve pisne omembe kraja* (2016). Na področju ohranjanja kulturne dediščine je avtor razstave *Dotik s časom – 1700 let legende o sv. Florjanu, 304-2004*.

Florjan Jančič

Bil je tudi eden od snovalcev ustanovitve praznika *Dan gasilca – Dan solidarnosti* leta 2005 v Občini Slovenske Konjice in postavitve edinstvenega obeležja v spomin pokojnim gasilcem in gasilkam na konjiškem pokopališču leta 2012.

GZ Slovenije mu je leta 2004 za ohranjanje gasilske dediščine podelila najvišje gasilsko priznanje – nagrado Matevža Haceta. V letu 2011 mu je Občina Slovenske Konjice za delovanje v gospodarstvu in družbenopolitičnem življenju v občini podelila naziv častni občan Občine Slovenske Konjice.

Za zgodovinopisje v domačem okolju mu je uredništvo konjiškega časopisa *Novice* leta 2014 podelilo javno priznanje za življenjsko delo.

Predsednik Republike Slovenije Borut Pahor je Florjanu Jančiču v Slovenskih Konjicah na svečanosti v Domu kulture 19. 12. 2022 podelil državno odlikovanje, medaljo za zasluge za pomemben prispevek k slovenskemu gasilstvu in za ohranjanje ter varovanje gasilske dediščine.

Jančičevo obsežno publicistično delo je razvidno na portalu COBISS, na spletni strani Wikipedija pa je zabeležen kot gasilski publicist.

Blaž Prapótnik

Viri in literatura

- Baraga, Jože, Slemenšek, Sašo, 1999: Loče iz roda v rod I. Loče: Župnija Sv. Duh.
- Blaznik, Pavle, 1986: Historična topografija slovenske Štajerske. Maribor: SAZU.
- Boldin, Aleksandra (ur.), 2016: Konjice: 870 let prve pisne omembe. Slovenske Konjice: Občina Slovenske Konjice.
- Boldin, Aleksandra, 2004: Konjice: z legendo skozi zgodovino do sodobnosti. Slovenske Konjice: Občina Slovenske Konjice.
- Boldin, Aleksandra, 2009: 120-letnica imenovanja Mihaela Napotnika za lavantinskega škofa. Slovenske Konjice: Občina Slovenske Konjice.
- Božič, Branko, 1998: Gasilstvo na Slovenskem do leta 1963. Ljubljana: GZS.
- Božič, Branko, 1999: Po poti 130-letnega razvoja gasilstva na Slovenskem (1869 1999). Ljubljana: GZS.
- Bračič, Vladimir, 1985: Dravinjske gorice S Podpohorskimi goricami in Savinskim. Maribor: Obzorja.
- Curk, Jože, 1978: Cestno omrežje na slovenskem Štajerskem v prvi polovici 19. st. Časopis za zgodovino, št. 2.
- Dular, Andrej, Vinogradništvo na Slovenskem v 18. stoletju, Slovenski etnograf (letn. 33/34, 1988/1990, str. 61–82).
- Golob, Nataša, 2006: Srednjeveški rokopisi iz Žičke kartuzije (1160–1560). Ljubljana, Narodna galerija.
- Hafner, M., 1974: Zlata pravila življenja: zbirka izrekov. Ljubljana.
- Hieng, Primož, 1997: Sv. Florjan. Kamnik: Harlekin.
- Jančič, Florjan, 2013: Gasilstvo na Konjiškem 1873–2013. Slovenske Konjice: GZ.
- Kavčič, Viktor, 2018: Zgodba o sv. Florjanu. Tolmin: Gasilska zveza Tolmin.
- Krefl, Ivan, 2014: (... et. al.) Zgodovina in razvoj PGD Nazarje 1924–2014. Nazarje: PGD Nazarje.
- Lakše, Fr. S.: Knezoškof ali knez in škof, prosta enciklopedija.
- Liponik, Janez, 2013: Zbirka znakov, značk, odlikovanj in drugih gasilskih eksponatov, samozal.
- Lovro, Metikoš, 2016: Prostovoljno gasilsko društvo Zgornja Polskava, zbornik 1926–2016. Zgornja Polskava: PGD Zgornja Polskava.
- Majdič, Viktor, 1994: Pomenski izvor slovenskih krajevnih imen. Geografski vestnik, št. 66, str. 99–123.
- Mal, Josip, 1928: Zgodovina slovenskega naroda – mlajša doba. Družba sv. Mohorja.
- Motaln, Valerija 2006: (... et al.) Konjiško 860 let, 1146–2006, Slovenske Konjice: Občina Slovenske Konjice.
- Ožinger, Anton, Pajk, Ivan, 1996: Konjiško 1146–1996, 850 let prazupnije. Slovenske Konjice: Nadžupnijski urad.
- Pahič, S., 1955: Prebliski iz pradavnine ob gornji Dravinji. V: Naši kraji v pradavnini 10. 1. zv.
- Planinc, Anton, 2013: (... et al.) Mi bomo dan in noč. Črnomelj: GZ Črnomelj.
- Planinc, Petra, 2009: Zgodovina gasilstva. Ljubljana: GZ Slovenije.
- Planinc, Petra, 2017: Izobraževanje gasilcev na Slovenskem. Ljubljana: GZ Slovenije.
- Pograjc, M., 2019: 2019: leto jubilejev slovenskih gasilcev: zbornik. Ljubljana: GZS.
- Rajšp, Vencenc, 1999: Slovenija na vojaškem zemljevidu 1763–1787, 5. zvezek. Ljubljana: SAZU.
- Schaubert, Vera, Schindler, Michael, 1995: Svetniki in godovni zavetniki za vsak dan v letu. Ljubljana: MK.
- Sever, Franc – Nani, Zgodovinska vloga Gasilske zveze Slovenije v skupni državi Jugoslaviji 1918–1991. Neobjavljeni prispevki.
- Stegenšek, A., 1909: Konjiška dekanija. Dom in svet, 22/7.
- Škrbinc, Janez, 2005: Pregled gasilske literature,
- Tomat, Vili, 2012: Odlikovanja in znaki v slovenskem gasilstvu
- Umek, D. K., Šmitek, Z. 1987: Kruh in politika: poglavja iz etnologije Vitanja. Ljubljana: Partizanska knjiga.
- Videc, Andreja, et. al., 2011, 140 let gasilstva v Celju 1871–2011. Celje: GZ Celje.
- Zdovc, Vinko, 2001: Neobjavljeni prispevki za zgodovino Konjic.

Avtorske knjižne izdaje – Florjan Jančič:

- PGD Slovenske Konjice 120 let, 1993.
- Gasilstvo Dravinjske doline, 2000.
- Ustanovitev Muzeja gasilstva Dravinjske doline, 2000.
- Dotik s časom, 2004.
- Gasilska zveza Slovenske Konjice 1955–2005, 2005.
- Odlikovanja – zakladnica časti in ponosa, 2006.
- Gasilska dediščina Slovencem v ponos, 2008.
- Naših sto petintrideset let, 2008.
- Deseti jubilej ohranjanja lastnih korenin skozi muzejske zbirke, 2010.
- Gasilstvo na Slovenskem 1999–2009, 2010.
- 140 let gasilstva na Konjiškem 1873–2013, 2013.
- Jubilejna kronika, Gasilska zveza Slovenske Konjice 1955–2015, 2015.
- PGD IC Konus 1945–2015, 2015.
- Spomin na življenje in delo Ernesta Eöryja, 2017.
- Tepanje, moj kraj, moj dom – 90 let Prostovoljnega gasilskega društva Tepanje 1929–2019, 2019.
- 30 let Prostovoljnega gasilskega društva Gorenje pri Zrečah 1990–2020, 2020.

Slikovno gradivo:

- Foto studio Matej Nareks
- Arhiv društva PGD Slovenske Konjice
- Muzej gasilstva Dravinjske doline, Slovenske Konjice
- Arhiv Občine Slovenske Konjice
- Slovenski gasilski muzej dr. Branka Božiča, Metlika
- Jože Baraga, Slovenske Konjice
- Robert Vrečko, muzejska zbirka, Slovenske Konjice
- Blaž Prapótnik, Epigraf, Slovenske Konjice
- Antun Novak, Murska Sobota
- Vinko Zdovc, Slovenske Konjice
- Wikipedija – prosta enciklopedija
- Avtorjev arhiv
- Uporabljeni so bili tudi ustni viri pričevalcev – informatorjev.

